

373.111

ท 231 ค

ร. 2

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน
ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปริญญานิพนธ์

ของ

ทวีศิลป์ สารแสน

ปี 9 พ.ศ. 2543

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขุฎิบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา

มีนาคม 2543

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท. 69642

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัตมีพรหม)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัตมีพรหม)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรง อุดมไพจิตรกุล)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผชญ์ กิจระการ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่...๕...เดือน...มิถุนายน...พ.ศ. 2543

ประกาศคุณูปการ

ความสำเร็จของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นได้เพราะได้รับความเมตตา ความกรุณา และเอาใจใส่เป็นอย่างดีของท่านคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรินทร์ รัตมีพรหม อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต และกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรง อุดมไพจิตรกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชฌิม กิจระการ จากภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านที่กรุณาตรวจเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชฌิม กิจระการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์ และท่าน อาจารย์นวลศรี เพ็ญสุภาพ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย อดีตผู้บังคับบัญชา ที่ผู้วิจัยเคารพและศรัทธายิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา และคณาจารย์ที่สอนในระดับ ปริญญาเอกทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาเอก ทั้ง 8 คน ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข และให้กำลังใจมาโดยตลอด 5 ปี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 9 ผู้อำนวยการ โรงเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณหัวหน้าหมวดวิชาที่กรุณาตอบแบบประเมินครู และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ทุกคนที่กรุณาตอบแบบวัดนักเรียนด้วยความเต็มใจจนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

กำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัย คือ คุณแม่ผู้บังเกิดเกล้าพร้อมด้วยญาติพี่น้องทุกคน และที่จะขาดมิได้ คือ อาจารย์นิษฐา สารแสน คู่ร่วมชีวิต บุตรสาวจิตติกา-ดวงสมร และบุตรชายชญาณิน สารแสน ผู้จุดประกายและเป็นกำลังใจในการศึกษา ขอขอบคุณครอบครัว “เชื้อเวียง” ครอบครัว “วีระศิริวัฒน์” ครอบครัว “ฉายาวุฒิพงศ์” ญาติสนิทที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนด้วยดีมาโดยตลอด

สุดท้ายขอขอบพระคุณนายเจริญ รังสร้อย อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น นายบุญโชติ จันทรสุพัฒน์ อดีตศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น นายศักดิ์วีรย์ ยาคลี ศึกษาธิการ จังหวัดชัยภูมิ นายนิคม มั่งมา อดีตศึกษาธิการอำเภอพล อดีตผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัยที่ให้การสนับสนุนศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาปัจจุบัน นายทองสุข มันทาทร ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น นายภุชงค์ ศรีสุขะ นายสัมพันธ์ พลหลัก ผู้ช่วยศึกษาธิการ จังหวัดขอนแก่น ที่ส่งเสริมและให้ความอนุเคราะห์ด้วยดีตลอดมา

คุณความดีของปริญญานิพนธ์นี้ ขอมอบแด่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องจนทำให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ทวีศิลป์ สารแสน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียน	11
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน	12
นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา	15
สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา	
ในเขตการศึกษา 9	17
องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน	19
สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน	25
บุคลิภาพของครู	25
เทคนิคการสอนของครู	41
ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู	47
การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	53
ความพึงพอใจในการเรียน	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการเรียนด้านครูผู้สอน	70
3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	90
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	90
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	91

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
สรุปผลการวิจัย	126
อภิปรายผลการวิจัย	133
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	156
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ	157
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย	162
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย	169
ภาคผนวก ง เครื่องมือการวิจัย	171
ประวัติย่อผู้วิจัย	186

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนข้อคำถาม และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยหัวหน้าหมวดวิชา	83
2 จำนวนข้อคำถาม และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน	86
3 จำนวนโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด และโรงเรียนในเขตการศึกษา 9	87
4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของหัวหน้าหมวดวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ หมวดวิชา และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดวิชา	92
5 จำนวน และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้	93
6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน จำแนกตามองค์ประกอบโดยภาพรวม	94
7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน จำแนกตามโรงเรียนและจังหวัด โดยภาพรวม ..	95
8 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนโดยการประเมินของหัวหน้าหมวดวิชาจากพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของครูจำแนกตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนทั้ง 4 ด้าน รายโรงเรียน	96
9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านบุคลิกภาพของครู จำแนกรายข้อ	98
10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านเทคนิคการสอนของครู จำแนกรายข้อ	100
11 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู จำแนกรายข้อ ..	103
12 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จำแนกรายข้อ	105

ตาราง	หน้า
13 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบของ สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ด้านครูผู้สอน โดยภาพรวม ...	109
14 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามโรงเรียนและจังหวัด โดยภาพรวม	110
15 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มี ต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน จำแนกตาม องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน และรายชื่อโรงเรียน	111
16 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของ นักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน <u>ด้านบุคลิกภาพ</u> ของครูจำแนกรายข้อ	113
17 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของ นักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน <u>ด้านเทคนิค</u> <u>การสอนของครู</u> จำแนกรายข้อ	115
18 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของ นักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน <u>ด้านความรู้และ</u> <u>ประสบการณ์การสอนของครู</u> จำแนกรายข้อ	118
19 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของ นักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน <u>ด้านการสร้าง</u> <u>บรรยากาศในห้องเรียนของครู</u> จำแนกรายข้อ	120
20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทาง การเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน	124
21 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้าน ครูผู้สอนที่ ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชากับความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียน จำแนกรายด้าน	125

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลักษณะ (Traits) ต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของบุคลิกภาพ ตามทัศนะของกิลฟอร์ด	29
2 แผนภูมิสรุปทฤษฎีบุคลิกภาพของเมอร์เรย์ (Murray)	37
3 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก	68
4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม	69
5 กรอบความคิดในการวิจัย	78
6 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	80

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์อาจจำแนกได้ 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านพันธุกรรม (Genetic) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ในทางวิทยาศาสตร์พันธุกรรม หมายถึง หน่วยที่มีคุณสมบัติควบคุมลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิต และสามารถถ่ายทอดลักษณะของสิ่งมีชีวิตจากรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อ ๆ ไปได้ (กรมวิชาการ. 2536 : 8) เช่น คนเชื้อชาติเดียวกันย่อมคล้ายกันมากกว่าคนต่างเชื้อชาติ หรือคนที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันย่อมคล้ายกันมากกว่าคนที่ต่างพ่อแม่กัน ลักษณะทางพันธุกรรมที่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า เช่น สีผิว ความสูง ลักษณะทางพันธุกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งเป็นลักษณะทางพันธุกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเจริญเติบโต กระบวนการสร้างฮอร์โมนในร่างกาย เป็นต้น คนที่มีลักษณะทางพันธุกรรมที่แตกต่างกันอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย

ส่วนองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมนั้นมีการศึกษาวิจัยในอดีตพบว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในด้านต่าง ๆ มาก ตัวอย่าง เช่น เบอร์ก และ วิลสัน (Fraser. 1981 : 5) วิจัย พบว่าการแสดงออกทางอารมณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งในฤดูร้อน และ มิลล์ (Fraser. 1981 : 73) พบว่าการหลงลืมเกิดขึ้นมากในวันที่อากาศมีความดันต่ำ การหลงลืมในที่นี้พิจารณาจากปริมาณการลืมหรือห่อของไวบนรด์เมลล์มากหรือน้อยอย่างน่าสังเกต

กาเย (Gagne. 1970 42 - 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านพันธุกรรม และ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับจากปัจจัยทางชีววิทยาซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์อยู่หลายปัจจัยด้วยกัน แต่ที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สติปัญญา และความถนัด เป็นที่ยอมรับกันว่าสติปัญญาของคนนั้นได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม เป็นความสามารถทางสมองซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว และสถานการณ์ใหม่ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของคน

2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคม มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

เฟรเซอร์ (Fraser. 1981 : 8) ได้สรุปผลงานของ เลวิน และ เมอร์เรย์ ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1936 และ 1938 ตามลำดับว่าทั้งสองท่านเห็นความสำคัญของสภาพแวดล้อมในฐานะที่เป็นตัวบ่งชี้ (Indicator) พฤติกรรมของมนุษย์ที่สำคัญ กฎของ เลวิน กล่าวว่า $B = f(P, E)$ นั่นคือ พฤติกรรม (Behavior) แปรผันตาม(หรือขึ้นอยู่กับ) บุคคล (Person) และ สภาพแวดล้อมของบุคคล (Environment) ทฤษฎีของเมอร์เรย์ที่เรียกว่า รูปแบบความต้องการ- ความกดดัน (Need - Press Paradigm) มีสาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากความต้องการส่วนบุคคล (Personal Needs) และความกดดันจากสภาพแวดล้อม (Environmental Press) ความต้องการเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดแนวโน้มที่จะกระทำหรือมุ่งไปในทิศทางที่ตั้งใจ ส่วนแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมจะเป็นสิ่งส่งเสริมหรือกีดขวางการแสดงออกตามความต้องการภายในของบุคคล

สำหรับทางการศึกษา สเทิน (Stem. 1970 : 9) อาศัยรากฐานทางทฤษฎีของเมอร์เรย์ เสนอเป็นทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างตัวบุคคลและสภาพแวดล้อม เขากล่าวว่า ความต้องการส่วนตัวและความกดดันจากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ เกิทเซลและธาเลน (กรมการฝึกหัดครู. ม.ป.ป. : 3 ; อ้างอิงมาจาก Getzel and Thälen. 1960.) เชื่อว่าห้องเรียนเป็นระบบสังคมระบบหนึ่ง ภายในห้องเรียนจะมีความต้องการในแง่บุคลิกภาพ ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท และบรรยากาศ การแลกเปลี่ยนความคิด และการมีปฏิสัมพันธ์กัน สิ่งเหล่านี้รวม ๆ กันสามารถทำนายพฤติกรรมของกลุ่มซึ่งรวมถึงผลการเรียนของกลุ่มด้วย

สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน สามารถเป็นตัวทำนายหรือตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการเรียนการสอนจนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักการศึกษาและนักจิตวิทยาในปัจจุบันมีความเชื่อว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์

สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านกายภาพ 2) องค์ประกอบด้านจิตภาพ และ 3) องค์ประกอบด้านสังคม (ไชยยศ เรืองสุวรรณ และปรีชา วิหคโต. 2537 : 7) ซึ่งแต่ละด้านก็จะมีองค์ประกอบย่อยอีกหลายองค์ประกอบ แมคเวย์ (McVey. 1989 : 124) ได้ให้ทัศนะว่า องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพประกอบด้วย แสงสว่าง สี เสียง บริเวณที่ว่าง เพอร์นิเจอร์และลักษณะของสถานที่ที่ใช้เรียน วอลเบอร์รี่ (ประยูร ชวนาฮี. 2537 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Walbery. 1987 : 533) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านจิตภาพ ประกอบด้วย บรรยากาศของห้องเรียนซึ่งเปรียบเสมือนกลุ่มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน เป็นสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ เช่น

สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล ซึ่งได้แก่ นักเรียน และครูผู้สอน ส่วนองค์ประกอบ สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านสังคม เป็นการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อก่อให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วม ชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณภาพ ประสบ ความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข มีเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จของ นักเรียนอีกประการหนึ่งของระบบการศึกษาไทย คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งหมายถึงผลของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง การ จัด การเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งไว้ดังกล่าว ครูผู้สอนและนักเรียนถือเป็น บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (พรณี ช.เจนจิต. 2538) นอกจากนี้ ความพึงพอใจในการเรียนเป็นตัวการสำคัญที่จะ ส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน ของนักเรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องปลูกฝังความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ให้มีความสนใจ ต่อการเรียนการสอน ครูต้องพยายามสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นที่พักพิงใจของ นักเรียน ต้องใช้เทคนิควิธีการสอนที่จูงใจ เข้าใจ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในบุคลิกภาพ ของครู จากการศึกษาของ อนาสตาซี (Anastasi. 1961 : 142) พบว่า นักเรียนที่ประสบ ความสำเร็จในการเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) เพียงอย่างเดียว ยังมีองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ((Non- Intellectual Factors) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ (Personality Characteristics) เป็นต้นว่า ความสนใจ ความพึงพอใจ ทักษะคิด การปรับตัว ความวิตก กังวล ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทราฟเวอร์ส (Travers. 1953 : 396 - 399) พบว่า การที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนนอกจากมีสติปัญญาที่ดีแล้วยังมี ความสนใจ ความพึงพอใจ คุณลักษณะส่วนตัว สถานภาพพื้นฐานทางครอบครัว ฐานะทาง สังคม ฯลฯ ดังที่ โบรดี (กัลยา สกุลแก้ว. 2532 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Brodie. 1964) ได้ ศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 505 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มพบว่า กลุ่มที่มีความ พึงพอใจต่อโรงเรียน ประสบผลสำเร็จในการเรียน โดยเฉพาะด้านวิชาการมากกว่ากลุ่มที่ไม่ พึงพอใจต่อโรงเรียน และ มิทเชล (นงนุช โรจนเลิศ. 2540 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Mitchell. 1982 : 74) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความพึงพอใจก่อให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) ความพึงพอใจเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจและเพิ่มผลผลิตของงาน

ในการจัดการเรียนการสอน การทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน จึง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลจะเรียนรู้

หรือมีพัฒนาการและความเจริญงอกงามนั้น บุคคลจะต้องอยู่ในภาวะความพึงพอใจ สุขใจ เป็นเบื้องต้น นั่นคือ บุคคลจะต้องได้รับการจูงใจทั้งลักษณะนามธรรมและรูปธรรม ซึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บราวน์ และ โฮล์ซแมน (Brown and Holtzman. 1955 : 29) ที่พบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาเท่าเทียมกัน ถ้ามีความพึงพอใจในการเรียนต่างกัน จะมี ผลการเรียนต่างกัน

องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอน ที่ ถือเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านจิตภาพที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั้งทาง ตรงและทางอ้อม เป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่มีชีวิตจิตใจ มีการแสดงออก ปรากฏให้เห็น สภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน ซึ่ง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) บุคลิกภาพของครู 2) เทคนิคการสอนของครู 3) ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และ 4) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดย องค์ประกอบด้านครูผู้สอนทั้ง 4 ประการ มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของนักเรียน ดังนี้

บุคลิกภาพของครู ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความพึงพอใจ เอาใจใส่ในการเรียน บุคลิกภาพของครูจะมีอิทธิพลต่อนักเรียน เพราะนักเรียนชอบเลียนแบบและ จดจำบุคลิกลักษณะของครูที่ตนพอใจมาปรับเป็นบุคลิกลักษณะของนักเรียน ดังที่ เทอร์เนอร์ และ เดนนี่ (กรมการฝึกหัดครู. 11 ; อ้างอิงมาจาก Turener and Denny. 1969 : 270) ได้ กล่าวไว้ว่า “บุคลิกภาพของครูมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะของ นักเรียน” และได้ให้แนวคิดไว้ว่า “สิ่งที่จะเป็นเครื่องตัดสินว่า ครูควรเปลี่ยนบุคลิกภาพด้านใด นั้น ก็ให้ดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียน” ดังนั้น ในการสอนของครูจึงควรสร้างบุคลิก ลักษณะที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน นอกจากนี้ บุคลิกภาพ ของครูยังมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ไม่เกิด ความเบื่อหน่ายต่อการเรียน เพราะบุคลิกที่ดีของครู สามารถเหนี่ยวนำจิตใจของนักเรียนให้ อยากเรียน ทำให้วิชาน่าสนใจ น่าเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. 2525 : 70) นอกจากนี้ ชีระ บุญเจริญ (2526 : 61) ได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน ห้องเรียน พฤติกรรมของครู และพฤติกรรมของนักเรียน ได้ผลสรุปว่า บุคลิกลักษณะเฉพาะ ของครู ทักษะของครู และพฤติกรรมในชั้นเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของ ครู ทักษะของครู และพฤติกรรมในชั้นเรียน

เทคนิคการสอนของครู เป็นพฤติกรรมของครูที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการสอนของ ครูโดยส่วนรวม และเป็นการกระทำของครูที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนระหว่างการเรียนการสอน

พฤติกรรมการสอนจึงมีความสำคัญอยู่หลายประการ เช่น พฤติกรรมการสอนเป็นสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมการเรียนนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นพฤติกรรมการเรียนที่ดีหรือไม่ดี จึงมักขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครูเป็นอย่างมาก คาร์ทไรท์ และ คาร์ทไรท์ (Cartwright and Cartwright. 1984 : 138) ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีส่วนสำคัญยิ่งในการชี้แนะพฤติกรรมการเรียนที่เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นในห้องเรียน ชีรยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 125) ก็กล่าวไว้เช่นกันว่า พฤติกรรมการเรียนจะดำเนินไปด้วยดี ย่อมต้องอาศัยพฤติกรรมการสอนที่ดี นอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2526 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมการสอนที่ดีของครู จะเป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนดำเนินไปด้วยดีแสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่ไม่เหมาะสม อาทิ เช่น นักเรียนไม่พึงพอใจที่จะเรียนขาดความสนใจขณะที่ครูกำลังสอน นักเรียนไม่กล้าแสดงออกพฤติกรรมเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมการสอนของครูที่ไม่เหมาะสมด้วย ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาบางคน เช่น พันธ์ หันนาคินทร์ (2524 : 179) จึงมีความเห็นว่า พฤติกรรมการสอนหรือวิธีสอนของครูนั้น มีความสำคัญยิ่งกว่าเนื้อหาหรือความรู้ที่สอนจริงเสียอีก ทั้งนี้เพราะครูต้องรู้จักใช้วิธีการสอนที่ดีและมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม จึงจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้นได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ พยุงศักดิ์ สนเทศ (2531 : 19) ได้แสดงความคิดเห็นว่าพฤติกรรมการสอนของครูที่เหมาะสม เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการความสนใจของนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ รักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยอย่างมีประสิทธิภาพ

ความรู้และประสบการณ์ในการสอนของครู ครูที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนมาก ย่อมเห็นจุดอ่อนและปัญหา มีโอกาสในการแก้ไขจุดอ่อนและปัญหาต่าง ๆ มีความชำนาญในการสอนมากขึ้น มีความรู้ในวิชาการสะสมมากขึ้น จึงมีโอกาที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน เข้าใจในตัวนักเรียน รู้จักใช้จิตวิทยาในการสอน สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียน มีนักการศึกษาได้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้ไว้หลายคน เช่น เซนตรา และ พ็อดเดอร์ (กรมการฝึกหัดครู : 14 ; อ้างอิงมาจาก Centra and Potter. 1980 : 274) ได้ศึกษารูปแบบผลการเรียน พบว่า ต้องมีตัวแปรความรู้และประสบการณ์การสอนของครูเป็นตัวแปรหนึ่งในรูปแบบผลการเรียน ซึ่งจัดอยู่ในหมวดคุณลักษณะของครู นอกจากนี้ผลการศึกษาของหลายคนพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความรู้และประสบการณ์การสอนของครูกับความพึงพอใจและผลการเรียน เช่น ชิม (Shim. 1964 : 5225 - A) ไคสลิง (Keisling. 1971 : 24 - 27) บีเบอท์ (Alexander. and Simon. 1975 : 49 - 55 ; citing Beebout. 1972) นิวแมน

(Newman. 1980 : 3766 - A) อารี ยังสกุล (2524 : 56 - 58) นิยม สุขประพันธ์ (2542 : 69 - 87)

การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียนเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน บรรยากาศของห้องเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจหรืออารมณ์ของผู้เรียน (Lawrencz. 1976 :315) ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจดีอารมณ์แจ่มใส กระฉับกระเฉง มีความสนใจ ฟังพอใจในการเรียนย่อมช่วยเสริมให้เรียนรู้ได้ดี และมากขึ้น วิธฮอลล์ (Withhall. 1949 : 347) กล่าวว่า การเรียนรู้ (การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม) จะเกิดขึ้นเมื่อมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ นักเรียนเห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการ และเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของเขา และ 2) เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่ขู่เข็ญ กล่าวคือ นักเรียนไม่รู้สึกว่าการเรียนนั้น หนักเกินไป มีความเป็นกันเองและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อมที่มีความจริงใจต่อกัน บุญชม ศรีสะอาด (2524 : 69) จึงได้สรุปว่า บรรยากาศทางสังคมในห้องเรียนจึงมีความสำคัญมาก ห้องเรียนที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ย่อมจะมีโอกาสช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ในทางตรงกันข้ามห้องเรียนที่มีบรรยากาศขัดขวางต่อการเรียนรู้อย่อมลดประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

ในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับครูผู้สอน จากการศึกษาวิจัยของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2541 : 44 - 71) เรื่อง “การศึกษาสภาพความคาดหวัง สภาพปัจจุบันและปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา” ครูมีปัญหาด้านการนำจุดประสงค์ไปใช้ ด้านการสอน ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นเรียนมีนักเรียนมากเกินไป และห้องเรียนขนาดใหญ่ไม่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนมากเกินไปไม่ต่ำกว่า 19 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ครูใช้เวลาพูดมากกว่านักเรียน ยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ขาดบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย ครูไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ไม่ค่อยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ขาดงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการจัดทำสื่อและมีปัญหาในการวัดและประเมินผล ปัญหาดังกล่าวนั้นส่วนใหญ่เกิดกับครูผู้สอนทั้งสิ้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นี้ส่งผลต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง จากผลการวิจัยเดียวกันนี้พบว่า ด้านตัวนักเรียนนั้นไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ

จากปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น ความพึงพอใจ แรงจูงใจต่อครู ต่อโรงเรียน หรือต่อรายวิชา มีผลทำให้การเรียนรู้ของนักเรียน

แตกต่างกัน ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีระดับสติปัญญาที่เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านครูผู้สอนซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่สำคัญก็เป็นปัญหาทั้งด้านการใช้เทคนิควิธีสอนของครู ด้านความรู้และประสบการณ์การสอน และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งจะมีผลต่อนักเรียนในด้านความพึงพอใจ ด้านแรงจูงใจ และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่จะตามมา ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนจึงเป็นเรื่องที่ควรจะมีการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ก็เช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอื่น ๆ กล่าวคือมีสภาพแวดล้อมทางการเรียน โดยทั่วไปตามรูปแบบที่กำหนดโดยกรมสามัญศึกษา เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน อุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ ส่วนสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนนั้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ หรือความสนใจในการพัฒนาตนเองของผู้สอนในแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้ประสบการณ์ในการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน จะได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์ในการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
2. เพื่อทราบสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์ในการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

3. ด้านการบริหารโรงเรียน ได้แนวทางที่เหมาะสมในการวางแผน กำหนด นโยบาย การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครู ผู้สอนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในขอบเขตเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2542 ในเขตการศึกษา 9 ซึ่งประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น อุตรธานี สกลนคร เลย หนองคาย และ หนองบัวลำภู มีประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ ศึกษา และขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ได้แก่

1) หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 2) หมวดวิชาคณิตศาสตร์ 3) หมวดวิชาภาษาอังกฤษ 4) หมวด วิชาภาษาไทย 5) หมวดวิชาสังคมศึกษา 6) หมวดวิชาพลานามัย 7) หมวดวิชาศิลปศึกษา และ 8) หมวดพื้นฐานวิชาอาชีพ จำนวน 416 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2542 ในเขตการศึกษา 9 จำนวน 52 โรงเรียน จำนวนนักเรียน ประมาณ 2,340 คน (กองการ มัธยมศึกษา, กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2542)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา 8 หมวดวิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองของ 6 จังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2542 ในเขตการศึกษา 9 ซึ่งได้มาจากการ สุ่มแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 19 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกัลยาณวัตร แก่นนครวิทยาลัย ขอนแก่นวิทยายน ขามแก่นนคร มิ่งเมืองขอนแก่น เลยพิทยาคม เลยอนุกุลวิทยา นาหวังวิทยา สกลราชวิทยานุกูล สกลนครพัฒนศึกษา ชาติสุนารายณ์วิทยา ปทุมเทพวิทยาคาร หินโงมพิทยาคม อุดรพิทยานุกูล สตรีราชินูทิศ ประจักษ์ศิลปาคาร อุดรพิชัยรักษ์ หนองบัวพิทยาคาร และบ้านขามพิทยาคม มีหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนละ 8 คน จำนวน 152 คน และนักเรียนโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน จำนวน 855 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน ห้องเรียน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพของครู 2) เทคนิคการสอนของครู 3) ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู 4) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และ 5) ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

4. ขอบเขตด้านเนื้อหาวิชา ศึกษาเฉพาะองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ซึ่งประกอบด้วยด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นทั้งด้านกายภาพ จิตภาพ และด้านสังคมที่มีอยู่หรือที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

2. สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน หมายถึง สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เป็นผลมาจากด้านกายภาพ จิตภาพ และด้านสังคม ที่มีอยู่หรือที่เกิดขึ้นในห้องเรียนอันเป็นผลมาจากบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ประสบการณ์ในการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

3. บุคลิกภาพของครู หมายถึง คุณลักษณะประจำตัวครูทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การแสดงออกทางอารมณ์ ความตั้งใจ ความเอาใจใส่ ความยุติธรรม ความเมตตา ความอดทน ความประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

4. เทคนิคการสอนของครู หมายถึง พฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียนเกี่ยวกับการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การวัดผลและประเมินผล

5. ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู หมายถึง ความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์การใช้สื่อการสอน ความสามารถในการเสนอบทเรียน

6. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หมายถึง การกระตุ้นหรือส่งเสริมให้นักเรียนรักและสนใจที่จะเรียน กระตุ้นหรือส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ การที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมกันส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การให้การเสริมแรงหรือให้ความรักความอบอุ่นเป็นกันเองกับนักเรียน และการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน

7. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 9 จำนวน 19 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกัลยาณวัตร แก่นนครวิทยาลัย ขอนแก่นวิทยายน ขามแก่นนคร มิ่งเมืองขอนแก่น เลย์พิทยาคม เลย์อนุกุลวิทยา นาหวังวิทยา สกลราชวิทยานุกูล สกลนครพัฒนศึกษา ธาตุนารายณ์วิทยา ปทุมเทพวิทยาคาร หินโงมพิทยาคม อุดรพิทยานุกูล สตรีราชินูทิศ ประจักษ์ศิลปาคาร อุดรพิชัยรักษ์ หนองบัวพิทยาคาร และบ้านขามพิทยา

8. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึก หรือทัศนคติของนักเรียนที่รู้สึกชอบหรือพอใจและเต็มใจในการเรียนการสอน ที่เกิดจากบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ประสิทธิภาพในการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

9. ระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียนในโรงเรียนที่ครูถูกประเมินระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออกของครูโดยหัวหน้าหมวดวิชาในด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสิทธิภาพในการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนระดับดีเด่น มีค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00

สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนดี มีค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49

สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49

สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนควรปรับปรุง มีค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49

สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนไม่ดี มีค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอเรียงลำดับตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมาย ความสำคัญ ของสภาพแวดล้อมทางการเรียน
2. นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา
3. สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9
4. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน
 - 4.1 สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ
 - 4.2 สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านจิตภาพ
 - 4.3 สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านสังคม
5. สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน
 - 5.1 บุคลิกภาพของครู
 - 5.2 เทคนิคการสอนของครู
 - 5.3 ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู
 - 5.4 การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
6. ความพึงพอใจในการเรียน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน
 - 7.1 ด้านบุคลิกภาพของครู
 - 7.2 ด้านเทคนิคการสอนของครู
 - 7.3 ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู
 - 7.4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ความหมาย ความสำคัญ ของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

✓ ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

อรพัญญ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533 : 8) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) หมายถึง สภาพ สภาวะใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ของมนุษย์

ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environment) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติอันได้แก่ ดินไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) หรือ สภาพแวดล้อมด้านจิตวิทยา (Psychological Environment) ได้แก่ ระบบคุณค่าที่ยึดถือเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและเจตคติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตาม นอกจากนี้ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ และปรีชา วิหคโต (2537 : 7) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่รอบตัวของผู้เรียน และส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และ 3) สภาพแวดล้อมทางสังคม แมคเวย์ (McVey, 1989 : 124) ได้ให้ทัศนะว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพประกอบด้วย แสงสว่าง สี เสียง บริเวณที่ว่าง เฟอร์นิเจอร์และลักษณะของสถานที่ ที่ใช้เรียนรู้ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา วอลเบอรี (Walbery, 1987 : 533) กล่าวว่า ถ้ามองกันให้แคบลงในระดับห้องเรียนสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาก็คือ บรรยากาศของห้องเรียนซึ่งเปรียบเทียบกับกลุ่มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้นั่นเอง

ตามที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนแยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพหรือด้านรูปธรรม เช่น วัสดุ อุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ แสง สี เฟอร์นิเจอร์ บริเวณสถานที่ทำกิจกรรม ฯลฯ เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านจิตวิทยาหรือด้านนามธรรม เช่น คุณลักษณะของผู้เรียน กิจกรรมการเรียน การสอน และบรรยากาศในห้องเรียน ฯลฯ เป็นต้น และสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่นความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน นักเรียนกับครูผู้สอน รวมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนด้วย

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ และปรีชา วิหคโต (2537 : 9 - 10) กล่าวถึงบทบาทความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการเรียนดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นทรัพยากรทางการเรียน โดยธรรมชาติแล้วสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งความรู้ ศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งหลายมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ โดยเฉพาะโลกยุคสารสนเทศเช่นทุกวันนี้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนจะเป็นสารสนเทศทางการเรียนได้

เป็นอย่างดี ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางการเรียนจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ของระบบการเรียนรู้

2. สภาพแวดล้อมทางการเรียนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนในขณะที่สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นแหล่งวิทยาการ ด้วยตัวของมันเอง

สภาพแวดล้อมทางการเรียนก็สามารถอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการเรียนและการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบด้วยการใช้วิธีการและเครื่องมือที่ต่างก็เป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียน เช่น การจัดการเรียนในระบบโรงเรียน การจัดการเรียนนอกระบบโรงเรียนและการจัดการเรียนในระบบการเรียนรู้ทางไกล เป็นต้น

3. สภาพแวดล้อมทางการเรียนช่วยให้ผู้เรียนใฝ่หาการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นสภาวะการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบของระบบการเรียนรู้หรือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีจึงสามารถสร้างบรรยากาศช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน อยากรู้และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สภาพแวดล้อมทางการเรียนเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารการเรียน ในปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมยุคสารสนเทศ วิทยาการแขนงต่าง ๆ มีความเจริญรุดหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ เป็นผลผลิตจากความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการบริหารแล้ว เทคโนโลยีด้านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมใหม่ทางการเรียนสามารถทำให้การบริหารการเรียนมีความคล่องตัวสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ สูงขึ้น

5. สภาพแวดล้อมทางการเรียนทำให้การจัดการเรียนมีพลังมากขึ้น สภาพแวดล้อมทางการเรียนนอกจากจะเป็นเครื่องมือทางการเรียนแล้วสภาพแวดล้อมทางการเรียนยังเป็นวิธีการจัดการเรียนด้วย จากการที่สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นเครื่องมือและวิธีการของการเรียนนี้เองสภาพแวดล้อมทางการเรียนจึงมีผลต่อการเรียนทั้งทางกายภาพ จิตภาพ และสังคม ทำให้การจัดการเรียนด้วยทรัพยากรการเรียนที่ทันสมัย ทำให้หลายรูปแบบ เกิดเป็นวิธีการใหม่ ๆ ที่เรียกว่านวัตกรรมการเรียนขึ้นอย่างกว้างขวาง สามารถจัดการเรียนได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้การขยายโอกาสทางการเรียนและการเรียนต่อเนื่อง ฯลฯ ดำเนินไปได้อย่างเสมอภาคและทัดเทียมกัน

6. สภาพแวดล้อมทางการเรียนทำให้การจัดการเรียนและการเรียนการสอนตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจิตวิทยา โดยธรรมชาติแล้ว สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีหลากหลายรูปแบบ ตามสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้สภาพแวดล้อมมีผลสำคัญด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนเจตคติของมนุษย์มาก จิตวิทยาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียน

7. สภาพแวดล้อมทางการเรียนช่วยการจัดการเรียนยุคสารสนเทศ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นทั้งเครื่องมือและวิธีการที่ทันสมัยจึงทำให้การจัดการสารสนเทศทางการเรียนมีความสะดวกและทำได้กว้างขวางมากขึ้น

นอกจากนี้ จันทรพิมพ์ สายสมร (2537 : 67 - 68) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียนว่า ตัวแปรสำคัญในการเรียนนอกจากผู้เรียนและผู้สอนแล้วยังมี “สภาพแวดล้อมทางการเรียน” เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียน มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียน และพบว่าสภาพแวดล้อมการเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนอยู่หลายประการด้วยกัน ดังนี้ คือ เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้ เป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนรู้ เป็นสื่อของการเรียนรู้ เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน และเป็นประโยชน์ต่อการเรียน

1. เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมการเรียนควรจะเหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละลักษณะ อาทิด้านทักษะ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านเจตคติ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมในลักษณะย้ำเตือนซ้ำ ๆ และหลากหลาย เช่น สภาพแวดล้อมการเรียนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. เป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมการเรียนมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย โดยที่ผู้เรียนที่เรียนในสภาพแวดล้อมทางการเรียนดี ก็จะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้นไปด้วย ในทางตรงกันข้าม หากสภาพแวดล้อมการเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีเสียงดังรบกวนสมาธิในการเรียนตลอดเวลา ก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่ดีตามไปด้วย

3. เป็นสื่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งทรัพยากรการศึกษา จะเป็นแหล่งที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าไปใช้บริการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ก็มีนิตรรศการในโรงเรียน มุมศึกษาในห้องเรียน เป็นต้น

4. เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนด้านเจตคติที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีระเบียบและเป็นระเบียบ รู้จักควบคุมตนเอง ในขณะเดียวกันจะลดระดับการควบคุมของผู้สอนลงไปด้วย ทำให้บรรยากาศการเรียนมีความอบอุ่นและเป็นมิตร ผู้เรียนไม่มีความกดดันและมีกำลังใจในการเรียน

5. เป็นประโยชน์ต่อการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียน เป็นประโยชน์ต่อการเรียนในด้านต่าง ๆ คือ

5.1 เป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย คือจากการ

พิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางการเรียน ก่อนการเรียนจะทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัยได้ว่าเป็นอย่างไร

5.2 ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน สภาพแวดล้อมการเรียนทางด้านเจตพิสัยที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน เมื่อผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนก็จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อม ความพอใจ ความตั้งใจ และมุ่งมั่นต่อการเรียนวิชานั้นมากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย

5.3 ส่งเสริมความร่วมมือในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนด้านเจตคติที่ดี จะส่งผลให้ผู้สอนต่อผู้เรียน และผู้เรียนต่อผู้เรียน มีความร่วมมือกันในการเรียน มีการผูกสัมพันธ์กันฉันท์มิตร มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดี การประกอบกิจกรรมการเรียนร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและมีระบบ และการสร้างบรรยากาศทางการเรียนที่ดีให้เกิดขึ้นด้วย

โดยสรุปแล้ว สภาพแวดล้อมการเรียน มีความสำคัญในด้านต่าง ๆ คือ เป็นเงื่อนไขการเรียนรู เป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียน เป็นตัวสร้างบรรยากาศการเรียน และเป็นประโยชน์ต่อการเรียน

/ นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา

นโยบายที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนให้ถึง 12 ปี และเร่งกระจายและขยายโอกาสทางการศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ ให้ครอบคลุมทั้งเยาวชนทั่วไปเยาวชนที่ด้อยโอกาส และเยาวชนพิการ ทั้งในเขตเมืองและชนบท รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้ใกล้เคียงกัน และให้ชุมชนเอกชน มูลนิธิ หน่วยงาน ฯลฯ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

นโยบายที่ 2 การศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการปฏิบัติ ประดิษฐ์คิดค้นที่เหมาะสมสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงของสังคมและแนวทางการพัฒนากำลังคนของประเทศควบคู่ไปกับการเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 3 การพัฒนาการเรียนการสอน

เร่งพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยรูปแบบ วิธีการ เนื้อหาและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ

นโยบายที่ 4 การศึกษาเพื่ออาชีพ

เร่งพัฒนาการศึกษาด้านอาชีพทั้งในด้านความรู้ ทักษะความสามารถ เจตคติ วิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่นของประเทศ โดยเน้นให้มีการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติและการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ระหว่างการศึกษา

นโยบายที่ 5 การพัฒนาสุขภาพและอนามัย

ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ให้บรรยากาศและกิจกรรม การกีฬา กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพลานามัย กิจกรรมด้านศาสนา กิจกรรมด้านศิลปะและดนตรี และบรรยากาศการเรียนรู้ด้านสุขภาพพลานามัย ในโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต บุคลิกภาพ พัฒนาลักษณะนิสัย และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดแก่นักเรียนและประชาชนในท้องถิ่น

นโยบายที่ 6 การพัฒนาศิลปวัฒนธรรม

ส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทย ทั้งในด้านการใช้ภาษาไทย การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย การจัดอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ไทยท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป

นโยบายที่ 7 การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

พัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบรรยากาศในโรงเรียนที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมประชาธิปไตย ในชีวิตประจำวันแก่นักเรียน

นโยบายที่ 8 เครือข่ายการเรียนรู้

ส่งเสริมให้โรงเรียนประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียน และกับชุมชน ท้องถิ่น เอกชน หน่วยงาน ฯลฯ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนและประชาชน

นโยบายที่ 9 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

เร่งพัฒนาความรู้ความสามารถ เจตคติ และบทบาทของครู ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และบุคลากรอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้วยรูปแบบ เนื้อหา วิธีการ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจงใจให้เข้ารับการพัฒนา ส่งเสริมให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมรวมทั้งการพัฒนาวิธีการคัดสรรครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

นโยบายที่ 10 การพัฒนาการศึกษาและการจัดการศึกษา

ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารและการจัดการทั้งในด้านรูปแบบ วิธีการ

วิทยาการเทคโนโลยี ข้อมูล สารสนเทศ รวมทั้งการส่งเสริม การกระจายความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาไปสู่งานระดับจังหวัดและโรงเรียนให้มากขึ้น

สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9

จากสภาพการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 7 ที่ผ่านมา ของเขตการศึกษา 9 โดยสรุปนับว่าประสบผลสำเร็จในการขยายการให้บริการ การศึกษาแก่เด็กและ เยาวชน ระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ยังมีปัญหาหลักที่ต้องเร่งแก้ไขคือ

- 1) ปัญหาครอบคลุมของการบริการและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียนในกลุ่มต่าง ๆ เช่น เด็กกลุ่มด้อยโอกาส เด็กในชนบทห่างไกล เป็นต้น
- 2) ปัญหาคุณภาพการศึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผล เช่น หลักสูตรและเนื้อหาวิชายังไม่เหมาะสม ขาดแคลนครู-อาจารย์ในบางสาขาวิชา คุณภาพครูตกต่ำลง การเรียนการสอนยังคงเน้นการรับรู้และการจำมากกว่าการเพิ่มและแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก ซึ่งในเรื่องนี้มีผลการวิจัยที่บ่งชี้ได้ชัดเจนที่สุด คือ การศึกษาวิจัยของกรมวิชาการ เรื่อง การประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2538 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพร้อมกันทั้งประเทศ เมื่อวันที่ 19 - 20 ธันวาคม 2538 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประมาณร้อยละ 15 ของนักเรียนทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 97,000 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประมาณร้อยละ 35 ของนักเรียนทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 62,000 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แบ่งโรงเรียนตามสังกัด ขนาดของโรงเรียน เขตการศึกษาและจังหวัด ผลการประเมินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละในวิชาต่าง ๆ จำแนกตามระดับประเทศ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เขตการศึกษา 9 เขตการศึกษา 10 และเขตการศึกษา 11 ปรากฏดังนี้ (กรมวิชาการ. 2540 : 49)

วิชา ระดับ	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	คณิต ศาสตร์	วิทยา ศาสตร์	การงาน อาชีพ	สังคม ศึกษา	พลา นามัย	การคิด แก้ ปัญหา
ประเทศ	57.75	34.74	33.65	45.34	40.75	45.82	60.21	39.87
กรมสามัญ	58.97	31.68	31.53	44.61	39.53	44.97	59.21	39.87
เขตฯ 9	55.02	33.87	32.76	44.61	38.58	44.49	58.13	38.58
เขตฯ 10	55.73	35.84	32.81	44.59	39.40	46.56	59.66	39.13
เขตฯ 11	55.33	32.45	31.12	44.36	40.62	45.64	59.62	40.42

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ : 2540

จากผลการประเมินดังกล่าว เห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ทุกรายวิชามีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าเกณฑ์ระดับประเทศ ยกเว้นรายวิชาภาษาไทยเท่านั้นที่สูงกว่า ในระดับเขตการศึกษา 9 พบว่าทุกรายวิชามีค่าเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าเกณฑ์ระดับประเทศทั้งสิ้น และต่ำกว่าเขตการศึกษา 10 เขตการศึกษา 11 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกัน จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ยังชี้ให้เห็นถึงระดับคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ จึงควรเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุก ๆ สมรรถภาพให้ก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิมโดยเร็ว

นอกจากปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนที่พบดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาอื่นอีกที่พบจากการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้จากการศึกษาของกรมวิชาการ (2539 : 92 - 94) พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ได้แก่ จำนวนครูมีไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนน้อย ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูขาดความรับผิดชอบ ครูไม่ใช้สื่อการเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ ความรู้พื้นฐานของนักเรียนต่ำ อัตราการออกกลางคันยังคงมีอยู่ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและอื่น ๆ ได้แก่ อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนมีไม่พอ และไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากผู้ปกครองและชุมชน การนิเทศติดตามผลไม่มีประสิทธิภาพ ระบบการบริหารงบประมาณไม่เหมาะสม และงบประมาณไม่พอเพียงและล่าช้า ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนน้อย การบริหารหลักสูตรและการบริหารบุคลากรในโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2540 : 6 - 9) ยังได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง "สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) วิสัยทัศน์การมัธยมศึกษาในอนาคต : สาระและมุมมอง" พบว่าปัญหาด้านครู คือ ครูส่วนใหญ่ยังยึดแบบเรียนเป็นหลัก ครูไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้อง

คล้อยกับหลักการและแนวปฏิบัติของหลักสูตรให้ทันสมัย ไม่เข้าใจหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน การพัฒนาสื่อวัตกรรมการสอน ขาดการเตรียมการสอนและทำแผนการสอน ครู สอนโดยขาดการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ครูยังขาดความรับผิดชอบมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ มากกว่าพัฒนานักเรียน ครูดูแลเด็กไม่ทั่วถึงเพราะจำนวนนักเรียนในห้องมากเกินไป ด้าน สิ่งที่เป็นปัจจัยเอื้อและสนับสนุนการเรียนการสอนพบปัญหาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความ สามารถในการใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะทาง เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สื่อ เครื่องมือ หนังสือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ยัง ขาดแคลน ด้านการวัดผลพบว่า ระเบียบการวัดผลเน้นการสอบมากกว่าการสอนทำให้นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียน ครูไม่วางแผนการสอนแต่มุ่งแต่วางแผนการสอบ การ วัดผลเน้นความจำมากเกินไปไม่เน้นการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ข้อสอบส่วนใหญ่เป็นแบบปรนัย ครูจึงจับกับตัวเลขของคะแนนมากเกินไป เน้นคะแนนมากกว่าผลสัมฤทธิ์ และวิชา คณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ต่ำมาก จากปัญหาทั้งด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลที่กล่าวมา โดยสรุปก็คือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นหรือมีสาเหตุมาจาก องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนนั่นเอง

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ
2. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านจิตภาพ
3. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านสังคม

1. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ แบ่งเป็นสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และสภาพ แวดล้อมนอกห้องเรียน

1.1 สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ประกอบด้วย ห้องเรียนและ อุปกรณ์ การจัดห้องเรียน สี เสียง แสงสว่าง สื่อการสอน และอุณหภูมิและการระบายอากาศ ห้องเรียนและอุปกรณ์ ได้แก่ พื้นห้อง ผนังห้อง ประตู หน้าต่าง ขนาดและพื้นที่ว่างภายในห้อง เรียน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ อุปกรณ์ตกแต่งห้องเรียน เช่น แจกันดอกไม้ ภาพวาด เป็นต้น การจัดห้องเรียนและจัดที่นั่งนักเรียน การจัดที่นั่งและการเลือกที่นั่งของนักเรียน มี อิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าให้นักเรียนเลือกที่นั่งเอง ผู้ที่นั่งหน้าจะมีผลการเรียน ดีกว่าผู้ที่นั่งหลัง แต่ถ้าสุ่มให้นั่งพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ออกมาไม่ต่างกัน แต่ผู้ที่นั่งหน้าชั้นจะ

มีปฏิสัมพันธ์มากกว่า (Levine. 1980) ซึ่งในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ออดัมส์และบิตเติล (Adams and Biddle.1970) พบว่าการพูดจะเกิดขึ้นมากบริเวณด้านหน้าและบริเวณกลางห้อง เรียกว่า Action Zone นอกจากนี้ยังมีการค้นพบว่า นักเรียนที่นั่งเป็นแถวจะแสดงพฤติกรรมในการทำงานมากกว่านักเรียนที่นั่งรอบโต๊ะ (Wheldall and others. 1977) ดังนั้นการจัดที่นั่งควรจัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมและเหมาะสมกับนักเรียน

การจัดเครื่องตกแต่งห้องเรียน ป้ายนิเทศ และมุมกิจกรรม การจัดป้ายนิเทศมุมกิจกรรมและการจัดเครื่องตกแต่งห้อง มีความสำคัญและส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่ง ฉลอง จันทมาลา (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาศิลปะศึกษากับนักเรียนชั้น ม.1 ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองเรียนภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่ติดภาพวาด ภาพเขียน แผนภูมิ หุ่นจำลอง ป้ายนิเทศ และมุมศิลปะศึกษาขึ้นในห้องเรียนสำหรับกลุ่มควบคุมจัดการเรียนการสอนตามปกติ ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตลอดจนเจตคติต่อวิชาศิลปะศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ห้องปฏิบัติการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องปฏิบัติการจะครอบคลุมเกี่ยวกับพื้นที่ห้อง ขนาดห้อง ประตู หน้าต่าง โต๊ะเก้าอี้ แสง เสียง และการระบายอากาศ นอกจากนี้ก็มีอุปกรณ์เฉพาะของห้องปฏิบัติการนั้น เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ จะมีอุปกรณ์ทดลองที่แตกต่างกันไป

สีของห้องเรียน สีมียุทธผลต่อพฤติกรรมและจิตใจของมนุษย์ ดังที่เนิร์ค (Knirk. 1979) ได้สรุปงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ ของฝาห้องโรงพยาบาลที่มีต่อคนไข้ พบว่าคนไข้จะฟื้นเร็วถ้าเขาอยู่ในห้องที่ทาสีน้ำเงิน และพบว่าสีน้ำเงินทำให้คนไข้โรคจิตลดความรุนแรงลง ส่วนสีเหลืองสามารถทำให้เกิดความอบอุ่น ซึ่งสามารถใช้ทาในห้องเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้

เสียง ได้แก่ เสียงบรรยายของผู้สอน เสียงสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน เสียงจากเครื่องขยายเสียง เป็นต้น เสียงต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีระดับความดังที่เหมาะสม ไม่ก้อง และไม่ซ้ำ และเสียงกวนจากภายนอกห้องเรียน

เสียงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก นักเรียนควรได้ยินอย่างชัดเจนในสิ่งที่ต้องการให้ได้ยิน เสียงรบกวนที่มากเกินไปจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ แต่เสียงรบกวน บางอย่างถ้านำมาใช้อย่างเหมาะสมก็มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น Background Music ซึ่งไม่เพียงแต่จะสามารถช่วยกำจัดเสียงรบกวนอื่น ๆ ให้หมดไปเท่านั้นยังมีผลต่อพฤติกรรม การเรียนอีกด้วยดังเช่น ฮอลล์ควิสท์ (Hallquist. 1969) ได้ทำการทดลอง โดยให้นักเรียน

มีปฏิสัมพันธ์มากกว่า (Levine. 1980) ซึ่งในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ อดามส์และบิดเดิล (Adams and Biddle.1970) พบว่าการพูดจะเกิดขึ้นมากบริเวณด้านหน้าและบริเวณกลางห้อง เรียกว่า Action Zone นอกจากนี้ยังมีการค้นพบว่า นักเรียนที่นั่งเป็นแถวจะแสดงพฤติกรรมในการทำงานมากกว่านักเรียนที่นั่งรอบโต๊ะ (Wheldall and others. 1977) ดังนั้นการจัดที่นั่งควรจัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมและเหมาะสมกับนักเรียน

การจัดเครื่องตกแต่งห้องเรียน ป้ายนิเทศ และมุมกิจกรรม การจัดป้ายนิเทศมุมกิจกรรมและการจัดเครื่องตกแต่งห้อง มีความสำคัญและส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่ง ฉลอง จันทมาลา (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาศิลปะศึกษากับนักเรียนชั้น ม.1 ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองเรียนภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่ติดภาพวาด ภาพเขียน แผนภูมิ หุ่นจำลอง ป้ายนิเทศ และมุมศิลปะศึกษาขึ้นในห้องเรียนสำหรับกลุ่มควบคุมจัดการเรียนการสอนตามปกติ ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตลอดจนเจตคติต่อวิชาศิลปะศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ห้องปฏิบัติการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องปฏิบัติการจะครอบคลุมเกี่ยวกับพื้นที่ห้อง ขนาดห้อง ประตู หน้าต่าง โต๊ะเก้าอี้ แสง เสียง และการระบายอากาศ นอกจากนี้ก็มีอุปกรณ์เฉพาะของห้องปฏิบัติการนั้น เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ จะมีอุปกรณ์ทดลองที่แตกต่างกันไป

สีของห้องเรียน สีมียุทธผลต่อพฤติกรรมและจิตใจของมนุษย์ ดังที่เนิร์ค (Knirk. 1979) ได้สรุปงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ ของฝาห้องโรงพยาบาลที่มีต่อคนไข้ พบว่าคนไข้จะฟื้นเร็วถ้าเขาอยู่ในห้องที่ทาสีน้ำเงิน และพบว่าสีน้ำเงินทำให้คนไข้โรคจิตลดความรุนแรงลง ส่วนสีเหลืองสามารถทำให้เกิดความอบอุ่น ซึ่งสามารถใช้ทาในห้องเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้

เสียง ได้แก่ เสียงบรรยายของผู้สอน เสียงสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน เสียงจากเครื่องขยายเสียง เป็นต้น เสียงต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีระดับความดังที่เหมาะสม ไม่ก้อง และไม่ซ้ำ และเสียงกวนจากภายนอกห้องเรียน

เสียงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก นักเรียนควรได้ยินอย่างชัดเจนในสิ่งที่ต้องการให้ได้ยิน เสียงรบกวนที่มากเกินไปจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ แต่เสียงรบกวน บางอย่างถ้านำมาใช้อย่างเหมาะสมก็มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น Background Music ซึ่งไม่เพียงแต่จะสามารถช่วยกำจัดเสียงรบกวนอื่น ๆ ให้หมดไปเท่านั้นยังมีผลต่อพฤติกรรม การเรียนอีกด้วยดังเช่น ฮอลล์ควิสท์ (Hallquist. 1969) ได้ทำการทดลอง โดยให้นักเรียน

เรียนด้วยวิธีอภิปรายและแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม โดยมีดนตรีประกอบปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนทดสอบและมีความคงทนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนเดียวกันแต่ไม่มี เสียงดนตรีประกอบ

แสงสว่าง ได้แก่ แสงธรรมชาติ เป็นแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ และแสงประดิษฐ์ ธรรมชาติ เป็นแสงสว่างจากดวงโคม

ออทท์ (Ott. 1976) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของแสงในห้องเรียนที่ติดตั้งหลอด Fluorescent แบบปกติที่มีแสงได้มาตรฐานชาวเย็น พบว่านักเรียนมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมมากกว่านักเรียนที่อยู่ในห้องที่มีการติดตั้งหลอด Fluorescent ที่ไม่เหมาะสมกับสายตา เกิดคลื่นรบกวน นอกจากนี้ ครูซ (Cruz. 1975) ได้ทำการศึกษาพบว่า ถ้าย้ายนักเรียนจากห้องที่ติดตั้งหลอด Fluorescent มาสู่ห้องเรียนที่ติดตั้งด้วยหลอด Incandescent พบว่านักเรียนมีอาการปวดศีรษะน้อยลง และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมมากขึ้น แต่หลอด Incandescent ก็ก่อให้เกิดความร้อนอันเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ

สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่าสื่อการสอนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพ การศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งการใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น (สวาท พลายแก้ว. 2532 ; ยุพดี กะจะวงษ์ และคนอื่น ๆ. 2532 ; ประทีป แสงเปี่ยมสุข และคนอื่น ๆ. 2532) นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีสื่อการสอนมากกว่า โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (ประดิษฐ์ จิรเดชประไพ. 2530)

การระบายอากาศ ได้แก่ การระบายอากาศจากธรรมชาติ คือ ลม และการระบาย อากาศจากอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ พัดลม และเครื่องปรับอากาศ สภาพการระบาย อากาศจะต้องมีการถ่ายเทอากาศ มีอุณหภูมิที่พอเหมาะ และมีความชื้นพอเหมาะด้วย

อุณหภูมิมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเลนนี (Lene. 1966) และ คาร์เดิล (Cardle. 1966) ได้ทำการทดลองในลักษณะเดียวกันโดยให้นักเรียนเรียนในห้องเรียน ที่มีเครื่องปรับอากาศกับห้องเรียนที่ไม่มี เครื่องปรับอากาศ ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนใน ห้องเรียนที่มีเครื่องปรับอากาศมีการแสดงออกมากกว่าและมีการปฏิบัติงานผิดพลาดน้อยและ ใช้เวลาในการเรียนน้อยกว่านักเรียนที่เรียนในห้องที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ

ลาวัลย์ พลกล้า (2525 : 257 - 261) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมในห้องเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมทางวัตถุและสภาพแวดล้อมทางบุคลากร

1. สภาพแวดล้อมทางวัตถุ ประกอบด้วย

1.1 ขนาดห้องเรียนพอเหมาะ กับจำนวนนักเรียน ห้องเรียนที่แออัด ทำให้ทั้งครู และนักเรียนเกิดความอึดอัด ถ้าที่นั่งของนักเรียนอยู่ชิดกันเกินไปทำให้นักเรียนทำกิจกรรมได้ ไม่สะดวกและครูดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง

1.2 มีการถ่ายเทอากาศดี ห้องเรียนควรอยู่ในตำแหน่งที่รับลมมีอากาศถ่ายเท นักเรียนได้รับอากาศบริสุทธิ์ ไม่ร้อนไม่อึดอัด ถ้าห้องเรียนอยู่ในตำแหน่งที่อับลมก็ควรติดพัดลม

1.3 กลิ่น ห้องเรียนควรอยู่ห่างไกลจากแหล่งที่ก่อให้เกิดกลิ่น

1.4 สีของฝาผนังห้องและเพดาน ควรเป็นสีอ่อน ซึ่งเป็นสีที่ทำให้สดชื่น ร่าเริง แจ่มใส

1.5 แสงสว่างพอเหมาะ ถ้าแสงสว่างน้อยเกินไป ควรอาศัยแสงสว่างจากไฟฟ้า แต่ถ้าแสงสว่างมากเกินไป จะทำให้เคืองตา ควรติดม่านหรือมู่ลี่

1.6 เสียง ห้องเรียนควรอยู่ไกลจากเสียงรบกวนภายนอกเพราะจะทำให้ครูต้องพูดดังขึ้น ทำให้เหนื่อย หงุดหงิด อารมณ์เสีย และนักเรียนก็เสียสมาธิในการฟัง

1.7 กระดานดำ ควรมีลักษณะเรียบ นำเรียน ลบง่าย และควรจะเป็นสีเขียว จะทำให้ห้องสว่างขึ้น และสบายตากว่าสีดำ

1.8 โต๊ะ เก้าอี้ ควรมีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของนักเรียน

1.9 แผ่นป้าย ด้านหลังห้องและข้างห้องควรติดแผ่นป้ายซานอ้อย เพื่อติดประกาศผลงานของนักเรียน ติดบทความรู้ น่าสนใจ โจทย์พิเศษต่าง ๆ

1.10 ชั้นวาง ควรตั้งหลังห้องเพื่อเอาไว้วางสื่อการเรียนการสอนและผลงานของนักเรียน

1.11 ตู้ ในห้องเรียนควรมีตู้สำหรับใส่หนังสืออ้างอิง ครู หรือนักเรียนจัดหามาใส่ เพื่อเสริมประสบการณ์ในการเรียนรู้

2. สภาพแวดล้อมทางบุคลากร

2.1 ครู เป็นบุคลากรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครู ต้องเป็นบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคนในชั้น ถ้านักเรียนชอบตก ครูควรสำรวจดูว่าเป็นเพราะเหตุใด เด็กสุขภาพไม่ดี มีปัญหาครอบครัว หรือครูสอนไม่ดี ฯลฯ

2.2 นักเรียน เพื่อนในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมากเนื่องจากเด็ก ระดับมัธยมศึกษา เป็นเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่นิยมเพื่อนชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก และชอบทำตามเพื่อน ถ้าเพื่อนเป็นคนรักเรียน สนใจ ชอบค้นคว้า ทั้งกลุ่มก็จะสนใจเรียน หนึ่งเรียนก็จะชักชวนกันไม่เรียนทั้งกลุ่มเช่นกัน

นอกจากนี้ ยุพิน พิพิธกุล (2529 : 8) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนว่า มีทั้งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน คือ

1. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งทั้งตัวครู เพื่อนนักเรียนซึ่งบางคนอาจจะชักนำไปในทางที่ไม่ดี เช่น มั่วสุมสูบบุหรี่ เสพสิ่งเสพติด บรรยากาศในห้องเรียนก็มีปัญหา เช่น นักเรียนแออัดเกินไป แสงสว่างไม่เพียงพอ ห้องสมุดไม่มี สนามกีฬาไม่มี ต้องเปลี่ยน

ห้องเรียนทุกชั่วโมง อาจจะทำให้นักเรียนไม่เข้าเรียนในชั่วโมงต่อไป

2. สภาพแวดล้อมนอกโรงเรียน ในสภาวะปัจจุบันเป็นยุควัตถุเจริญ แต่จิตใจเสื่อมสิ่งแวดล้อมอาจทำให้พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนไป นักเรียนหนีโรงเรียน ไม่อยากเรียนหนังสือ นักเรียนบางคนมีฐานะครอบครัวยากจน เมื่อมาเรียนหนังสือก็มีอาการเหม่อลอย เชื่องซึม มีปมด้อย นักเรียนบางคนยังเป็นโรคฟุ้งเฟ้อตามสภาพสังคม เช่น การแต่งกาย การหนีเที่ยว ทำให้มีปัญหาทางการสอนตลอดทั้งปี

1.2 สภาพแวดล้อมทางการเรียนนอกห้องเรียน ครอบคลุมแหล่งวิทยบริการ และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับการเรียน เป็นแหล่งที่ผู้เรียนจะไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติทางภาษา ห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนนอกห้องเรียนจะครอบคลุมเกี่ยวกับอุปกรณ์สำหรับการศึกษาค้นคว้า

แหล่งวิทยบริการจะมีห้องรวมขนาดใหญ่ สำหรับหลายคนมาศึกษาค้นคว้า ห้องสำหรับการศึกษาเป็นกลุ่มและห้องสำหรับการศึกษารายบุคคล จะมีพื้นที่และขนาดห้องแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์นอกจากนี้ ก็มีอุปกรณ์สำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้า อาทิ ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เครื่องเทปบันทึกเสียง เครื่องเทปบันทึกภาพ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ ทั้งนี้ด้วยเห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมทางในสภาพแวดล้อมด้านกายภาพมากอยู่แล้ว เพราะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน อาคารเรียน อาคารประกอบที่เป็นแบบแปลนเดียวกัน ตลอดจนงบประมาณที่ใช้ในการบริหารก็มิอย่างเพียงพอเช่นเดียวกัน จึงเห็นว่าตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงไม่น่าที่จะนำมาศึกษาในครั้งนี้

2. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านจิตภาพ

เป็นองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกหรือลบ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพในการเรียนการสอนอาจจำแนกได้เป็น 2 แบบ คือ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล

2.1 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบ ตัวแปรที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว อาทิ สี พื้นที่ว่าง และสภาพแออัด เป็นต้น

สีกับความรู้สึก สีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ สีทำให้เกิดความรู้สึกที่

แตกต่างกัน บางสัทำให้รู้สึกสบายตาสบายใจ น่าสนใจ รู้สึกสดชื่น แต่บางสัทำให้รู้สึกเวิ้งว้าง
เช่น สีแดง เป็นต้น

พื้นที่ว่างกับความรู้สึกใกล้ชิด โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะมีพื้นที่ว่างส่วนบุคคล
ประมาณ 2 - 3 ตารางฟุต ของแต่ละคน ถ้าหากมีบุคคลอื่นล่วงล้ำเข้าไปในอาณาเขตส่วนบุคคล
บุคคลนั้นจะรู้สึกอึดอัด และพยายามปกป้องไม่ให้มีการล่วงล้ำเข้าไปในอาณาเขตส่วนบุคคล

สภาพแวดล้อมกับความรู้สึกอึดอัด สภาพพื้นที่ห้องที่แคบทำให้คนรู้สึกอึดอัด
สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้นมีการกำหนดมาตรฐานไว้แตกต่างกัน เช่น พื้นที่บ้านที่เป็นมาตรฐาน
ในสหรัฐอเมริกา จะมีพื้นที่ 340 ตารางฟุตต่อผู้อยู่อาศัยหนึ่งคน ส่วนบ้านในยุโรป มีพื้นที่ 170
ตารางฟุตต่อผู้อยู่อาศัยหนึ่งคน สำหรับในฮ่องกงใช้พื้นที่ 43 ตารางฟุตต่อผู้อยู่อาศัยหนึ่งคน ความ
รู้สึกอึดอัดนี้เป็นความรู้สึกของบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อม เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ ไม่พึง
ปรารถนา มีความต้องการหลีกเลี่ยง ผลจากความรู้สึกอึดอัดนี้อาจก่อให้เกิดความเครียด และมี
อาการประสาทต้องการหนีจากสภาพที่เป็นอยู่ได้

นอกจากเรื่องสี พื้นที่ว่าง และสภาพแวดล้อมแล้วยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่เป็นระเบียบ
เรียบร้อยของการจัดและความสะอาดของพื้นที่เหล่านี้ด้วยมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทาง
จิตภาพในการเรียนการสอน

2.2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล เป็นสภาพแวดล้อมที่มีผลเนื่อง
มาจากบุคลิกภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ บุคลิกภาพของครูที่มี
อิทธิพลต่อความรู้สึกของนักเรียนทั้งในทางบวกและทางลบ

บุคลิกภาพของบุคคลเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลซึ่งแบ่งเป็นลักษณะ
ภายนอก และลักษณะภายใน สำหรับบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะภายนอกนั้น เป็นลักษณะรู
ปร่างที่มองเห็นได้ สัมผัสได้ เช่น ลักษณะสูงใหญ่ หูยาน มือยาว หน้าขาว ริมฝีปากแดง เป็นต้น
ลักษณะภายนอกนี้ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งทางบวก คือความรู้สึกชื่นชม น่านับถือ นำเข้า
ใกล้ สำหรับบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะภายใน เป็นลักษณะนิสัยซึ่งสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสโดย
ตรงไม่ได้ อาทิ ความใจกว้าง ความซื่อสัตย์ ความโอบอ้อมอารี ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การ
ยอมรับตนเองและผู้อื่น ความยุติธรรม ความอดทน ความอดกลั้น ความละเอียดต่อการทำบาป
และความสงบเยือกเย็น เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เป็นบุคคล ซึ่งมีผลเนื่องมาจากบุคลิกภาพของ
บุคคล และลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จะมีอิทธิพลต่อการจัดการ
เรียนการสอนในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการเรียนการสอนได้ทั้งทางบวกและ
ทางลบ การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมีผลมาจากความพยายามในการ
ป้องกันความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมที่จะส่งผลทางลบ โดยมีการกำหนดข้อตกลงเพื่อ
เป็นแนวปฏิบัติในสังคม ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบ กำหนดกฎหมาย ขนบธรรมเนียม

ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดไว้ว่า จะปฏิบัติตนอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้างถ้าหากไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ในด้านการเรียนการสอนก็มีการกำหนดระเบียบข้อปฏิบัติซึ่งการกำหนดจะต้องสอดคล้องกฎระเบียบของสังคมด้วย

3. องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านสังคม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในห้องเรียนผู้ที่มีอิทธิพลต่อการออกกฎระเบียบก็คือผู้สอน สำหรับสภาพแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียนผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกฎระเบียบคือ ผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดกฎระเบียบนี้จะมีลักษณะเป็นอย่างไรนั้น ปัจจัยหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ถ้าหากผู้บริหารหรือผู้สอนเชื่อว่าบุคคลในบังคับบัญชา หรือผู้เรียนมีลักษณะเป็นคนที่ไม่รับผิดชอบ การออกกฎระเบียบจะมีลักษณะเข้มงวด ช่มชู้ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะห่างเหิน ลักษณะผู้ใหญ่มากกับเด็ก นายกับบ่าว นักโทษกับผู้ควบคุม เป็นต้น แต่ถ้าหากผู้บริหารหรือผู้สอนเชื่อว่าผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรือผู้เรียน เป็นคนขยันมีความรับผิดชอบ การกำหนดกฎระเบียบจะมีลักษณะที่ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และให้เสรีภาพ มีความเป็นประชาธิปไตย กฎระเบียบในลักษณะนี้ความสัมพันธ์จะเป็นมิตร มีความเป็นกันเอง มีความร่วมมือกัน พึงความคิดเห็นกันและกัน เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน

สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน ที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 4 ด้าน คือ

1. บุคลิกภาพของครู
2. เทคนิคการสอนของครู
3. ความรู้และประสบการณ์ในการสอนของครู
4. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

1. บุคลิกภาพของครู

ครูเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากในการเรียนการสอน บุคลิกภาพของครูเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะประจำตัวครูทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การแต่งกาย การวางตัว การพูด ตลอดจนความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ จะส่งผลต่อความพอใจในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นในการจัดครูเข้าสอนจึงควรพิจารณาครูที่มีบุคลิกภาพดีและเหมาะสมกับลักษณะวิชาที่จะสอนด้วย

ความหมายของบุคลิกภาพ (Personality)

คำว่า บุคลิกภาพ ตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไปหมายถึง ลักษณะท่าทาง การวางตัว ความรู้สึกที่เรามีต่อผู้หนึ่งผู้ใด ผู้ที่มีบุคลิกดีก็จะทำตัวได้ถูกต้องตามกาลเทศะเป็นที่

ยกย่องในสังคม แต่นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า บุคลิกภาพไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากความซับซ้อนของบุคลิกภาพ เพราะบุคลิกภาพของมนุษย์มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ยากที่จะให้นิยามที่แน่ชัด อาทิ เช่น

สุชา จันทน์เอม (2517 : 79) กล่าวว่า บุคลิกภาพหมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันในตัวบุคคลและวิธีการแสดงออกทางพฤติกรรม ไม่จำเป็นว่าพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเหล่านั้นจะต้องดีหรือไม่ดี ผิดหรือถูก

เดโช สวานานนท์ (2519 : 118) ได้สรุปความหมายของบุคลิกภาพว่า บุคลิกภาพเป็นผลรวมของอาการตอบสนองต่าง ๆ ของร่างกาย และเป็นการพัฒนาในระยะยาวมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคล

สวนา พรพัฒน์กุล (2522 : 295) ให้ความหมาย บุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะโดยส่วนรวมของทั้งหมดของบุคคลแต่ละคนที่สามารถมองเห็นจากภายนอก และซ่อนเร้นอยู่ภายใน เช่น รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง อากัปกริยา การพูด ความสนใจ ทัศนคติ

ชม ภูมิภาค (2523 : 42) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ คือ การจัดระเบียบของแนวโน้มต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวพันกัน รวมตลอดถึงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของคนเรา แนวโน้มต่าง ๆ นั้น ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อถือ ค่านิยม อุดมคติ ความรู้ และทักษะตลอดจนการทำงานของร่างกายส่วนต่าง ๆ ด้วย

บังอร ภาวภิรมย์ขวัญ (2526 : 41) ได้สรุปความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า คือ ทุกสิ่งทุกอย่าง ได้แก่ ลักษณะท่าทีการแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึก และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออก

จรรยา สุวรรณทัต และ ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์ (2529 : 219) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป เป็นลักษณะรวมของบุคคลนั้นอันประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออกและลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2530 : 105) บุคลิกภาพ หมายถึงลักษณะโดยส่วนรวมของบุคคล ทั้งทางร่างกาย จิตใจและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ เป็นลักษณะพฤติกรรมส่วนรวมของบุคคลคือไม่ใช่ หมายถึง ลักษณะพูด การแต่งกาย การเดิน การแสดงอารมณ์ หรือขนาดรูปร่าง ผิวพรรณ เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง หากแต่หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างในตัวคน ๆ นั้น ที่แสดงปรากฏออกมา ครูควรจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้เรียน

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 11) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะโดยส่วนรวมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น

ธิตยา จันทพลาบูรณ์ (2537 : 9) ได้สรุปว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งประกอบขึ้นจากลักษณะต่าง ๆ ทั้งลักษณะอุปนิสัยพฤติกรรม ลักษณะทางอารมณ์ และสังคมที่แสดงออกให้เห็นได้ เป็นไปตามความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 447) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ แบบแห่งลักษณะของบุคคลและวิธีการแสดงออกซึ่งกำหนดการปรับตัวตามแบบฉบับของแต่ละบุคคล

อลพอร์ต (Allport. 1967 : 263) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าเป็นหมวดหมู่ของระบบทางจิตที่มีพลังในตัวบุคคลและเป็นตัวกำหนดการปรับตัวของแต่ละบุคคล

ดิงเมเยอร์ (Dinkmeyer. 1967 : 309 – 310) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความหมายคลุมถึงสภาวะทุกอย่างอันประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคล นับตั้งแต่สภาวะทางความสามารถทางปัญญา ตลอดจนความสำเร็จ บุคลิกภาพมีความหมายครอบคลุมถึงสภาวะที่บุคคลเป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งที่หวังไว้ในอนาคต ที่สำคัญคือ บุคลิกภาพนั้นคลุมถึงวิธีการที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งปฏิกิริยาโต้ตอบที่เขาต้องเผชิญด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การปรับตัวของแต่ละบุคคลในการเผชิญปัญหา หรือความคับข้องใจที่เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ของชีวิตนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพด้วย

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1970 : 502) กล่าวว่า บุคลิกภาพหมายถึง ผลรวมทั้งหมดของลักษณะทางร่างกาย พฤติกรรม ตลอดจนความโน้มเอียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและศักยภาพในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

แมคแคนแนลล์ (Mc Cannall. 1974 : 610) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่บุคคลคิดและแสดงเป็นแบบพฤติกรรม เพื่อใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม คุณลักษณะที่กล่าวนี้ หมายถึง ค่านิยม แรงจูงใจ ทักษะ ความสามารถต่าง ๆ มโนภาพแห่งตน (Self – Concept) และแนวโน้มปัญหา

มันซิงเกอร์ (Munsinger. 1975 : 413) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นผลจากการเชื่อมโยงทางพันธุกรรม พัฒนาการทางร่างกายกับการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม แต่ผลส่วนใหญ่มาจากพันธุกรรม ยีนส์จะเป็นตัวกำหนดพัฒนาการทางเพศ อารมณ์ และความก้าวร้าว

แมดดี (Maddi. 1978 : 98) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะภายนอกและพฤติกรรมที่แสดงออกในสังคม
2. ลักษณะภายใน คือ ความรู้สึกของบุคคลนั้นที่มีต่อตนเอง

กิลฟอร์ด (Guilford. 1980 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะนิสัย

(Trait)

ที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และมีความแตกต่างกันซึ่งจะทราบได้อย่างชัดเจน โดยการเปรียบเทียบจากการนำเอาเฉพาะลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลที่เป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะแบ่งตามลักษณะ (Trait) ต่าง ๆ ออกเป็น 7 ลักษณะ คือ

1. ด้านความสนใจ (Interests) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การไต่वाที่ การทำงานด้วยมือ เป็นต้น

2. ด้านความต้องการ (Needs) เป็นความปรารถนาที่มีอยู่ชั่วชีวิตของมนุษย์ เช่น ความต้องการยกย่องนับถือ ความต้องการความสะดวกสบาย ความต้องการที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นต้น

3.4. ด้านเจตคติ (Attitudes) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือวัตถุสิ่งของและความคิดเห็นต่าง ๆ เช่น เจตคติต่อผู้นำ เจตคติต่อการเรียนการสอนของครู เจตคติต่อการประกอบอาชีพ เจตคติต่อคนที่ เป็นโรคเอดส์ เป็นต้น

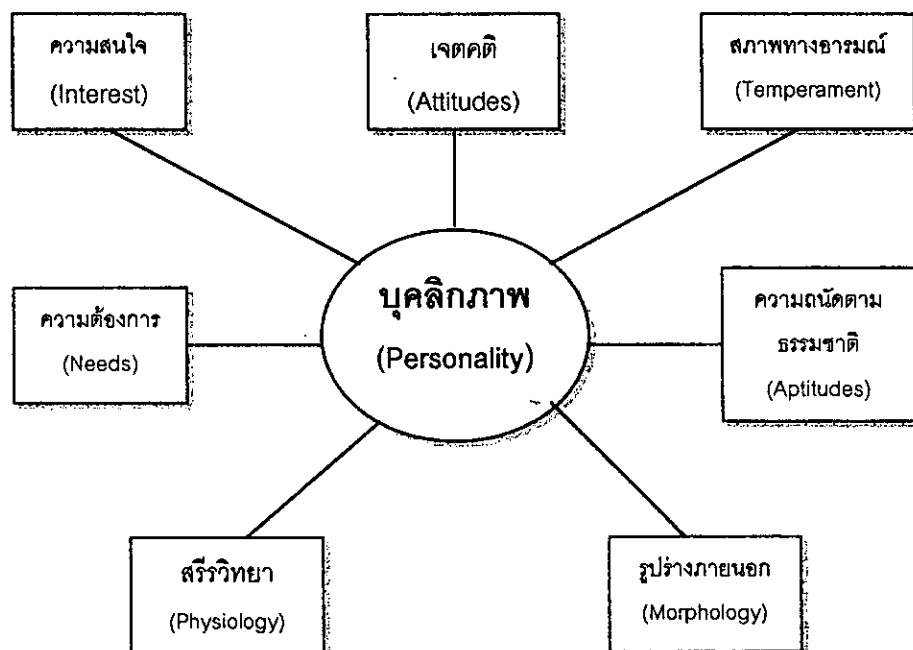
4.2. ด้านความถนัดตามธรรมชาติ (Aptitudes) เป็นเรื่องความสามารถของบุคคลที่จะทำหรือปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีกว่าบุคคลอื่น ๆ เช่น การวาดภาพ การซ่อมเครื่องจักร การประดิษฐ์สิ่งของ เป็นต้น

5.3. ด้านสภาพทางอารมณ์ (Temperament) คำนี้น่าจะยากต่อการให้คำจำกัดความโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น ความร่าเริง ความแจ่มใส ความโกรธ ความสนุกสนานตื่นเต้น เป็นต้น

6.4. ด้านสรีรวิทยา (Physiology) เป็นเรื่องของการทำงานของระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การหายใจ การย่อยอาหาร กระบวนการจัดการลิ้มของสมอง เป็นต้น

7.5. ด้านรูปร่างภายนอก (Morphology) เป็นเรื่องของโครงสร้างหรือรูปร่างของร่างกาย เช่น ความสูง น้ำหนัก สีผิว เป็นต้น

ลักษณะทั้ง 7 ประการ จะประสานสัมพันธ์ (Integrated Whole) เป็นหน่วยเดียวกัน ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 ลักษณะ (Traits) ต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของบุคลิกภาพตามทัศนะของ กิลฟอร์ด (Guilford. 1980 : 7)

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพมิได้หมายถึง รูปร่าง ลักษณะ หน้าตา ทรวดทรง หรือการแต่งกายเท่านั้น แต่หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่คนเราแสดงพฤติกรรมออกมาให้ปรากฏแก่สายตาผู้อื่น เป็นลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมของบุคคล อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงออกทางกิริยา ท่าทาง นิสัย รูปร่าง การแต่งกาย ตลอดจนลักษณะที่บ่งบอกถึงสภาพอารมณ์และจิตใจ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน โดยจะถูกหล่อหลอมกำหนดและประสมประสานด้วยอิทธิพลจากพันธุกรรม การเรียนรู้ ความต้องการ การปรับตัวของบุคคล ที่มีต่อสภาพแวดล้อมที่จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลาโดยไม่หยุดนิ่ง (Dynamics)

ขอบข่ายของบุคลิกภาพ

แนวทางที่ค่อนข้างใหญ่ยืดยาว ในการพิจารณาบุคลิกภาพของคนมีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางกาย คือร่างกาย ทรวดทรง ความสูง น้ำหนัก ความปกติของของอวัยวะ สี ผง ผิวพรรณ หน้าตา ท่วงท่า ท่าทาง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้ทราบ

ประสิทธิภาพของบุคคล ทางกาย ทราบถึงความแข็งแรง ทางจิตใจ ทราบถึงความผ่องแผ้วของจิตใจ การที่อวัยวะรับสัมผัสและทำงานได้ดีรวดเร็ว เป็นบุคลิกที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนเรา

2. คุณลักษณะทางจิตใจ คือสติปัญญา ความจำ จินตนาการ ความถนัด เจตคติ ความสนใจ ความตั้งใจ การตัดสินใจ ความคิดด้วยเหตุผล ฯลฯ เหล่านี้เกี่ยวกับสมองทั้งสิ้น

3. อุปนิสัย คือ ลักษณะผลรวมของนิสัยหลาย ๆ อย่างของบุคคลที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมเป็นระยะยาวนานพอสมควร จนเป็นพฤติกรรมหรือความมีศีลธรรมจรรยา มารยาทเวลายาวนานพอสมควร เป็นความประพฤติหรือความดีมีศีลธรรม จรรยา มารยาทและคุณธรรม เช่น ความสุภาพอ่อนโยน ความซื่อสัตย์เชื่อถือได้ ความเคารพกฎหมายไม่เห็นแก่ตัว ฯลฯ เหล่านี้เป็นกิริยาอาการที่สอดคล้องกับปทัสถานของสังคม

4. อารมณ์ คือ ความรู้สึกแห่งจิตที่ก่อให้เกิดอาการกระทำต่าง ๆ เช่น ตื่นเต้น โกรธ ลำหยาญ หวาดกลัว ตกใจง่าย ร่าเริง หดหู่ หงุดหงิด กังวล ฯลฯ

5. กำลังใจ คือ ความสามารถที่จะควบคุมหรือบังคับกิริยาอาการต่าง ๆ ที่กระทำไปโดยเจตนา เช่น กระฉับกระเฉงว่องไว หรือเฉื่อยชา เชื่องช้า ความอดทน หรือความเบื่อหน่าย

6. การสมาคม คือ กิริยาทำที่อาการที่บุคคลแสดงต่อผู้อื่น ไม่แยแสเอาใจใส่กับผู้อื่น เสียสละ คอยแต่จะเอาเปรียบเขา ฯลฯ

7. ความรู้ ความสามารถ อำนาจฐานะ ความรู้สูง ความชำนาญ มีความสามารถเป็นพิเศษ ความมีอำนาจ อิทธิพล มียศฐาบรรดาศักดิ์ สถานภาพสูง มีฐานะทางการเงินดี เหล่านี้เป็นปัจจัยส่งเสริมบุคลิกภาพอย่างมาก

โครงสร้างของบุคลิกภาพ

โครงสร้างบุคลิกภาพโดยทั่วไปประกอบด้วยโครงสร้างใหญ่ ๆ ดังนี้

1. สติปัญญาหรือความสามารถพิเศษ (Intelligence or Aptitude Ability) เป็นคุณสมบัติทางสมองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าบุคคลแต่ละคนสามารถจะทำอะไรได้บ้าง ถ้าบุคคลผู้นั้นพยายามจะกระทำ แยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1 ความถนัดทางธรรมชาติ เป็นการปฏิบัติงานที่แสดงถึงขีดความสามารถของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อไปปฏิบัติงานในระยะต่อไป ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ผลเนื่องมาจากการเรียนรู้หรือการฝึกทักษะ

1.2 ความสัมฤทธิ์ผล เป็นการปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้นั้น ได้เรียนรู้อะไรไปแล้วบ้างในการปฏิบัติงาน

2. อารมณ์ (Temperament) เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของจิตใจที่โต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ความรู้สึกหงุดหงิด ความรู้สึกมั่นใจ ความรู้สึกว่าร่าเริง เป็นต้น

3. แรงจูงใจ (Drive or Motive) คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจนี้ กิลฟอร์ด ได้แบ่งไว้ 3 ด้าน คือ

3.1 ด้านความต้องการ(Need) เป็นความปรารถนาอย่างถาวรในสภาวะหรือเงื่อนไขเฉพาะอย่างของบุคคล เช่น ต้องการเป็นจุดเด่น ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการความสะดวกสบาย เป็นต้น

3.2 ด้านความสนใจ (Interest) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะติดตามกิจกรรมหรือสิ่งใ้บางอย่าง เช่น การสนทนา งานฝีมือ เป็นต้น

3.3 ด้านทัศนคติ (Attitude) เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลที่พร้อมจะตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของเขาไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งจะปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนในกรณีที่มีเป้าหมายหรือนโยบายทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ทัศนคติต่อการคุมกำเนิด เพศศึกษา การเดินขบวน เป็นต้น ซึ่งทัศนคติของบุคคลนี้มักจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการกระทำของบุคคล

4. พฤติกรรม หรือการแสดงออก (Behavior) เป็นการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งใ้บางอย่าง ไม่ว่าสิ่งใ้านั้นจะเกิดจากภายในหรือภายนอกร่างกายมาจูงใจ หรือก่อให้เกิดความเครียดอันเป็นผลให้มนุษย์เกิดภาวะที่เตรียมพร้อมเสมอที่จะแสดงพฤติกรรม

จากโครงสร้างของบุคลิกภาพดังกล่าว นั้น จะเห็นว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม (Environment) เสมอทั้ง 4 โครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทของสังคมร่วมอยู่ด้วยแล้วบุคคลจะต้องเกิดการปรับตัวเพราะการปรับตัว หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลแต่ละคน ที่จะปฏิบัติตนและชีวิตอย่างมีความสุขโดยสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม ฉะนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพโดยทั่วไปแล้วจึงมักจะศึกษาในแง่ของการปรับตัวควบคู่กันไปด้วย และแม้ว่าตามโครงสร้างของบุคลิกภาพจะมีความสามารถหรือสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวเนื่องด้วยก็ตาม แต่ การวัดบุคลิกภาพนั้นมักจะเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้เพราะนักทฤษฎีและนักวัดทางบุคลิกภาพได้พยายามที่จะวัดแนวโน้มหรือรูปแบบของพฤติกรรมมากกว่าที่จะมุ่งไปแยกแยะระดับสติปัญญาของบุคคล

ทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพ (Theories of Personality)

ความคิดเรื่องทฤษฎีบุคลิกภาพนี้มีความแตกต่างกันมากมาย นักทฤษฎีแต่ละคนมีความเชื่อต่าง ๆ กันไป เพราะแต่ละคนก็เน้นความสำคัญไปคนละอย่าง อบรม ลินทิบาล (2520 : 152 - 180) ได้กล่าวถึง กลุ่มนักทฤษฎีบุคลิกภาพ ทั้งที่มีความเชื่อคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในทฤษฎีบุคลิกภาพไว้ดังนี้

1. กลุ่มนักทฤษฎีที่มีความเชื่อทางด้านพลังแรงขับ (Dynamic Theory) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีรากฐานมาจากแรงขับภายในบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลจะต่างกันเพราะแรงผลักดันภายในที่ต่างกันนั่นเอง บางครั้งก็จะเกิดการขัดแย้งกันเองภายในตัวบุคคล (Conflict) ส่วนบุคคลใดจะใช้วิธีการแก้ความขัดแย้งอย่างไร จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงบุคลิกภาพของเขา นักทฤษฎีที่มองบุคลิกภาพในแง่นี้มี ฟรอยด์ (Freud)
2. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อในการแยกประเภทของบุคลิกภาพ (Type Theory) กลุ่มนี้เชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์อาจแยกออกเป็นหมู่หรือพวก นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ที่สำคัญคือ จุง (Jung) เชลตัน (Sheldon) และเครชเมอร์ (Kretschmer)
3. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อว่าบุคลิกภาพกำเนิดมาจากสังคม สิ่งแวดล้อมของบุคคล (Social Determinants) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากสิ่งแวดล้อม เช่น บ้าน โรงเรียน ชุมชน มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพโดยตรง นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ ฟรอมม์ (Fromm) และ رایส์แมน (Riesman)
4. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อว่าบุคลิกภาพเป็นส่วนรวมทั้งร่างกายและจิตใจ (Organismic Theory) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เห็นว่า การเข้าใจบุคลิกภาพจำต้องเข้าใจส่วนรวม ไม่สามารถแยกส่วนได้ ที่เขาเน้นมากก็คือ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ที่จะพัฒนาไปได้อย่างดี ถ้าได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ โรเจอร์ส (Rogers) และ มาสโลว์ (Maslow)
5. กลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อในการแบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะ (Trait Theory) กลุ่มนี้มองบุคลิกภาพในแง่ของลักษณะย่อย ๆ หลายลักษณะรวมกัน นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้หลายคน เช่น ออลพอร์ต (Allport) กิลด์ฟอร์ด (Guildford) และ แคทเทล (Cattell)

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพอื่น ๆ อีกดังนี้

ทฤษฎีบุคลิกภาพของเมอร์เรย์ (Murray's Theory of Personality)

เมอร์เรย์ ได้ให้แนวคิดไว้ว่า สมอเป็นอวัยวะที่ซับซ้อน และเป็นตัวควบคุมสั่งการให้บุคคลดำเนินพฤติกรรมต่าง ๆ ภายใต้การทำงานของสมอ เช่น ความสามารถในการคิดแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ การปรับตัว เป็นต้น จนอาจกล่าวได้ว่า “ถ้าไม่มีสมอก็จะไม่มี

บุคลิกภาพ" (No Brain, no Personality) ซึ่งคำว่าสมองในที่นี้ หมายถึง ความสามารถของสมองในการที่จะพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความต้องการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองขอบเขตการทำงานอันซับซ้อนทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้เกิดสภาวะสมดุลย์ เช่น ความหิวกระหาย ความต่อเนื่องของขอบเขตการคิด การตัดสินใจ และความสามารถในการอ่าน เป็นต้น

หลักการของแรงจูงใจ(Motivation Principle)

ตามทฤษฎีของเมอร์เรย์ ได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อแรงจูงใจ (Motivation) และได้กล่าวไว้ว่าแรงจูงใจนี้เกิดจากอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ เช่น กระบวนการลดความตึงเครียด (Tension Reduction) ความต้องการ (Needs) แรงกดดัน (Press) เป็นต้น มีบุคคลมีสภาพตามปกติร่างกายจะอยู่ในสภาวะสมดุล (Homeostasis) อย่างไรก็ตาม แต่ละบุคคลจะต้องเผชิญกับสิ่งตนเองไม่พึงพอใจและไม่ปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้น ซึ่งเมอร์เรย์เรียกสิ่งนี้ว่าแรงกดดัน (Press) ที่ไม่ว่าจะเกิดจากภายในตัวบุคคลหรือจากสิ่งแวดล้อมก็ตาม บุคคลจึงต้องการที่จะหลีกเลี่ยงแรงกดดันเหล่านี้เพื่อรักษาสภาวะสมดุลของตนเองไว้ ความต้องการดังกล่าวจึงจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะผลักดันให้เกิดบุคลิกภาพที่ซับซ้อนของบุคคล

หลักการวางแผนชีวิตระยะยาว (Longitudinal Principle)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเหตุการณ์ในอดีตย่อมส่งผลถึงบุคลิกภาพของบุคคล เมอร์เรย์ ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้อีกพอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลในระยะยาวหรือในอนาคตจะเป็นแบบใดนั้นก็เป็ผลมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลได้สะสมมาแต่ในอดีต ถ้าต้องการจะศึกษาบุคคลใดก็จำเป็นที่จะต้องย้อนกลับไปศึกษาประวัติของบุคคลนั้นในอดีต ก็จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของบุคลิกภาพของบุคคลในอนาคต

หลักการที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสรีรวิทยา (Physiological Process Principle)

นอกจากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาบุคคลที่จะส่งผลต่อบุคลิกภาพแล้ว บุคคลยังเป็นผู้ที่ถูกควบคุมโดยแรงจูงใจ (Motivation) ที่สำคัญคือ การตอบสนองต่อความต้องการขั้นปฐมภูมิ (Primary or Viscerogenic Needs) เช่น การหายใจ การรับประทานอาหาร และการขับถ่าย เป็นต้น ศักยภาพของบุคคลในการตอบสนองความต้องการเหล่านี้ จะเป็นตัวเสริมให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของบุคคลและอยู่ภายใต้อิทธิพลของศูนย์ควบคุมการทำงานของร่างกายในสมอง

หลักการที่เกี่ยวกับนามธรรม (Abstract Principle)

โดยสาระสำคัญของทฤษฎีนี้มีความเชื่อมั่นว่าบุคลิกภาพของบุคคลมิได้ขึ้นกับพลังทางจิตทั้งสามคือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) แต่เพียงเท่านั้น ยัง

ขึ้นกับอุดมการณ์ในชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อไปยังจุดมุ่งหมายของชีวิตก็คือ การวางแผนการดำเนินชีวิตในระยะยาวของบุคคลนั่นเอง

หลักการของลักษณะเฉพาะบุคคล (Uniqueness Principle)

เมอร์เรย์ ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนย่อมจะมีความแตกต่างกัน (No men is like another man) และอาจเหมือนบุคคลอื่นในบางครั้ง ดังนั้น จะหวังให้ทุกคนคิดเห็นเหมือนกัน ปฏิบัติเหมือน ๆ กันนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้

หลักการเกี่ยวกับบทบาทและแนวคิด (Role Concept Principle)

เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล การเลือกวางแผนชีวิตในระยะยาวของบุคคล บทบาทในสังคม ความต้องการที่จะประสบกับสัมฤทธิ์ผลในชีวิตตามสถานภาพ และศักยภาพแห่งตน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือก บทบาท (Role) หรือรูปแบบของการดำเนินชีวิตเพื่อไปให้ถึงจุดมุ่งหมายหรืออุดมการณ์แห่งชีวิตที่ตนเองตั้งไว้

เมอร์เรย์ (Murray.1968 : unpagged) ได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการ (Needs) ไว้ว่ามีสาระสำคัญพอสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการ คือ โครงสร้างอย่างหนึ่งของบุคลิกภาพซึ่งถูกกำหนดหรือสร้างขึ้นโดยมนุษย์เอง
2. ความต้องการ คือ พลังงานหรืออำนาจของบุคคล
3. ความต้องการนั้นถูกกำหนด หรือได้รับอิทธิพลมาจากการทำงานของสมอง ความต้องการสามารถที่จะจัดการกับปฏิกิริยา หรือการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการได้ผลของความต้องการจะทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันโดยที่พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพของบุคคลจะเปลี่ยนไปในทิศทางหนึ่งตามที่บุคคลต้องการสภาพอันไม่เป็นที่พึงพอใจที่มีอยู่ คือความต้องการที่จะนำบุคคลไปสู่พฤติกรรมอันเป็นจุดหมายที่พึงพอใจ

ลักษณะของความต้องการที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์นั้น ฮิลการ์ด (Hillgard. 1962 : 1225-127) ได้รวบรวมไว้ตามแนวคิดของ เมอร์เรย์ ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประการคือ

1. ความต้องการขั้นปฐมภูมิ หรือความต้องการทางกาย (Primary or Viscerogenic Needs) เป็นความต้องการทางกายโดยตรง เช่นความต้องการอากาศ น้ำ อาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกาย การขับถ่าย ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เพศ เป็นต้น
2. ความต้องการขั้นทุติยภูมิ หรือความต้องการทางจิตใจ (Secondary or Psychological Needs) จะเกิดขึ้นเมื่อร่างกายขาดสภาวะสมดุล หรือเมื่อร่างกายประสบกับความเครียด ความไม่พึงพอใจเมื่อปรับสภาพด้านร่างกายและจิตใจให้ไปสู่สภาวะสมดุลนั่นเอง

ซึ่งจำแนกได้เป็นความต้องการที่จะแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น ความต้องการที่จะสะสมทรัพย์สมบัติ การรู้จักประหยัคมัธยัสถ์ จัดเก็บสิ่งของต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนประดิษฐ์และสร้างสิ่งใหม่ เป็นต้น

ความต้องการที่แสดงถึง ความทะเยอทะยานมีอำนาจปรารถนา ความสำเร็จมีชื่อเสียง ความต้องการที่จะทำตนเองให้เด่นมีชื่อเสียงเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้อื่นอาจกระทำไต่ยาก ต้องการยกย่องชมเชย เป็นต้น

ความต้องการที่จะทำในสิ่งที่เกี่ยวกับอำนาจของตน ได้แก่ความต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ การทำให้ตนมีเอกลักษณ์ต่างจากผู้อื่นความต้องการที่จะก้าวร้าวบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ความต้องการรุกรานผู้อื่นหลีกเลี่ยงการตำหนิ หรือประพฤติดามกฎเกณฑ์ความต้องการเป็นมิตรกับผู้อื่น ได้แก่ความต้องการที่จะคบหาสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยกว่า ชอบให้ความร่วมมือความต้องการที่เกี่ยวข้องทางสังคม ได้แก่ความต้องการที่จะทำตนให้สนุกสนาน แสวงหาความรู้ อยากรู้ อยากเห็น ต้องการที่จะชี้แจงให้ความรู้ อธิบายตีความหมายต่าง ๆ ที่ตนรู้ให้กับผู้อื่นได้รู้ตาม ความต้องการดังกล่าวล้วนนั้นมีพื้นฐานที่สำคัญมาจากแรงจูงใจ ซึ่งจะสรรค์สร้างก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งบริชชอฟ (Brichof. 1970: 97-99) ได้กล่าวไว้ว่า เมอร์เรย์ ได้จำแนกความต้องการของบุคคลออกเป็นด้านต่าง ๆ 20 ด้านซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการถ่อมตน (Abasement) มีลักษณะยอมต่อพลังภายนอก ยอมรับความเจ็บปวด ยอมรับว่าตนเองด้อย อ่อนแอ หมดหวัง ยอมรับคำตำหนิติเตียน
2. ด้านสัมฤทธิ์ผล (Achievement) คือการทำสิ่งที่ยาก ต้องการเป็นผู้นำ ชอบเอาชนะบุคคลอื่น อยากเห็นว่าตนเองมีคุณค่ามีความคิดเป็นเลิศ มีการแสดงออกว่าตนเองสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้
3. ด้านการมีไมตรีสัมพันธ์ (Affiliation) คือชอบให้ความร่วมมือ ชอบให้คนอื่นรักชอบติดสอยห้อยตามเพื่อนฝูง สนุกสนานร่าเริง และเป็นกันเองกับผู้อื่น
4. ด้านการก้าวร้าว (Aggression) คือชอบเอาชนะสิ่งที่บังคับ ชอบแก้แค้น
5. ด้านการพึ่งตนเอง (Autonomy) คือชอบเป็นอิสระหนีการบังคับ ไม่รับผิดชอบต่อการรวมกลุ่ม เลี่ยงการใช้อำนาจบังคับ ไม่ยอมพึ่งพาผู้อื่น
6. ด้านการเอาชนะ (Conteraction) คือ ชอบเสาะแสวงหาความลำบากและอุปสรรคเพื่อเอาชนะความล้มเหลว โดยการหันหน้าเข้าต่อสู้
7. ด้านการป้องกันตนเอง (Defendance) คือต้องการป้องกันตนเอง จากการถูกทำร้ายหรือการถูกวิพากษ์วิจารณ์ ตีเตียน
8. ด้านการเป็นผู้ตาม (Deference) คือชอบที่จะสรรเสริญสนับสนุนผู้ที่เหนือกว่า
9. ด้านการมีอำนาจเหนือผู้อื่น (Dominance) คือ ชอบควบคุม มีอิทธิพลเหนือ

ผู้อื่น ชักชวน สังหรือบังคับปราบปรามคนอื่น

10. ด้านการแสดงออก (Exhibition) คือชอบแสดงออกให้ผู้อื่นเห็นชอบ ความตื่นเต้นทำให้คนอื่นพอใจ

11. ด้านการหลีกเลี่ยงอันตราย (Harm Avoidance) คือ หลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ความตาย มักชอบคาดการณ์ล่วงหน้า

12. ด้านการหลีกเลี่ยงความอับอาย (Infavoidance) คือ การหลีกเลี่ยง การเสียชื่อเสียงเหยียดหยามเย้ยหยัน

13. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (Nurture) คือมีความต้องการเห็นใจ และพึงพอใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่นที่อ่อนแอกว่าตนเอง

14. ด้านความเป็นระเบียบ (Order) ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบอยู่เป็นที่วางแผนก่อนลงมือทำงาน ทำชีวิตของตนให้เป็นไปอย่างมีแบบแผนต่อเนื่องสม่ำเสมอ

15. ด้านการร่าเริงสนุกสนาน (Play) คือ ชอบที่จะสนุกสนานแสวงหาความเบิกบาน พักผ่อนจากความเครียด

16. ด้านการกล่าวโทษขัดทอดผู้อื่น (Projection) คือการที่จะกล่าวหาที่ตกกันบุคคลที่ด้อยกว่า

17. ด้านการมีประสาทสัมผัส (Sentience) คือนิยมชมชอบ ในการเสาะแสวงหาการแสดงออกซึ่งประสาทสัมผัสทั้งห้า

18. ด้านเพศสัมพันธ์ (Sex) คือการสร้างสัมผัสแบบความรัก และมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม

19. ด้านการขอความช่วยเหลือ (Succorance) คือ การให้ผู้อื่นแสดงการปลอบใจ อยู่ใกล้ ๆ ตนเอง

20. ด้านความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ (Understanding) คือชอบถามคำถามอยู่เสมอ ต้องการเป็นผู้คิดค้น ประดิษฐ์ วิเคราะห์

ความต้องการด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วจะถูกกำหนดขึ้น โดยการทำงานที่ซับซ้อนของสมองจะมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น อุบัติภัยทางธรรมชาติ อุบัติเหตุความยากจน การขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ การไม่ได้รับความสนับสนุน การมีคู่แข่ง การยึดมั่นถือมั่นมากเกินไป ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตย่อมส่งผลถึงบุคลิกภาพในปัจจุบัน และมีอิทธิพลถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยระยะยาวนานแต่จะยาวนานเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการพิจารณาการตัดสินใจในการเลือกการแสดงออกของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งปฏิกริยาดังกล่าวข้างต้น เมอร์เรย์ รวมเรียกว่า “ธีม” (Thema)

มารวมกัน ความต้องการจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพประการหนึ่ง ซึ่งความต้องการของมนุษย์นั้นมีมากมายหลายประการ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้บุคลิกภาพของมนุษย์นั้น ไม่อาจหยุดนิ่งได้ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปด้วยตลอดเวลาเช่นกัน

ลักษณะบุคลิกภาพที่ดี

คาเนกี (สุชา – สุรางค์ จันทน์เอม. 2520 : 128 –129 ; อ้างอิงมาจาก Camechy. 1975) ผู้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจอันยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาได้ถือเอาบุคลิกภาพเป็นความสำคัญสิ่งแรกที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จ การเป็นบุคคลที่ขึ้นชชนยินดีของบุคคลอื่น ๆ นั้น ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้เข้าถึงจิตใจคน
2. มีจุดมุ่งหมายอันแน่นอน ทำอะไรก็ทำจริงจัง
3. มีการแต่งกายที่เหมาะสม
4. มีท่าทีและกิริยาอาการเคลื่อนไหวที่ดี
5. น้ำเสียงนุ่มนวลชวนฟัง
6. มีความสัตย์ซื่อ
7. รู้จักใช้ถ้อยคำพูดเหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะแก่ฟัง
8. เป็นคนคงเส้นคงวา
9. มีอารมณ์ขัน
10. ไม่เห็นแก่ตัวมากเกินไป
11. แสดงสีหน้าเป็นมิตรกับคนทั่ว ๆ ไป
12. นึกคิดไปแต่ในส่วนที่ดี
13. มีความกระตือรือร้น
14. มีสุขภาพอนามัย สมบูรณ์แข็งแรงดี
15. มีปฏิภาณไหวพริบ
16. มีศิลปะในการคบหาสมาคมกับคนและเพื่อนร่วมงาน
17. มีความรู้รอบตัวอย่างดี
18. เป็นนักฟังที่ดี
19. มีศิลปะในการพูด พูดด้วยความจริงใจ
20. มีศิลปะในการดึงดูดใจผู้พบเห็น

นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ได้ร่วมกันให้รายการของบุคลิกภาพงาม (สุโท เจริญสุข. 2523 : 16) ดังต่อไปนี้

1. ความร่าเริง แจ่มใส สดชื่น
2. ความประณีต เรียบร้อย
3. ความเป็นมิตร
4. ความพอใจ ความเป็นผู้มีความรู้สึกเป็นสุขใจ
5. ความอยากช่วยเหลือคนอื่น
6. ความไม่เห็นแก่ตัว
7. ความมีอารมณ์ขัน สนุกสนาน
8. ความรอบคอบ ระมัดระวัง ไคร่ครวญ ไตร่ตรอง
9. ความมานะอดทน จิตใจมั่นคง กระจายอยากรู้
10. ความเป็นผู้มีจังหวะจะโคน ทำอะไรถูกต้องตามเวลา สถานที่ มีความสง่างาม

บุคลิกภาพของครูที่ดี

ครูเป็นกำลังสำคัญในการที่จะช่วยอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้และฝึกทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าครูดีก็หวังได้ว่ากุลบุตรธิดาที่ครูคนนั้นสอนก็จะเป็นคนดีด้วย (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง. 2522 : 137) ดังนั้นจึงมีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู ดังต่อไปนี้

ครูที่ดีมีคุณภาพสูง คือ ครูที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะและจิตใจสูง มีความเสียสละ และเหมาะสมที่จะช่วยอบรมแนะแนวทางให้นักเรียนได้รับการศึกษาได้ถูกต้องเป็นพลเมืองดีดังที่ประเทศชาติต้องการ

ส. ศิวรักษ์ (2516 : 85 – 97) ได้เสนอข้อคิดเห็นถึงครูในอนาคตหรือครูที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
2. แสวงหาความรู้ในเรื่องที่ตนสอนตลอดเวลา
3. สนับสนุนให้กำลังใจแก่ศิษย์ ให้เขาสนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
4. ชอบวิชาที่ตนสอน
5. มีอารมณ์ขัน
6. มีความจำดีพอสมควร
7. มีพลังทางจิตดี
8. มีความเมตตากรุณา
9. มีความรับผิดชอบและปลูกฝังให้เด็กรับผิดชอบทั้งในและนอกห้องเรียน

แครร์รอล (Carroll. 1969 : 227) วิเคราะห์ลักษณะของบุคลิกภาพของครูที่เด็กชอบ เพราะเคยได้รับความช่วยเหลือจากครูอยู่เสมอ พบว่าครูเหล่านั้นมีลักษณะบุคลิกภาพ ดังนี้

1. ให้ความร่วมมือกับนักเรียน มีทัศนคติประชาธิปไตย
2. มีเมตตากรุณา และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. อุดหนุน อดกลั้น
4. สนใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
5. อารมณ์ดี ทำทางดี
6. ยุติธรรม ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง
7. มีอารมณ์ขัน
8. วางตัวได้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย
9. สนใจปัญหาของนักเรียน
10. มีความยืดหยุ่นในการกระทำต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
11. ยกย่อง ชมเชยนักเรียน
12. ใช้วิธีสอนที่เหมาะสมในการสอนวิชาเฉพาะ

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1970 : 159) สรุปลักษณะบุคลิกภาพของครูที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนหรือเน้นความสามารถที่มีอยู่ในนักเรียนแต่ละคน ให้ได้ใช้สิ่งที่มียู่ให้เต็มที่

2. มีความสามารถและมีอำนาจ แต่ไม่ใช้อำนาจกระต่ายขาเดียวไม่ยอมรับอะไรเลยนอกจากความคิดเห็นหรือการกระทำที่ตนต้องการ

3. นับถือในความคิดและความสามารถของแต่ละบุคคล

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (ม.ป.ป. : 141) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครูที่พึงปรารถนาหรือครูที่ดีว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ดี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีความสามารถในการให้เด็กรู้จักคิด ส่งเสริมให้เด็กขวนขวาย กระตือรือร้นในการหาความรู้ด้วยตนเอง

2. มีความรู้ทางจิตวิทยา การวัดผลการศึกษา การแนะแนว เทคโนโลยีทางการศึกษา และวิธีสอนต่าง ๆ เป็นอย่างดี

3. มีสุขภาพจิตดี

4. เป็นประชาธิปไตย

5. ประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ชวนพิศ ทองทวี (2522 : 212) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพที่ดีของครู มีดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในวิชาที่ตนเองสอน สอนดี ชยันหมั่นเพียร พยายาม ขวนขวาย หาความรู้อยู่เสมอ
2. มีคุณธรรม ศีลธรรมในตนเอง รู้จักเสียสละ สามารถอบรมแนะแนว และปกครองเด็ก ให้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีอารมณ์แจ่มใส เบิกบาน แต่งกาย สะอาดเรียบร้อย มีความกล้าหาญยอมรับความจริง รับผิดชอบต่อหน้าที่ เชื่อมมั่นในตนเอง

กล่าวโดยสรุป ครูเป็นผู้มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก หากครูเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น การแต่งกาย การวางตัว การปฏิบัติตนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนลักษณะนิสัย ความเอื้ออาทรต่อลูกศิษย์ ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และมีความมึคุณธรรม ย่อมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้ ทำให้เกิดความรักความศรัทธา เกิดแรงจูงใจอยากจะเรียนกับครู เกิดความพึงพอใจในครูซึ่งจะส่งผลไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในที่สุด

2. เทคนิคการสอนของครู

เทคนิคการสอนของครู เป็นวิธีการหรือแนวทางสำหรับครูใช้ดำเนินการสอน ตามขั้นตอน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะวิชาที่สอน ครูผู้สอน สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น แต่โดยทั่วไปแล้วเทคนิคการสอนของครูมักจะประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหาและภารกิจ การจัด ทำกำหนดการสอน การจัดทำแผนการสอน การดำเนินการสอน เทคนิคการเลือกสื่อการสอน เทคนิคการใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาและภารกิจ การวิเคราะห์เนื้อหาและภารกิจควรเริ่มต้น ด้วยการศึกษาลักษณะสำคัญ ในหลักสูตรจะกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์และ หัวเรื่อง พร้อมทั้งคำอธิบายรายวิชาให้ ผู้ออกแบบควรนำจุดประสงค์และหัวข้อเรื่องที่หลักสูตรให้มากำหนดเป็นจุดประสงค์ปลายทางและแตกเป็นจุดประสงค์นำทาง จากนั้นจึงทำการ วิเคราะห์เนื้อหาซึ่งเป็นการจัดลำดับโครงสร้างและรายละเอียดของเนื้อหา อาจได้จาก คำอธิบายรายวิชา ค้นคว้าจากหนังสืออ้างอิงอื่นประกอบ หรือใช้หัวข้อปัญหาในชีวิตจริงตาม ความต้องการของชุมชน ในเรื่องนี้ กาเย (Gagne, 1985) ได้เสนอวิธีจัดโครงสร้างและลำดับ เนื้อหาวิชา สรุปได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1.1 ความรู้ด้านข้อเท็จจริง (Verbal Information) เน้นเรื่องการจำ

2.1.2 ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skills) มี 2 ระดับ คือ

2.1.2.1 มโนทัศน์ (Concept)

2.1.2.2 หลักการหรือกฎ (Principles or Rules)

2.1.3 ยุทธศาสตร์การคิด (Cognitive Strategy)

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจึงดำเนินการอธิบายภารกิจ (Task Description) เป็นการบรรยายละเอียด และจัดลำดับในการกระทำภารกิจอย่างมีระเบียบแบบแผน (Davis and others. 1974 : 133) การอธิบายภารกิจและจุดประสงค์มีความสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ เมื่อเขียนจุดประสงค์นำทางขึ้นก็จะส่งผลให้เกิดภารกิจย่อย ๆ และเมื่ออธิบายภารกิจก็จะเกิดจุดประสงค์ใหม่ขึ้นมาอีก

เมื่ออธิบายภารกิจแล้วก็วิเคราะห์ภารกิจเกี่ยวข้องกับคำถามว่า จะสอนอย่างไร (How) สอนแก่ใคร (To Whom) สอนเมื่อไร (When) และสอนที่ไหน (Where) เมื่อเขียนจุดประสงค์หรืออธิบายภารกิจแล้ว จึงควรวิเคราะห์ภารกิจเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) การเรียนรู้ชนิดหรือแบบใดที่เกี่ยวข้องในจุดประสงค์หรือภารกิจ
- 2) ทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วก่อนเริ่มเรียนมีอะไรบ้าง
- 3) การปฏิบัติภารกิจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอะไร
- 4) ผู้เรียนมีคุณลักษณะอะไร ? อายุเท่าไร ? เพศใด ?

ครูจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ตนเองจะสอนก่อนว่าเป็นอย่างไร ครั้นถึงขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนก็ต้องคำนึงว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด จะคัดเลือกเนื้อหา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร จำเป็นจะต้องระลึกว่าจะจัดอย่างไรจึง จะเหมาะสมกับความสามารถและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและในขั้นสุดท้ายคือ ผลการเรียนรู้ครูผู้สอนจะต้องประเมินดูว่าการเรียนการสอนที่จัดขึ้นนี้ ได้ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ และมีคุณลักษณะตลอดจนเจตคติตามจุดประสงค์ของการสอนที่วางไว้หรือไม่ เพียงใด

2.2 การจัดทำกำหนดการสอน เมื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาและภารกิจแล้ว ควรจัดทำโครงสร้างของวิชาที่จะสอนทั้งวิชา ซึ่งนิยมเรียกว่า "กำหนดการสอน" มีส่วนประกอบดังนี้ คือ (สงบ ลักษณะ. 2534 : 4)

2.2.1 หัวเรื่องย่อย ๆ นำมาจากการวิเคราะห์เนื้อหา ได้จากการอธิบายรายวิชา ค้นจากหนังสืออ้างอิงหรือปัญหาในชีวิตจริงตามความต้องการของชุมชน

2.2.2 จำนวนคาบที่ควรใช้ในการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องย่อย อาศัยการคำนวณจากคาบที่มีจริงตลอดภาคเรียนตามข้อกำหนดของหลักสูตรและพิจารณาน้ำหนักของปริมาณเรื่องราว

2.2.3 สารสำคัญที่เน้นถึงความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือทักษะที่ต้องการจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเรียนแต่ละหัวข้อเรื่องนั้น

2.2.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์นำทางประกอบหัวข้อย่อย ๆ แต่ละหัวข้อ

2.3 การจัดทำแผนการสอน สร้างแผนการสอนโดยหยิบยก หัวข้อเรื่อง จำนวนคาบและจุดประสงค์นำทางแต่ละหัวข้อเรื่องมาทำเป็นแผนการสอน แผนการสอนที่ดีจะต้องมีรายละเอียดชัดเจนในกิจกรรมของครูและของนักเรียนว่าทำอะไร อภิปรายประเด็นใด ตั้งคำถามว่าอย่างไร คำตอบที่ถูกต้องหรือข้อสรุปมีลักษณะอย่างไร ใช้สื่ออะไร เช่น ภาพอะไร วัดผลด้วยคำถามว่าอย่างไร ซึ่งแผนการสอนที่ดีชัดเจนใช้แทนบันทึกการสอนได้ แผนการสอนควรประกอบด้วย (สงบ ลักษณะ. 2534 : 5)

- 2.3.1 ชื่อเรื่อง
- 2.3.2 จำนวนคาบ
- 2.3.3 สารสำคัญ
- 2.3.4 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2.3.5 กิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.3.6 สื่อการเรียนการสอน
- 2.3.7 การวัดผลประเมินผล

2.4 เทคนิคการเลือกสื่อการสอน เพื่อนำมาประกอบการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยในการเลือกสื่อ ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนเสียก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีหลักการอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา (Davies.1981 : 192) คือ

- 2.4.1 สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
- 2.4.2 เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่จะให้ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุดช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดีเป็นลำดับขั้นตอน
- 2.4.3 เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้และประสบการณ์ ของผู้เรียน
- 2.4.4 สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป
- 2.4.4 ต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจนและเป็นจริง
- 2.4.6 มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือถ้าจะผลิตเองควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน

จากหลักการนี้สรุปได้ว่าการจะเลือกสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน

2) จุดมุ่งหมายในการนำสื่อมาใช้ประกอบหรือร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้นาบทเรียน ใช้ในการประกอบบทเรียน ใช้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้เรียน หรือใช้เพื่อสรุปบทเรียน

3) ต้องเข้าใจลักษณะเฉพาะของสื่อชนิดต่าง ๆ แต่ละชนิดว่าสามารถสร้างความสนใจและให้ความหมายต่อประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง

4) ต้องมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งของสื่อการเรียนการสอน ทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา สื่อบางอย่างจะคุ้มค่าในการผลิตเองหรือไม่ หรืออาจหาหีบยืมได้จากที่อื่น

2.5 เทคนิคการใช้สื่อการสอน การใช้สื่อการสอนนั้น อาจจะใช้เฉพาะขั้นตอนใด ขั้นตอนหนึ่ง หรือจะใช้ในทุกขั้นตอนก็ได้ และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหาของสื่อได้ดีที่สุด ผู้สอนจำเป็นต้องมีหลักการในการใช้สื่อการสอนตามลำดับ ดังนี้ (Brown. 1985 : 69-70)

2.5.1 เตรียมตัวผู้สอน (Prepare Yourself) เป็นการเตรียมตัว ฟัง หรือดูเนื้อหาที่อยู่ในสื่อที่จะใช้ ว่ามีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนและตรงกับที่ต้องการหรือไม่ ถ้าสื่อนั้นมีเนื้อหาไม่ครบครูผู้สอนจะเพิ่มเติมโดยวิธีการใดในจุดไหนบ้าง จะมีวิธีการใช้สื่ออย่างไร

2.5.2 เตรียมจัดสภาพแวดล้อม (Prepare the Environment) โดยจัดเตรียมวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อม ตลอดจนจัดเตรียม สถานที่ ห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมด้วย

2.5.3 เตรียมพร้อมผู้เรียน (Prepare the Class) เป็นการเตรียมตัวผู้เรียน โดยมีการแนะนำหรือให้ความคิดรวบยอดว่าเนื้อหาในสื่อเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมในการฟัง ดู หรืออ่านบทเรียนจากสื่อให้เข้าใจได้ดีและสามารถจับประเด็นสำคัญของเนื้อหาได้

2.5.4 การใช้สื่อ (Use the Item) ผู้สอนต้องใช้สื่อให้เหมาะสมกับขั้นตอนที่เตรียมไว้แล้วเพื่อให้ดำเนินการสอนไปได้อย่างราบรื่นและต้องควบคุมการเสนอสื่อให้ถูกต้อง

2.5.5 การติดตามผล (Follow Up) หลังจากที่เสนอสื่อแล้วควรมีงานส่งเพื่อเป็นการทดสอบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียน และเรียนรู้จากสื่อที่เสนอไปแล้วนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ เพื่อผู้สอนจะได้สามารถทราบจุดบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงการสอนของตนได้

2.6 การดำเนินการสอน

เป็นขั้นตอนการตัดสินใจของครูผู้สอนถึงการนำเอาวิธีการสอนที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งนี้ครูจะต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ คือ

2.6.1 จิตวิทยาการเรียนรู้ตามสภาพการเรียนการสอนหรือสภาวะของการเรียนรู้ของวิชานั้น

2.6.2 ธรรมชาติของวิชานั้น

2.6.3 สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และแหล่งความรู้อื่น

2.6.4 นักเรียนมีความแตกต่างกันทางด้านบุคคล (Individual Difference)

2.6.5 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2.6.6 การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center Method)

2.6.7 ไม่มีวิธีสอนใดที่ดีที่สุดวิธีเดียว ครูจึงต้องบูรณาการการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนที่หลากหลาย เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนที่เน้นกระบวนการทักษะ ฯลฯ

2.7 การวัดและประเมินผล

ความหมายของการวัดและประเมินผล (Jarolimek and Foster. 1989 : 298)

การวัดผล (Measument) หมายถึงการทดสอบวัดคุณสมบัติหรือกระบวนการเพื่อให้ได้ผลออกมา ในลักษณะข้อมูลเชิงปริมาณ การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การกำหนดลักษณะเพื่อเป็นเกณฑ์ที่แสดงว่าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ

ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการวัดจึงไม่สามารถบอกอะไรได้เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน นอกจากจะนำข้อมูลตัวนั้นไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินผลที่ตั้งไว้ จึงมีความหมายออกมาในลักษณะเชิงคุณภาพได้ การวัดและประเมินผลมักใช้ควบคู่กันเสมอและมักเรียกสั้น ๆ ว่า การประเมินผล

การวัดและประเมินผล เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องทำการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าได้รับผลแค่ไหน เพียงไร หรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร จะช่วยให้เกิดประโยชน์ในเรื่องเหล่านี้ (อัมพร ศรีขจร. 2533 : 57 - 59)

2.7.1 เพื่อปรับปรุงการสอนของครู ทำให้ครูทราบว่าผลการสอนของตนเองเป็นอย่างไรจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.7.2 เพื่อปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้ทราบว่าตนเองเก่งอ่อนอย่างไรและครูก็จะได้ทราบว่าเด็กคนไหน เก่ง อ่อน แคไหน จะได้ปรับปรุงแก้ไข

2.7.3 เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารในโรงเรียนทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตรการสอนและบันทึกการสอนที่นำมาสู่ภาคปฏิบัติประสบกับปัญหาอย่างไร ตรงไหนที่ควรจะมีการแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป

2.7.4 เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น เพื่อแสดงผลการเรียนและเป็นหลักฐานให้ผู้ปกครองได้ทราบ

การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) การประเมินผลก่อนการเรียน เพื่อช่วยให้ครูได้ทราบความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินว่าจะมีความสามารถเพียงพอในการศึกษาต่อหรือไม่ หากไม่ดีพออาจทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้

2) การประเมินผลระหว่างเรียน เมื่อมีการสอนไประยะหนึ่ง ๆ ควรจะได้มีการประเมินผลผู้เรียนตามจุดประสงค์รายวิชานั้น เพื่อจะได้ทราบว่ามีความเพียงพอหรือควรจะไปข้างหน้า

3) การประเมินผลหลังเรียน เป็นการประเมินผลรวมครอบคลุมจุดประสงค์ต่าง ๆ หลายจุดประสงค์ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินความสามารถ เพื่อดูว่าตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ผู้เรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

3. ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุสมดังความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ฟังพอใจในการเรียน ครูควรใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่มีอยู่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กทุกคนเกิดความพยายามให้มากขึ้น สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนด้วยกัน พยายามให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ด้วยความพอใจและเกิดผลดีที่สุด การที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครูเป็นสำคัญ การจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง และการจัดการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและคุณลักษณะของนักเรียน ครูก็เช่นเดียวกันต้องมีคุณภาพที่ดีมีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้ งานสอนเป็นงานที่ยากต้องใช้ความอดทน มานะบากบั่น และใช้ประสบการณ์การสอนและภูมิความรู้ที่ครูมีอยู่อย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้ครูต้องเป็นผู้รู้ เสาะแสวงหาวิธีการสอนใหม่ ๆ รู้จักดัดแปลงแก้ไขเพื่อปรับให้เหมาะสมกับนักเรียน การสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับรายวิชาต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน ได้แก่ การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ดังรายละเอียดที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไปนี้

การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ

หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม โดยสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และครองชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งการสอนต้องสอนให้ผู้เรียน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนาและมีค่านิยมที่ดีงาม ขั้นตอนที่เราจะคิด จะทำ จะพัฒนา และมีค่านิยมที่ดี มีลำดับขั้นตอน ขั้นตอนดังกล่าวเป็นขั้นตอนของ **ทักษะกระบวนการ** ที่ครูจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเป็นคน ที่ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ทำเป็น ตรงตามจุดหมายของหลักสูตรได้ (จากหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ทั้งหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย กล่าวในวิธีการประเมินผลการเรียนว่า จุดประสงค์การเรียนรู้จะครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการทั้งในด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดขึ้น (จากระเบียบการประเมินผล ฉบับ พ.ศ. 2533)

ที่มาของทักษะกระบวนการ

ในเรื่องทักษะกระบวนการ โกวิท ประวาลพุกษ์ (2534) ได้ให้ข้อคิดไว้ดังนี้

ทักษะกระบวนการมาจากแนวความคิดที่ว่า ถ้าหากนำเอาความสามารถต่าง ๆ ที่ฝึกฝนได้จากวิชาต่าง ๆ ที่สอนอยู่ในโรงเรียน แล้วดึงเอาเนื้อหาออกเสีย ก็ยังคงเหลือแต่ทักษะและวิธีการที่ติดอยู่กับผู้เรียน ได้แก่ วิธีการคิด วิธีการวางแผน วิธีการปฏิบัติ วิธีการประเมินและวิธีการนำเสนอ เมื่อนำเอาวิธีการเหล่านี้มาเรียงตัวเสียใหม่ ก็จะได้กระบวนการที่เป็นกระบวนการเชิงพัฒนา โดยเริ่มต้นจากมองเห็นปัญหา คิดวิเคราะห์ห้อย่างมีระบบ วางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ด้วยการประเมินทางเลือก แล้วจึงกำหนดขั้นตอนปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติ ปรับปรุงจนได้ผลดีและชื่นชมในผลงาน กระบวนการเชิงพัฒนานี้เราเรียกว่า **ทักษะกระบวนการ**

ทักษะกระบวนการจึงเป็นภาพรวมของกระบวนการทั้งหมดที่ได้นำมารวมกันเป็นแบบแผนเพื่อใช้ในการดำเนินงานที่มุ่งหวังพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่ทำงานเป็น การทำงานเป็นประกอบด้วยความคิดอย่างรอบคอบ มีภาพของงานตั้งแต่ต้นจนจบหรือตลอดแนว และแก้ไขปรับปรุงงานได้เมื่อจำเป็น

ดังนั้น ทักษะกระบวนการ จึงเป็นกระบวนการที่ใช้พัฒนาคน ให้เป็นคนทำงานเป็น ซึ่ง สบป ลักษณะ (2534) กล่าวว่า ทักษะกระบวนการ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เอาตัวรอดได้ มีความสามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็น มีคุณภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งทางส่วนตัว ครอบครัว งานอาชีพ งานสังคม และส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอีกด้วย ทักษะกระบวนการนี้เป็นแนวทางหนึ่งของการเพิ่มคุณภาพของผู้เรียน จบหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จัดเป็นจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ 9 ประการนี้ หรือมีคุณสมบัติทั้ง 9 ขั้นตอน ดังนั้นทักษะกระบวนการ (ชีวิต) ทั้ง 9 จึงไม่ใช่วิธีสอน ไม่ใช่ขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ตรงข้ามผู้สอนจะพยายามสรรหากิจกรรมต่าง ๆ มาให้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่คุณสมบัติที่ต้องการคือ **ทักษะกระบวนการ**

สาระสำคัญของทักษะกระบวนการในแต่ละขั้นตอน

ทักษะกระบวนการเป็นกระบวนการที่ใช้พัฒนาคนให้ทำงานเป็น มีขั้นตอน 9 ขั้นตอนดังนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น

เป็นขั้นตอนการรับรู้ รับรู้ว่าเป็นปัญหา รู้สึกว่าสิ่งของนี้ งานนี้ ผลงานนี้ ควรจะดีกว่านี้ จนเกิดความรู้สึกแสดงถึงความตั้งใจว่าจะปรับปรุง จะทำให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการตระหนัก คือ การฝึกการสังเกตรับรู้ ฝึกให้ประสาทสัมผัสไว และแหลมคมต่อการจำแนกรู้ถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ดีกว่าเป็น สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ดีกว่าเกิดขึ้น

2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างเป็นระบบ

เป็นการคิดปัญหาในเชิงระบบ มองถึงองค์ประกอบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้น ๆ ระบบความคิดนี้ เริ่มตั้งแต่การเปรียบเทียบ จำแนก จัดหมวดหมู่หาความสัมพันธ์ นำมาสังเคราะห์ สรุปเป็นหลักการ และหาความคิดรวบยอดของปัญหา

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการคิด คือ การฝึกทักษะการคิดแบบต่าง ๆ เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์ คิดแบบสังเคราะห์ คิดแบบเหตุและผล ทั้งนี้อาจฝึกโดยการให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานเป็นแผนภูมิเชิงระบบ หรือตอบคำถามต่าง ๆ

3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย

เป็นการมองหาเส้นทาง ทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดผลที่ดีกว่า ถ้าหากการคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นการคิดเชิงระบบ คิดอย่างมีเหตุผล จนมองเห็นภาพของงาน ของปัญหาอย่างตลอด ก็มีโอกาสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย เมื่อมีปัญหาก็ควรคิดทางเลือกให้มีหลาย ๆ ทาง อย่าคิดแก้ปัญหาตรง ๆ เพียงทางเดียว ให้จัดหรือคิดทางเลือก ทางที่สามารถปฏิบัติได้หลาย ๆ ทาง

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการสร้างทางเลือกหลาย ๆ ทาง อาจทำได้โดยการระดมสมองการคิดอาจใช้แบบคิดตรงกันข้าม คิดอย่างเปลี่ยนเงื่อนไข คิดสร้างสรรค์ แต่เป็นการคิดที่มีเป้าหมาย มีจุดประสงค์ให้เกิดวิธีการทำ การคิดเชิงระบบ จะสร้างทางเลือกได้มากกว่าการคิดสะเปะสะปะแบบไม่มีทิศทางไม่มีระบบ เมื่อได้ทางเลือกอย่างหลากหลายแล้ว ห้ามวิพากษ์วิจารณ์ในขณะที่คิดทางเลือก

4. การประเมินและทางเลือกที่เหมาะสม

เป็นการตัดสินใจเลือกแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติโดยมีเกณฑ์การเลือก 2 ประการ คือ

1. ทางเลือกนั้นผู้ปฏิบัติมีความสามารถหรือมีโอกาสปฏิบัติได้

2. ทางเลือกนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการประเมินทางเลือก อาจทำได้โดยให้เสนอผลอันเกิดจากการปฏิบัติทางเลือกนั้นว่าใครได้อะไร ใครเสียอะไร ทางเลือกที่ดี ที่เข้าชั้นชมคือ ทางเลือกที่ทุกคนได้ ธรรมชาติความพึงพอใจได้ มิใช่ผู้ปฏิบัติได้เพียงอย่างเดียว

5. กำหนดขั้นตอนของงานอย่างชัดเจน

เป็นการนำภาพความสำเร็จของงานในแต่ละตอน นำมาลำดับก่อน - หลัง ตามระยะเวลาการจะได้ดังนี้ผู้ปฏิบัติย่อมคิดถึงภาพสำเร็จ ภาพที่พึงปรารถนาของงานได้อย่างชัดเจนเสียก่อน จึงจะขอยภาพที่ควรจะเป็นในแต่ละระยะเวลาออกเป็นภาพย่อย ๆ เช่น การมองภาพดีที่เสร็จสมบูรณ์ ผู้ที่วางแผนได้ดี จะสามารถบอกได้ว่าดีทีหลังนี้จะเสร็จเมื่อไร งานชิ้นที่หนึ่งคืออะไร จะเสร็จเมื่อไร ใช้วัสดุอะไร ดังนั้นเป็นต้น

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะ การกำหนดขั้นตอนของงาน คือให้ผู้เรียนเสนอภาพของผลงาน เป็นภาพของผลที่เกิดจากการได้ปฏิบัติไปแล้ว มีใช้การลงมือทำงานแล้วกำหนดเป็นภาพความสำเร็จทุก ๆ ระยะ ตามความก้าวหน้าของงาน จนถึงภาพสุดท้าย คืองานที่เสร็จสมบูรณ์

6. ปฏิบัติอย่างชื่นชม

เป็นการลงมือทำงานตามลำดับของงาน ตามแผนที่จัดไว้อย่างดีแล้ว ถ้ามีการจัดลำดับงานได้ดี จากงานง่าย ๆ ไปสู่งานยาก ๆ ตามลำดับ ผู้ทำจะรู้สึกว่าได้ รู้สึกมั่นใจที่จะทำ ยินดีที่จะทำมากขึ้นและรู้สึกท้าทายเมื่องานยากขึ้น ๆ แต่ถ้าหากการวางแผนไม่ดีการปฏิบัติจะเกิดความสับสน ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ไม่เกิดผลงาน เกิดความไม่มั่นใจหรือยินดีที่จะทำต่อไป ไม่มีความสุขที่จะทำต่อไป ดังนั้นต้องสร้างความรู้สึกประสบผลสำเร็จให้กับผู้ปฏิบัติ ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่องานนั้นเหมาะสมกับผู้ทำ ผู้ทำทำได้ไม่ยาก และมีการเสริมแรงให้กำลังใจเมื่อประสบผลสำเร็จ

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติอย่างชื่นชมทำได้โดยมอบงานให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้ทำหรือผู้ปฏิบัติ หรือตรวจสอบแผน ลำดับขั้นตอนของงานในแต่ละขั้นว่ามีลำดับขั้นจากงานง่าย ๆ ไปหางานยากหรือไม่ และเหมาะสมกับความสามารถของผู้ลงมือปฏิบัติหรือไม่ ควรจัดให้มีแรงเสริม เมื่อผู้ทำประสบผลสำเร็จของงานในแต่ละขั้น หัวใจของการปฏิบัติในขั้นนี้คือการทำได้ ประสบผลสำเร็จได้ด้วยตัวเอง ควรสอนขั้นตอนนี้ให้มาก และเป็นประจำ

7. ประเมินด้วยตนเองระหว่างปฏิบัติ

เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติในระหว่างปฏิบัติด้วยตนเองโดยสามารถรู้สึกรู้ว่าสิ่งที่กำลังกระทำอยู่นั้นจะได้ผลหรือไม่ โดยมีต้องให้คนอื่นบอกหรือประเมินผล การกระทำดังนี้เป็นการปฏิบัติเพื่อพัฒนาความชำนาญ การดูกลั่นกระบวนการทำงานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติของตนโดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบภายนอกมาชี้แนะ ถ้าผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีลักษณะเช่นนี้ งานทุกอย่างที่ทำการก็จะได้รับการปรับปรุงทันทีทันใด โดยไม่มีใครบอกผลเสียหายก็จะมีน้อยมาก

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการประเมินด้วยตนเองระหว่างปฏิบัติ น่าจะฝึกการทำนายผลขณะที่ผลยังไม่เกิด เมื่อได้ลงมือกระทำไปแล้ว และบอกได้ว่าเพราะอะไรจึงเกิดผลเช่นนั้น เช่น นักฟุตบอล เมื่อเตะลูกฟุตบอลออกไปแล้วบอกได้ทันทีเลยว่าฟุตบอลจะเข้ากรอบหรือไม่ ผู้ทำโครงการเมื่อทำไปแล้ว บอกได้ว่าโครงการจะบรรลุผลหรือไม่ ในขณะที่โครงการยังไม่จบสิ้น ถ้าฝึกจนผู้กระทำบอกผลได้ตรงกับผลที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้กระทำไม่ต้องรอดูผลนั้นแล้ว แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถประเมินการปฏิบัติตนเอง ด้วยตนเองได้

8. ปรับปรุงให้งานดีขึ้นอยู่เสมอ

เป็นการมุ่งพัฒนาผลการปฏิบัติทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ หรือมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและสูงขึ้นไปอีก โดยให้ความเชื่อที่ว่า งานทุกอย่างสามารถปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นได้อยู่เสมอ เช่น ดีขึ้น มากขึ้น เร็วขึ้น ทนต่ำลง เปลืองวัสดุน้อยลง

การสร้างหรือเพิ่มพูนทักษะการปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ทำได้โดยพิจารณาเหตุผลงานหาจุดที่สามารถปรับปรุงได้อีก สร้างความยินดีที่จะลงมือทำให้ดีขึ้นในจุดนั้น ๆ ข้อควรระวังจะต้องไม่สร้างความรู้สึกลบว่างานที่ได้มีผลงานที่ไม่ดี ต้องมีการปรับปรุง แต่ให้สร้างความรู้สึกรู้สึกว่าผลงานที่ได้ดี แต่เราคิดว่าน่าจะมียุทธวิธีทำให้ได้ผลที่ดีกว่านี้อีก จึงคิดจะปรับปรุง ถ้าหากมีแต่ความพอใจว่าดีแล้ว สมบูรณ์แล้ว งานทุกชิ้นก็จะไม่พัฒนาและก้าวหน้าออกไปอีก

9. ประเมินผลรวมเพื่อความภูมิใจ

เป็นการตรวจสอบผลงานภายหลังที่ได้มีการพัฒนาหรือปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้วจากบุคคลอื่นจากสังคม เป็นการตรวจสอบการยอมรับผลงานจากบุคคลอื่น ดังนั้นก่อนจะนำผลงานให้คนอื่นยอมรับผลงานของตน ตนเองต้องประเมินผลงาน จนกระทั่งตนเองยอมรับตัวเองเสียก่อนจนกระทั่งเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถในตนเอง รู้คุณค่าของตนเอง ยินดีในเกียรติภูมิของตนเอง เมื่อตนเองภาคภูมิใจแล้วจึงนำผลงานมาแสดงมาเล่า ให้ผู้อื่นได้ชื่นชมยอมรับในคุณภาพของงานนั้น ๆ

การสร้างหรือการเพิ่มพูนทักษะประเมินผลเพื่อความภาคภูมิใจ คือเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้นำผลงานเสนอในที่ต่าง ๆ ได้มีโอกาสสนทนา ชี้แจงเกี่ยวกับงานของเขาให้กับสังคมกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ได้รับทราบ ถ้าหากผู้ปฏิบัติได้รับผลจากความภาคภูมิใจดีใจ ชื่นชมในผลงานของตน ก็จะเป็นแรงจูงใจทำให้ผู้ทำ ผู้ปฏิบัติยิ่งเพิ่มพูนและปรับปรุงงานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไปอีก

ถ้าหากได้มีการจัดการเรียนการสอนและสอบตามทักษะกระบวนการทั้ง 9 ขั้นนี้ จะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานเป็น เห็นคุณค่าในตนเอง ยึดมั่นในศักดิ์ศรีเกียรติภูมิของตน ซึ่งการฝึกอาจฝึกทักษะเดียว หรือฝึกทักษะรวมทุกขั้นตอนก็ได้ ถ้าหากคิดจะจัดการเรียนการสอน การสอบที่เน้นกระบวนการ สิ่งที่เป็นปัญหาแก่ผู้สอนคือจะปฏิบัติอย่างไร มีอะไรที่จะต้องทำความเข้าใจกันอีก

ในด้านประสบการณ์การสอนของครูนั้น ครูที่มีวุฒิสูงย่อมผ่านการเรียน มีเทคนิคการสอนและวิชาการมากกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่า ครูที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนมาก ย่อมเห็นจุดอ่อนและปัญหา มีโอกาสในการแก้ไขจุดอ่อนและปัญหาต่าง ๆ มีความชำนาญในการสอนมากขึ้น มีความรู้ในวิชาการสะสมมากขึ้น จึงมีโอกาที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน เข้าใจในตัวนักเรียน รู้จักใช้จิตวิทยาในการสอน สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียน ซึ่งถ้าหากเป็นไปในลักษณะดังกล่าวนี้ จะทำให้สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การ

สอนของครูกับความพึงพอใจและผลการเรียนมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญ มีนักการศึกษาได้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้ไว้หลายคน เช่น เซ็นตรา และ พ็อตเตอร์ (Centra and Potter. 1980 : 274) ได้ศึกษารูปแบบผลการเรียน พบว่า ปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครูเป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในหมวดคุณลักษณะของครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบผลการเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษาของหลายคนพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และประสบการณ์การสอนกับความพึงพอใจและผลการเรียน เช่น ชิม (Shim. 1964 : 5225-A) ไคสลิง (Keisling. 1971 : 24 - 27) บีเบอร์ท (Alexander. and Simon. 1975 : 49 - 55 ; citing Beebout. 1972)

สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์มรรย (2522 : 37) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดี มีประสบการณ์และมีคุณภาพ สรุปได้ดังนี้

1. ครูควรเป็นผู้มีความรู้ในสาขานั้น ๆ ดี
2. ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการในสาขาวิชาอื่น ตลอดจนความรู้รอบตัวอย่างกว้างขวาง
3. ครูควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษ เช่น สามารถร้องเพลงหรือฟ้อนรำได้ มีทักษะทางคอมพิวเตอร์
4. ครูควรเป็นผู้ที่หมั่นปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
5. ครูควรเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดี
6. ครูต้องเป็นผู้มีความรักความพอใจและศรัทธาในอาชีพครู
7. ครูควรมีวิธีการสอนที่ดี
8. ครูควรเข้าใจหลักจิตวิทยา เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความต้องการของเด็กวัยรุ่น
9. ครูควรเป็นผู้รู้แหล่งวิทยาการที่ดีทั้งที่เป็นบุคคลและที่เป็นเอกสาร
10. ครูควรเป็นผู้ที่มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสมีอารมณ์ดี
11. ครูควรเป็นคนที่มีความขยันขันแข็ง มานะอดทน ขยันในการเตรียมการสอน
12. ครูควรเป็นคนที่มึจิตใจกว้างขวาง เป็นนักประชาธิปไตยมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
13. ครูควรมีความสามารถในการแสดงหรือร่วมแสดงการเล่นต่าง ๆ ได้
14. ครูที่ดีต้องเป็นผู้มีความสามารถในการแสดงออกซึ่งความคิดและอารมณ์
15. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
16. ครูควรเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย

17. ครูควรเป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเอง เคารพหลักการมีความเชื่อมั่นในตนเอง

18. ครูควรหมั่นประชุมกันเพื่อช่วยกันปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

19. ครูควรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถเข้ากับผู้อื่นได้

20. ครูควรเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ไม่ย่อท้อต่องานหนัก และการดูหมิ่นจากบุคคลอื่น

ความรู้และประสบการณ์การสอนของครูถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาโดยตลอด ครูที่มีความรู้มาก มีวุฒิทางครุย่อมเข้าใจ ในพฤติกรรมของนักเรียนได้ดี รู้จักนำเอาจิตวิทยาการศึกษามาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากย่อมรู้จักบกร่องในการเรียนการสอน สามารถแก้ไขปรับปรุงวิธีสอนให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยความชำนาญ และมีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล และนำไปใช้ได้อย่างผู้เชี่ยวชาญจึงจะได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนอย่างแท้จริง

4. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

บรรยากาศในห้องเรียนเป็นสภาวะด้านสังคม อารมณ์ ของครูและนักเรียนที่มีส่วนร่วมกันส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ถ้าครูสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนได้จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูไม่สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในห้องเรียน ห้องเรียนก็จะขาดความกระตือรือร้น ขาดความร่วมมือและจะทำให้การเรียนการสอนก็ไม่มีประสิทธิภาพ

การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมีองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ ประเด็นที่อุปรมัย (2523 : 123 -137) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ พอสรุปได้ 4 ประการคือ

1. บุคลิกภาพบางประการของครู มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน รูปร่างหน้าตา และการแต่งกาย มีผลต่อการดึงดูดความสนใจ แต่บุคลิกภาพบางประการเช่น สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง การใช้คำพูด อารมณ์ขันและบทบาทในฐานะผู้นำของครู มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอย่างมาก

2. พฤติกรรมของครูที่แสดงออกตามทัศนคติและความคาดหวังบางประการที่ครูมีอยู่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนและต่อนักเรียน เป็นผู้ที่มีมองโลกในแง่ดี ย่อมสร้างบรรยากาศที่ดี ให้เกิดขึ้นแก่ห้องเรียนได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติในทางตรงข้าม ความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนมักมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อนักเรียนด้วย

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเองมีผลการ

สร้างบรรยากาศในห้องเรียน การให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม เข้าร่วมกิจกรรมให้มาก จะทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุก กระตือรือร้น ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนด้วยกันเองก็จะมีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในห้องเรียนด้วย

4. ครูรู้จักใช้การเสริมแรงที่เหมาะสม จะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในห้องเรียน การเสริมแรงที่ทำอย่างจริงใจ เหมาะกับภาพการณ์ ไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะกับพฤติกรรมที่ดีที่สุด แต่ควรใช้กับพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะกับนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527 : 48 –67) ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนและผู้สอนในแง่ของปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 4 ประการคือ

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนไม่ควรสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในห้องเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะซักถามนอกห้องเรียน จะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียหน้า และควรฟังความคิดเห็นจากนักเรียนบ้าง

2. ปฏิสัมพันธ์ตอบสนองระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เช่นการอภิปราย การโต้วาที การรายงาน ผู้เรียนจะช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ตอบสนองระหว่างกัน ฝึกการทำงานร่วมกัน เป็นการสร้างบรรยากาศของสังคมที่เป็นกันเองระหว่างผู้เรียน

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ง่ายขึ้น ลดเวลาการเรียนการสอน การนำนวัตกรรมมาใช้ จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

4. ปฏิสัมพันธ์ตอบสนองระหว่างผู้เรียนกับความพึงพอใจ ผู้บริหารจะต้องจัดความพึงพอใจที่ดีในโรงเรียน ตั้งแต่อาคารสถานที่ บริเวณ ความงาม ความปลอดภัยจากกลิ่นคาว และเสียงรบกวน ตลอดจนบุคลากรต่าง ๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ และคนอื่น ๆ (2528 : 83 - 87) ได้สรุปพื้นฐานที่จะช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น ไว้ว่า

1. การยอมรับผู้เรียนในฐานะบุคคล (Respect as a person) คือ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความจริงใจระหว่างครูและศิษย์ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ถ้าบรรยากาศในห้องเรียนมีแต่ความก้าวร้าว แข่งขันความกดดัน ออกดี เอาไรต์เอาเปรียบ ย่อมไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์

2. การสื่อสารแบบเปิด (Open Communication) การสื่อสารแบบเปิดที่อยู่

ในบรรยากาศของการยอมรับเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล อารมณ์ความรู้สึก ค่านิยม พฤติกรรม แนวคิดของแต่ละบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน รวมทั้งการฟังอย่างมี ประสิทธิภาพ บรรยากาศในห้องเรียนที่ตอบสนองการปฏิบัติด้านความรู้สึก คุณลักษณะ ค่านิยม การเสาะแสวงหา ความเป็นตัวของตัวเอง จะเกิดขึ้นจากเนื้อหา กระบวนการเรียน การสอนที่ส่งผลที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า สามารถพัฒนาช่วยเหลือตนเองได้ และพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว การเสริมสร้างความรู้สึกของครูและผู้เรียนอันเป็น บ่อเกิดของบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีที่สำคัญมี 3 องค์ประกอบ คือ การตั้งใจ การควบคุม ห้องเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

1. การตั้งใจ (Motivation)

การกระทำกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ย่อมมีสิ่งเร้าและแรงจูงใจเป็นสิ่งผลักดันให้มี ความกระตือรือร้น จริ่งจัง ตั้งใจ สมใจ "การจูงใจ" มีอิทธิพลให้พฤติกรรมเพิ่มความ เข้มข้น แข็งขัน สูความสำเร็จอย่างไม่เบื่อง่าย

การจูงใจ หมายถึงการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการหรือ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แรงที่มากระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการ หรือ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้นั้นเรียกว่า แรงจูงใจ (Motive) ซึ่ง สลาเวีย (Slavia, 1991: 38) กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องมีก่อนการเรียนรู้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2530 : 63-64) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจ ที่เกิดจากภายในตัว บุคคลซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความต้องการ หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจภายในมีความสำคัญมากกว่าแรงจูง ใจภายนอกเพราะ แรงจูงใจภายในเกิดจากความรู้สึกของบุคคล เมื่อบุคคลรู้สึกเช่นใดก็จะเสนอพฤติกรรมตอบ สอนความรู้สึกของตนเสมอ ส่วนแรงจูงใจภายนอกนั้นบุคคลจะเกิดความรู้สึกเฉย ๆ ก็ได้ ตัวอย่างของแรงจูงใจภายใน เช่น

- 1.1 ความอยากรู้อยากเห็น ทำให้บุคคลค้นคว้าเพิ่มเติม
- 1.2 ความสนใจทำให้บุคคลได้-ถาม
- 1.3 ความรัก ทำให้คนสนุกสนาน ดาบอด
- 1.4 ความอบอุ่น ทำให้สบายใจ
- 1.5 ความเห็นอกเห็นใจ ทำให้เกิดความคล้อยตามหรือตามใจ
- 1.6 ความสงสาร ทำให้เกิดการให้อภัย
- 1.7 ความสำเร็จ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ
- 1.8 ความหิว ทำให้บุคคลปรับพฤติกรรมได้

- 1.9 ความต้องการ ทำให้บุคคลเป็นอะไรหรือทำอะไรก็ได้
- 1.10 ความพอใจ ทำให้บุคคลยินดี และทำอะไรก็ได้
- 1.11 ความศรัทธา ทำให้บุคคลเกิดการยอมรับ และทำอะไรก็ได้
- 1.12 ความซาบซึ้ง ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความต้องการหรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจภายนอกที่สำคัญ ได้แก่

2.1 การแข่งขัน แบ่งเป็นแข่งขันกับตัวเอง การแข่งขันระหว่าง บุคคล และการแข่งขันในระหว่างกลุ่ม เมื่อมีการแข่งขันทำให้บุคคลมีความพยายามที่จะเอาชนะชนะ การแข่งขันทำให้เกิดการกระตุ้นการแสดงพฤติกรรม

2.2 ความร่วมมือ ทำให้บุคคลช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเป็น การสร้าง ทีมงานและความสามัคคีในกลุ่มขึ้นได้

2.3 บุคลิกภาพของครู ทำให้บุคคลโดยเฉพาะนักเรียนอยากเรียนหรือไม่อยากเรียนก็ได้

2.4 วิธีสอนของครู ทำให้นักเรียนอยากเรียนหรือไม่อยากเรียนก็ได้

2.5 การให้รางวัล เช่น ให้สิ่งของ คะแนน หรือกำลังใจ มีผลทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

2.6 การลงโทษ เช่น ตัดสิทธิ์ ตัดคะแนน ต่ำหนิหรือดักเตือนมีผลทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

2.7 การใช้สื่อการสอนเช่นอุปกรณ์การสอน ชุดการสอนทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนดีขึ้น

วิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน เป็นวิธีการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความหวังมีความภาคภูมิใจ มีความพอใจที่จะเรียนอยากประสบความสำเร็จในการเรียน การสร้างแรงจูงใจจะต้องสร้างทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก

ไฮแมน และ อเลสซานโดร (Jones and Jones.1990 ; citing Hyman and D'Alessandro. 1984) ได้วิเคราะห์และเสนอเทคนิค 7 ประการ ในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนและช่วยแก้ปัญหา ได้แก่

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เกี่ยวกับพฤติกรรม ความรู้สึกและความคิดของเขา
2. วิเคราะห์พิจารณา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน
3. ปรับปรุงบรรยากาศในห้องเรียน

4. ใช้เทคนิคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
5. ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการแก้ปัญหาในห้องเรียน
6. ใช้อารมณ์อย่างเหมาะสม
7. ใช้วิธีอายุรเวชกับปัญหาพฤติกรรม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2530 : 66-67) ได้เสนอวิธีสร้างแรงจูงใจใน การเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การทำให้ตื่นตัว (Arousal) เป็นวิธีการกระตุ้นสมองและกล้ามเนื้อให้ตื่นตัวอยู่เสมอการตื่นตัวมี 3 ระดับ คือ ตื่นตัวมาก ตื่นตัวปานกลาง และตื่นตัวน้อย การตื่นตัวปานกลางจะดีที่สุด วิธีการทำให้ผู้เรียนตื่นตัว เช่น การเรียนชั่วโมงนี้สำคัญจะมีการทดสอบท้ายชั่วโมง เป็นต้น

2. การตั้งจุดมุ่งหมาย (Objective) กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนแต่ละครั้งว่าต้องการเกิดอะไรขึ้นในตัวเองและให้ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินตัวเองว่าบรรลุผลมากน้อยเพียงใด จะได้เกิดความภาคภูมิใจ และพยายามหาวิธีให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ ให้ได้มากที่สุด

3. การใช้เครื่องล่อ (Incentives) เป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น เช่น ใช้ปริญญาบัตร เกียรติยศ ตำแหน่ง สิ่งของอื่น ๆ หรือคำชมเชย เป็นเครื่องล่อ

4. การลงโทษ (Punishment) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมานะ พยายามในการเรียน โดยใช้วิธีการลงโทษ เช่น การดู การว่ากล่าวตักเตือน เป็นต้น การลงโทษไม่ใช่การสร้างแรงจูงใจที่ดี เป็นเพียงช่วยหยุดพฤติกรรมชั่วครวเท่านั้น ดังนั้น ควรใช้การลงโทษควบคู่ ไปด้วยกับการให้รางวัล คือเมื่อนักเรียนหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา แล้วควรให้รางวัลแก่นักเรียนในทันทีที่เขาได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

5. การแข่งขัน (Competition) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียน มีความมานะ อุตสาหะ และพยายามปรับปรุงตัวเองหรือพัฒนาตัวเองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จากการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการแข่งขัน ผลปรากฏดังนี้ (Garrison and Magoon. 1972)

5.1 การแข่งขันเป็นกลุ่มจะได้ผลดีกว่าการแข่งขันเป็นรายบุคคล เพราะเป็นการสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดการรวมพลังในทางสร้างสรรค์ที่ดีกว่าการแข่งขันเป็นรายบุคคล ซึ่งเด็กที่เก่งมักจะโอ้อวดและทะนงตนมากขึ้น และเด็กที่เรียนไม่เก่งอาจจะเกิดปมด้อยขึ้นได้

5.2 เด็กชั้นอนุบาลยังไม่มี ความสนใจในเรื่องการแข่งขัน แต่เด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะเกิดความสนใจในเรื่องการแข่งขันมากขึ้นตามลำดับ

5.3 นักศึกษาระดับอุดมศึกษา สนใจที่จะทำงานเพื่อตนเองมากกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม

สำหรับงานวิจัยด้านแรงจูงใจ โจนส์ (Jones. 1986) ได้ทำการวิจัย ค้นพบว่า การสร้างแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับความต้องการด้านวิชาการของผู้เรียน เขาค้นหาความต้องการด้านวิชาการของนักเรียนจากการลงความคิดเห็นของครูมากกว่า 400 คน สรุปความต้องการด้านวิชาการของผู้เรียนได้ 13 ข้อ คือ

1. เข้าใจและรู้คุณประโยชน์ที่ได้จากจุดประสงค์การเรียนรู้
2. เข้าใจกระบวนการเรียน
3. ปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียน
4. วิชาที่เรียนมีความสัมพันธ์และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง
5. ควบคุมจัดความพึงพอใจทางการเรียนโดย จัดวัตถุประสงค์ให้น่าสนใจหรือตามความสนใจของผู้เรียน
6. ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
7. ได้ข้อมูลย้อนกลับตามความเป็นจริงและทันทีทันใด
8. ได้รับรางวัลเมื่อปฏิบัติงานบรรลุผล
9. ได้รับรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าตื่นตาตื่นใจ
10. อยู่ในโครงสร้างที่เหมาะสม
11. มีเวลาที่จะบูรณาการความรู้
12. ได้ทำงานร่วมกับคนระดับเดียวกัน
13. ได้รับการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ ระดับ ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และลักษณะของผู้เรียน

ดังนั้น ถ้าจัดความพึงพอใจทางการเรียนให้สนองตอบความต้องการของผู้เรียนดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้ให้นักเรียนมีแรงจูงใจสูงขึ้น นอกจากนี้ โจนส์ ยังค้นพบว่าถ้าครูได้ปฏิบัติตามสนองตอบความต้องการด้านวิชาการของผู้เรียนแล้ว จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้นและนักเรียนจะลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

2. การควบคุมห้องเรียน

การควบคุมห้องเรียน เป็นการจัดการด้านระเบียบวินัยในห้องเรียน ระเบียบวินัย เป็นตัวบ่งชี้ระดับความประพฤติที่เหมาะสม และกิจกรรมที่สนับสนุนในห้องเรียน การขาดสมาธิ การหันเหขาดความเอาใจใส่ของนักเรียนเพียงคนเดียว มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ทำให้ผู้อื่นขาดความสนใจด้วย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูจะต้องดูแลห้องเรียนให้เป็นปกติไม่ว่าจะเป็นขณะเรียนในกลุ่มเล็ก ขณะเขียนกระดานดำหรือขณะพูดกับนักเรียนแต่ละคน (Felmlee, Eder and Tsui. 1985 : 215-226) ซึ่งในการควบคุมดูแลห้องเรียนที่ประสบความสำเร็จไม่ใช่คำหนึ่งว่า ครูจะทำอะไรหลังจากเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่ควรคำนึงถึงจะ

ทำอะไรเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Brophy and Evertson, 1976 : 127)

กู๊ด และโบรफी (Good and Brophy, 1987 : 275-300) ได้จำแนกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนตามระดับพฤติกรรมโดยเริ่มตั้งแต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระดับเล็ก ๆ น้อย ๆ ต้องอาศัยระยะเวลาช่วยปรับพฤติกรรม และควรแสดงกิริยาเพื่อหยุดพฤติกรรมนั้น ระดับร้ายแรงต้องหยุดพฤติกรรมนั้นทันทีและต้องค้นหาสาเหตุพร้อมทั้งให้การอบรม กู๊ดได้เสนอแนะรูปแบบการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ครูได้ใช้ ดังต่อไปนี้

1. ละเลยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ อาศัยระยะเวลาให้ช่วยปรับพฤติกรรม
2. การสบตา คือครูมองไปที่นักเรียนและสบตากับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนกลับมาสนใจบทเรียนที่กำลังสอน หรือให้กลับไปก้มลงอ่านหนังสือ
3. การแสดงท่าทางและสัมผัส เมื่อไม่ต้องการคอยจนนักเรียนหันกลับมาสบตา ครูอาจจะทำท่าทางแสดงสัญญาณให้นักเรียนรู้ตัวกิริยาที่ครูทำ เช่น เอามือแตะนักเรียนซึ่งมือไปที่นักเรียนการเลิกหัวหลิวตา เอามือแตะริมฝีปากเป่าลมออก
4. การเดินไปมาระหว่างนักเรียน ครูอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเพราะครูเดินผ่านไปมาอยู่ใกล้ ๆ ตัวนักเรียน
5. การใช้คำถามสำหรับบทเรียนที่กำลังเรียนในขณะที่เรียนหรือทำกิจกรรมครูให้โอกาสนักเรียนตอบ หรือรายงานสิ่งที่เขาค้นคว้าในขณะนั้น
6. การชมเชยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูยกย่องชมเชยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนคนอื่น โดยเลือกเอานักเรียนที่น้อยอยู่ใกล้ ๆ กัน
7. การเรียกชื่อนักเรียนเพื่อสอบสวนพฤติกรรมหรือต้องการให้ยุติพฤติกรรมทันที

สำหรับในประเทศไทย วลัย อารุณี (2528 : 36) ได้เสนอแนะวิธีหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนไว้ดังนี้

1. ใช้ท่าทางหรือสีหน้า โดยไม่ใช้คำพูดให้นักเรียนเห็นเมื่อนักเรียนเริ่มพฤติกรรมไม่ดีในระยะต้น
2. แยกสิ่งก่อกวน หรือสิ่งต้นเหตุออกไปจากห้องเรียน เช่น ขนม หนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียน ของเล่นต่าง ๆ เป็นต้น
3. ชี้ให้นักเรียนเห็นผลของการมีความประพฤติไม่ดี
4. ถ้าครูกำลังอธิบายอยู่ ให้ครูหยุดพูดหรือตั้งคำถามแก่นักเรียนที่เป็นต้นเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น

5. ให้นักเรียนผู้ก่อเหตุไปจากห้องชั่วคราว ครูอาจใช้เป็นวิธีสุดท้าย มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนผู้นั้นได้ระงับสติอารมณ์ ครูไม่ควรให้นักเรียนออกจากห้องเฉย ๆ แต่ควรส่งนักเรียนไปให้ครูแนะแนวหรือผู้บริหารตักเตือน

6. การลงโทษ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง แต่เวลาใช้ครูควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่

6.1 อย่าลงโทษนักเรียนบ่อยครั้งเกินไป จะทำให้ขาดประสิทธิภาพ

6.2 อย่าลงโทษเพราะโกรธหรือต้องการแก้แค้นซึ่งผิดหลักจรรยาบรรณของครู

6.3 อย่าลงโทษทั้งห้องเมื่อหาผู้ผิดไม่ได้ เป็นวิธีที่ไม่ให้ความยุติธรรมแก่นักเรียน

6.4 อย่าลงโทษทำร้ายร่างกายนักเรียน

6.5 อย่าลงโทษโดยนำไปเกี่ยวข้องกับเนื้อหา

เมื่อครูคอยควบคุมดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ตลอดเวลาและจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างรวดเร็วจะทำให้นักเรียนตื่นตัวอยู่เสมอและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมและปฏิบัติอยู่เป็นประจำนักเรียนจะสามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

จากงานวิจัยพบว่าความสำเร็จด้านวิชาการและพฤติกรรมของนักเรียนมีผลมาจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน (Norman and Harris. 1981) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีอิทธิพลดังนี้

1. คุณภาพของความสัมพันธ์และการให้ความสนับสนุนร่วมมือกันส่วนบุคคลในห้องเรียนมีผลต่อระดับความต้องการของนักเรียนแต่ละคนต่อเนื่องมาจนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จตลอดจนร่วมมือกันกระทำกิจกรรมทางการเรียน

โดยสรุป การเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ผู้สอน ผู้เรียน และการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะจะเป็นผู้กำหนดบรรยากาศเกี่ยวกับการเรียนการสอนแต่ละครั้ง จะให้เป็นไปในแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นผู้บ่งชี้ทั้งสิ้น คุณลักษณะของผู้สอนจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพหลายประการ เช่น ความรู้ในเรื่องที่จะสอนดี มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน มีความเห็นอกเห็นใจผู้เรียน เป็นต้น

การจัดความพึงพอใจทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามานี้ ทำให้ทราบ

หลักการกว้าง ๆ โดยทั่ว ๆ ไปในการจัดความพึงพอใจทางการเรียน ได้แก่ การจัดห้องเรียน การจัดครูเข้าสอน การดำเนินการสอน ซึ่งต้องคำนึงถึงลักษณะของนักเรียนเป็นสำคัญ การเลือกสื่อและใช้สื่อการสอน และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หลักการต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป อย่างไรก็ตาม การจัดความพึงพอใจทางการเรียนควรเลือกและเน้นการจัดในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่งก็คือ มีปัจจัยด้านความพึงพอใจทางการเรียนอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักเรียน

ความพึงพอใจในการเรียน

การเสนอรายงานในตอนนี้ผู้วิจัยได้แยกเป็น 3 หัวข้อ คือ แนวทางในการศึกษาความพึงพอใจ ความหมายของความพึงพอใจ ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และความสัมพันธ์ทัศนคติกับพฤติกรรม รายละเอียดแต่ละหัวข้อมีดังต่อไปนี้

แนวทางการศึกษาความพึงพอใจ

คิงกีป (Concept) เกี่ยวกับความพึงพอใจมีรากฐานมาจากสิ่งก่อกวนของการจูงใจ (Motivation) สเตียร์ส (Steers. 1991) อธิบายคำศัพท์ว่า "Motivation" มาจากภาษาละตินโบราณว่า "movere" ซึ่งมีความหมายว่า "เคลื่อนไหว (to move)" การจูงใจ หมายถึงสภาพทางจิตของบุคคลที่ให้พลังหรือชี้นำพฤติกรรมของมนุษย์ให้คงอยู่ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือการจูงใจเป็นแรงขับ (drives) ที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางเฉพาะ เพื่อบรรลุเป้าหมายอันใดอันหนึ่งของบุคคล การศึกษาการจูงใจของบุคคลต้องศึกษาทั้งสภาพภายในจิตใจของบุคคล และความพึงพอใจของบุคคลที่ก่อให้เกิดการจูงใจนั้น

เชอริงตัน (Cherrington. 1994) ได้สรุปความเป็นมาของการศึกษาการจูงใจไว้ในระยะแรก นักปราชญ์ชาวกรีกโบราณ ได้ใช้หลักการสุขนิยม (Hedonism Principle) อธิบายว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลในการแสดงพฤติกรรม มนุษย์จะแสวงหาความสบาย ความสะดวก ความพอใจ และพยายามหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ การศึกษาในระยะแรกจึงเป็นการอธิบายการจูงใจในลักษณะเชิงปรัชญา โดยพยายามศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพ ต่อมาเมื่อวิทยาการก้าวหน้ามากขึ้น หลักการสุขนิยมไม่สามารถอธิบายการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ จึงได้มีการพัฒนาทฤษฎีใหม่ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น เพื่ออธิบายที่มาของการจูงใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจที่ได้รับการพัฒนาในระยะหลังแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม (Cherrington.1994; Steers.1991) ทฤษฎีกลุ่มแรก คือ กลุ่มทฤษฎีเนื้อหา หรือทฤษฎีความต้องการ (Content Theories or Needs theories) กลุ่มทฤษฎีนี้พยายามอธิบายว่ามีอะไร

หรือมีองค์ประกอบใดกระตุ้นหรือจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีความต้องการ 5 ขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy) ทฤษฎีความต้องการ หรือ อีอาร์จี ของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's E R G Theory) และทฤษฎีสุนัขวิทยา - จูงใจของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's motivation - Hygiene Theory) กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มทฤษฎีกระบวนการ (Process Theories) กลุ่มทฤษฎีนี้พยายามอธิบายว่าเหตุใดจึงเกิดการจูงใจหรือบุคคลถูกจูงใจได้อย่างไร ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ทฤษฎีความเท่าเทียมกัน (Equity Theory) ทฤษฎีการวางเป้าหมาย (Goal Setting Theory) และทฤษฎีการควบคุม (Control Theory)

ในกลุ่มทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการจูงใจทั้งหมด แต่ละทฤษฎีต่างก็มีจุดเด่น จุดด้อยแตกต่างกันและมีความเหมาะสมในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในสภาพการณ์ที่ต่างกัน เซอริงตัน (Cherrington, 1994) สรุปว่าทฤษฎีของมาสโลว์เป็นทฤษฎีที่อธิบายการเกิดการจูงใจเฉพาะลักษณะทางกายภาพไม่ครอบคลุมลักษณะทางจิตใจ ทฤษฎีของแมคคัลลีแลนซ์และทฤษฎีความเท่าเทียมกันเหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจและความสำเร็จขององค์กร ส่วนทฤษฎีสุนัขวิทยา-การจูงใจหรือทฤษฎีสององค์ประกอบของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factors Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายการจูงใจทั้งลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางด้านจิตใจ ในขณะที่ทฤษฎีความคาดหวังอธิบายการจูงใจในเชิงปัญญา (Cognitive Motivation) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาการจูงใจที่เกิดจากการได้รับรางวัลทั้งรางวัลภายนอกและรางวัลภายใน ว่าสนองตอบต่อความคาดหวังมากน้อยเพียงใด นักจิตวิทยาองค์กรและนักบริหารองค์กรได้นำทฤษฎีสององค์ประกอบและทฤษฎีความคาดหวังไปศึกษาการจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานอย่างกว้างขวาง

ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการในสาขาจิตวิทยาได้ศึกษาและทำความเข้าใจลักษณะทางจิตด้านความพึงพอใจของบุคคลไว้เป็นจำนวนมาก นักวิชาการแต่ละคนได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ซึ่งส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันมีรายละเอียดบางส่วนแตกต่างกัน ในที่นี้ผู้วิจัยนำเสนอานิยามของความพึงพอใจที่นักวิชาการได้อธิบายสรุปไว้ดังนี้

ลิวค (Luthans, 1992 :114 ; citing Locck, 1976) กล่าวว่า "ความพึงพอใจหมายถึงความพอใจหรือภาวะอารมณ์ทางบวกที่เป็นผลมาจากการประเมินของบุคคล"

ลูธานส์ (Luthans, 1992) สรุปว่า การศึกษาความพึงพอใจต้องศึกษา 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรกเป็นการศึกษาความพึงพอใจในรูปอารมณ์ตอบสนองต่อสถานการณ์ ในที่นี้ความพึงพอใจจึงเป็นสภาวะทางจิตที่เป็นนามธรรม และองค์ประกอบที่สอง ศึกษาความ

พึงพอใจในลักษณะทัศนคติในมิติต่าง ๆ ซึ่งสมิท (Smith) แคนดอล (Kendal) และฮูลิน (Hulin) ได้เสนอว่าการศึกษาศึกษาความพึงพอใจต้องศึกษาทัศนคติ หรือการตอบสนองทางอารมณ์

สตีเยร์ส (Steers.1991) ให้ความหมายความพึงพอใจว่า “ความพอใจ หรือความรู้สึกในทางบวกที่บุคคลให้คุณค่ากับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น”

เชอริงตัน (Cherrington.1994) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่องานที่ทำ การวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจแบ่งเป็น 2 แนวทาง แนวทางแรกเป็นการศึกษาศึกษาความพึงพอใจต่อสิ่งต่าง ๆ การวัดความพึงพอใจเป็นการศึกษาทัศนคติเฉพาะที่มีต่อองค์ประกอบของงานแต่ละส่วน กล่าวคือศึกษาศึกษาความพึงพอใจในรูปของส่วนประกอบ (Component) ย่อย ๆ ของความพึงพอใจหรือทัศนคติซึ่งอาจจะผ่านทางบวกหรือลบก็ได้ อาจเป็นทัศนคติในทางที่ทำหายความสนใจ แนวทางที่ 2 เป็นการวัดความรู้สึกพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากสภาวะภายในจิตใจหรืออารมณ์ที่เป็นภาพรวมของความพึงพอใจ (Overall Satisfaction) ของบุคคล การศึกษาศึกษาความพึงพอใจตามแนวทางนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าของมวลประสบการณ์ที่สะท้อนออกมาในรูปของความพึงพอใจในภาพรวม

วิคซิโอ (Vicchio. 1991) สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นผลรวมของความคิด ความรู้สึก แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของบุคคล ความพึงพอใจของบุคคลที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และลักษณะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ความพึงพอใจของบุคคลเกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคล เพราะระดับความคาดหวังมีผลต่อการประเมินคุณค่าการปฏิบัติ อันจะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ

กรีนเบิร์ก และบาร์อน (Greenberg and Baron. 1993) นิยามความพึงพอใจว่าเป็นปฏิกิริยาตอบสนองทางด้านความคิดทางอารมณ์ในเชิงบวก

อาร์วีย์ และคนอื่น ๆ (Arvery and others. 1989) ได้ศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจ ในรูปของความพึงพอใจทั่วไป (General Satisfaction) และให้นิยามว่า ความพึงพอใจทั่วไปแยกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ความพึงพอใจภายใน (Intrinsic Satisfaction) และความพึงพอใจภายนอก (Extrinsic Satisfaction) ทั้งนี้เพราะอาร์วีย์และคณะ เชื่อว่า ลักษณะความพึงพอใจของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิหลังของบุคคลส่วนหนึ่ง และขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ทำอีกส่วนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ในชีวิตจริงจึงพบบุคคลบางคนที่มีความพึงพอใจอยู่ค่อนข้างคงที่ ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะใด แนวคิดของอาร์วีย์และคณะ สอดคล้องกับแนวความคิดของแฮกแมนและโอล์ดแฮม (Hackman and Oldham. 1980) ซึ่งให้คำนิยามความพึงพอใจแยกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบแรกคือ ความพึงพอใจด้านบริบท (Context Satisfaction) ส่วนองค์ประกอบที่สอง คือ ความพึงพอใจด้านความรู้สึก (Affective Satisfaction)

จากความหมายของความพึงพอใจที่เสนอไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นคุณลักษณะทางจิต หรือทางอารมณ์ความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่มีในเชิงบวกอันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจต่อกิจกรรมที่ทำ ซึ่งปรากฏออกมาทางพฤติกรรมและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่ง สเตราส์ และ เซเลส (Strauss and Sayless. 1960 : 119-121) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในกิจกรรมใด บุคคลนั้นจะปฏิบัติภารกิจนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดี การศึกษาความพึงพอใจทำได้เป็นสองแนวทาง แนวทางแรกเป็นการศึกษาความพึงพอใจในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบย่อย แยกตามลักษณะสำคัญหรือมิติของความพึงพอใจ ส่วนแนวทางที่สองเป็นการศึกษาความพึงพอใจที่เป็นภาพรวมเป็นตัวแปรเดียว

ในการจัดการเรียนการสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สมบูรณ์ พรธนาภ และชัยโรจน์ ชัยอินคำ (2518 : 416) กล่าวว่า การที่บุคคลจะเรียนรู้หรือมีพัฒนาการและความเจริญงอกงามนั้น บุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจ สุขใจเป็นเบื้องต้น นั่นคือ บุคคลต้องได้รับการจูงใจทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บราวน์และโฮลท์ซแมน (ประพัฒน์ จำปาไทย. 2524 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Brown and Holtzman. 1955 : 75 - 84) สรุปได้ว่า นักศึกษาที่ปัญญาเท่ากัน ถ้ามีแรงจูงใจในการเรียนต่างกัน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ ฮิลล์ (เฟื่อนพันธ์ โทกนท. 2514 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Hill. n.d.) ที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อผู้เรียนได้รับการรับการจูงใจ

กล่าวโดยสรุป แรงจูงใจเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ เพราะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการสอนสูงมาก ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนนักเรียน ผู้บริหารและผู้สอนจะต้องพยายามสร้างสิ่งจูงใจให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ มีความสนใจ ต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะว่าการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้ก็เพราะผู้บริหารและผู้สอนให้ความสำคัญ รวมทั้งความพยายามของผู้เรียนด้วยนั่นเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม หรือทฤษฎีการหยั่งรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) ซึ่งพัฒนาโดย แบนดูรา (Bandura) และคณะ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1960s - 1970s อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกลักษณะ ภูมิหลังของบุคคล และสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น และในขณะเดียวกัน

พฤติกรรมของบุคคลก็มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นด้วยเช่นเดียวกัน การศึกษาพฤติกรรมของบุคคลจึงต้องศึกษาทั้งลักษณะสภาพแวดล้อม และลักษณะของบุคคลประกอบกัน (Cherrington. 1994)

การศึกษาความพึงพอใจสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจในการเรียนในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมของนักเรียน และตามที่ได้วิจัยได้นำเสนอไว้ในตอนต้นแล้วว่า การศึกษาความพึงพอใจมีรากฐานมาจากการศึกษาเรื่องแรงจูงใจ ลูธานส์ (Luthans. 1992) เซอริงตัน (Cherrington. 1994) และสตีเยร์ส (Steers. 1991) ได้สรุปไว้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ทฤษฎีเนื้อหา (Content Theories) หรือทฤษฎีความต้องการ (Need Theories) ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในตัวบุคคลที่เป็นแรงขับ (Drives) ผลักดันให้แสดงพฤติกรรม กับทฤษฎีกระบวนการ (Process Theories) ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาว่าบุคคลถูกจูงใจได้อย่างไร เนื่องจากจุดเน้นของกลุ่มทฤษฎีทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกใช้ทฤษฎีทั้งสองกลุ่มเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยนี้ โดยเลือกทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์และทฤษฎีสององค์ประกอบของเฮอริชเบอร์กซึ่งเป็นทฤษฎีในกลุ่มทฤษฎีเนื้อหา และทฤษฎีความคาดหวังของวรูมซึ่งเป็นทฤษฎีในกลุ่มทฤษฎีกระบวนการมาใช้บูรณาการร่วมกัน

โดยที่การศึกษาความพึงพอใจตามแนวทฤษฎีแรงจูงใจครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียนด้านความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนตามองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน นอกจากนี้เพื่อให้การศึกษาตัวแปรที่เป็นเงื่อนไข (Antecedents) ของความพึงพอใจของนักเรียนในครั้งนี้ มีความสมบูรณ์ตามทฤษฎีแรงจูงใจผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกทฤษฎีที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือลักษณะของครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนมาศึกษาด้วย

การนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในครั้งนี้ จึงแยกนำเสนอสาระเป็น 5 หัวข้อ คือ 1) ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจ 2) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ 3) ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์ก 4) ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม รายละเอียดแต่ละตอนดังนี้

1. ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจหรือการจูงใจ (Motivation) หมายถึง สภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นหรือถูกผลักดันให้แสดงพฤติกรรม เพื่อไปยังจุดหมายปลายทางที่วางไว้ (สุณีย์ ชีรดากร. 2525 : 85) แต่แรงจูงใจจะมีได้ต้องอาศัยสิ่งจูงใจเป็นเครื่องล่อ ดังที่ สมพงศ์ เกษมสิน (2517 : 108) กล่าว

ไว้ว่า การจูงใจ หมายถึง ความพยายามชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งจูงใจสำหรับ สิ่งจูงใจเป็นเครื่องล่อหรือกระตุ้นเพื่อให้เกิดการจูงใจนั้น กู๊ด (Good. 1973 : 281) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงวัตถุ หรือสภาวะใด ๆ ที่สามารถเร้าให้เกิดการจูงใจได้

นักจิตวิทยาแบ่งการจูงใจเกี่ยวกับการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (สุณีย์ ชีรดา กร. 2525 : 88-89)

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ได้แก่การจูงใจที่เกิดจากความรู้อยู่ภายในของผู้เรียนเอง เช่น ความต้องการ ความสนใจ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น อยากเรียน เต็มใจและตั้งใจเรียน เพราะต้องการความรู้ มิใช่เรียนเพราะหวังผลอย่างอื่น

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) ได้แก่การจูงใจที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกมาชักจูงหรือกระตุ้นให้เกิดการจูงใจภายในขึ้น เป็นต้นว่า วิธีสอน บุคลิกภาพของผู้สอนและเทคนิคที่ครูใช้ในการสอน จะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียน การกระทำที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอกไม่ได้เป็นการกระทำเพื่อความสำเร็จในสิ่งนั้นอย่างแท้จริงแต่เป็นการกระทำเพื่อสิ่งจูงใจอย่างอื่น เช่น การเรียนที่หวังคะแนน นอกเหนือไปจากการได้รับความรู้

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ การจูงใจภายในจึงเป็นลักษณะการจูงใจที่ดี และมีอิทธิพลที่สุดต่อกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจภายในขึ้น โดยใช้แรงจูงใจภายนอกช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เช่น ใช้หลักการให้รางวัลและลงโทษ การชมเชยและการตำหนิ การแข่งขัน และการร่วมมือต่าง ๆ (สมบูรณ์ พรธนาภพ และชัยโรจน์ ชัยอินคำ. 2518 : 417) แต่ในความเป็นจริง การจัดการศึกษาโดยทั่วไปมักพบว่า การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายในขึ้นนั้นกระทำได้ยากมาก เพราะเหตุนี้ในการจัดการศึกษาจึงพบเสมอว่า ส่วนใหญ่จะสร้างแรงจูงใจภายนอกก่อน เพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจภายในขึ้นภายหลัง และในการสร้างแรงจูงใจ ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจภายในหรือภายนอก จะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องตลอดเวลาจึงบังเกิดผลดี ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อร่างกายเกิดความต้องการจะทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นหรือผลักดันให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

พฤติกรรมที่กระทำจึงมีทิศทางหรือจุดมุ่งหมายเมื่อร่างกายได้สิ่งที่ต้องการแล้วก็จะเกิดความพึงพอใจ แรงขับก็จะลดลง (ซูซีฟ อ่อนโลกสูง. 2522 : 40) เพราะฉะนั้นในการเรียนการสอนผู้สอนจะต้องพยายามสร้างสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนเกิดแรงขับหรือแรงจูงใจอย่างสม่ำเสมอ เพื่อผู้เรียนจะได้สนใจติดตามบทเรียนอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้เรียนรู้อย่างได้ผล แต่เนื่องจากแรงจูงใจเกิดจากความต้องการ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องทราบถึงความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง เพื่อจะได้หาแนวทางสร้างสิ่งจูงใจตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

2. ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Theory)

เป็นแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ซึ่งความต้องการเหล่านี้หากได้รับการตอบสนองก็จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจในการเรียนได้ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์นั้นมีมากมาย ซึ่งมาสโลว์ (Maslow. 1970 : 35-51) ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต่ำสุดไปสูงขึ้นสูงสุดเป็น 5 ขั้น ดังนี้

ขั้น 1 ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ และอากาศ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ถ้ามนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนองในขั้นนี้ก็จะไม่มีความต้องการในขั้นถัดไป

ขั้น 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) มนุษย์จะรู้สึกปลอดภัยเมื่อสิ่งเรานั้นเป็นสิ่งที่รู้จักมักคุ้น และจะกลัวสิ่งที่แปลกไปจากเดิม

ขั้น 3 ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) คนทุกคนอยากได้รับความรักจากคนอื่น อยากเป็นเจ้าของ และในขณะเดียวกันอยากให้คนอื่นเป็นที่รักและเป็นของใครสักคน บุคคลจะรู้สึกเหงาและว้าเหว และขาดความรู้สึกว่าไม่มีใครรัก หรือไม่รู้ว่าจะรักใคร ความต้องการชนิดนี้ คนที่ขาดมากยิ่งต้องการมากเพื่อชดเชย

ขั้น 4 ความต้องการเห็นตนเองมีคุณค่า (Esteem Needs) เป็นความต้องการยอมรับจากผู้อื่น และต้องการความภาคภูมิใจในตนเองด้วย แต่ถ้าความต้องการนี้ไม่ได้รับการตอบสนองจะก่อให้เกิดความรู้สึกต่ำต้อย ไร้ค่า อ่อนแอ หดหู่ ไม่มีจุดหมายในสายตาผู้อื่น

ขั้น 5 ความต้องการที่จะทำความเข้าใจตนเอง (Needs for self-Actualization) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเองตรงตามสภาพที่ตนเองเป็นอยู่จริง ยอมรับในส่วนที่เป็นจุดอ่อนและจุดบกพร่องของตนเอง ต้องการที่จะเป็นคนชนิดที่เราเป็นไปได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง ทำให้มีความสุขและทำงานได้เต็มความสามารถ

การศึกษาถึงความต้องการพื้นฐานดังกล่าวของบุคคล นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้เข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล และช่วยให้มองเห็นแนวทางที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรมของบุคคลได้ในที่สุด

3. ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factors Theory)

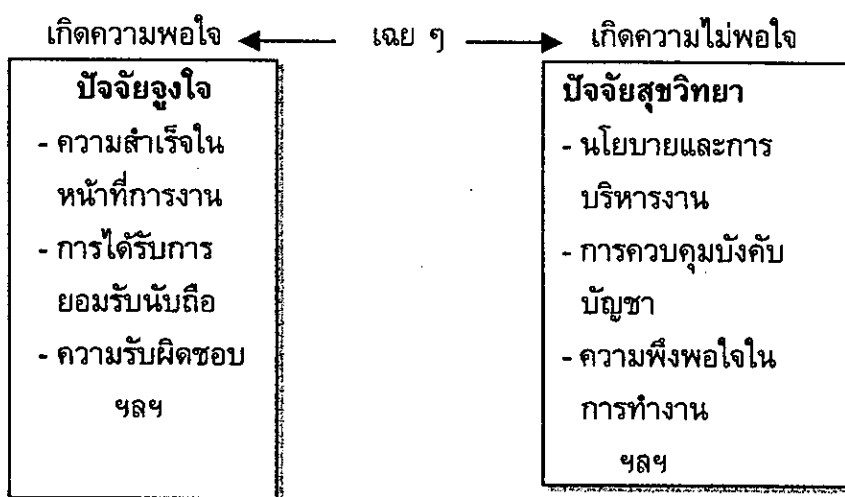
ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก หรือทฤษฎีสององค์ประกอบมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทฤษฎีปัจจัยจูงใจ-สุขวิทยาหรือทฤษฎีปัจจัยจูงใจ-ค่าจูน (Motivator-hygiene Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นในสาขาสาขารณสุขศาสตร์ก่อนเป็นครั้งแรก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ และต่อมาได้มีการนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในสาขาอื่น ๆ ลูธานส์ (Luthans).

1992) เซอริงตัน (Cherrington. 1994) และสเติร์ส (Steers. 1991) อธิบายสรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจมี 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจ (Motivator Factors) หรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องงานโดยตรง (Job Content) องค์ประกอบนี้จะตอบสนองความต้องการทางจิตใจเป็นส่วนใหญ่ และมีส่วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ ได้แก่ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และความก้าวหน้า (Advancement) เป็นต้น

3.2 ปัจจัยสุขวิทยา (Hygiene Factor) หรือปัจจัยค้ำจุน หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นสภาพแวดล้อมหรือบริบทของงาน (Job Context) องค์ประกอบนี้จะตอบสนองความต้องการทางร่างกายเป็นส่วนใหญ่ และมีส่วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจในงาน ได้แก่ นโยบายและการบริหารงาน (Company Policy and Administration) การควบคุมบังคับบัญชา (Supervision) เงินเดือน (Salary) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน (Interpersonal Relation Supervision) และความพึงพอใจในการทำงาน (Work Condition)

เฮอริซเบอร์กได้อธิบายองค์ประกอบทั้งสองว่าทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกแตกต่างกัน องค์ประกอบสุขวิทยาจะเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ คือ หากบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองในองค์ประกอบนี้จะรู้สึกไม่พอใจ แต่หากได้รับบุคคลจะถูกปลดปล่อยจากความรู้สึกไม่พอใจและอยู่ในสภาพอารมณ์เฉย ๆ ส่วนองค์ประกอบจูงใจจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ คือ หากบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองในองค์ประกอบนี้จะรู้สึกเฉย ๆ แต่หากได้รับการตอบสนองบุคคลจะเกิดความพอใจดังภาพประกอบ 3

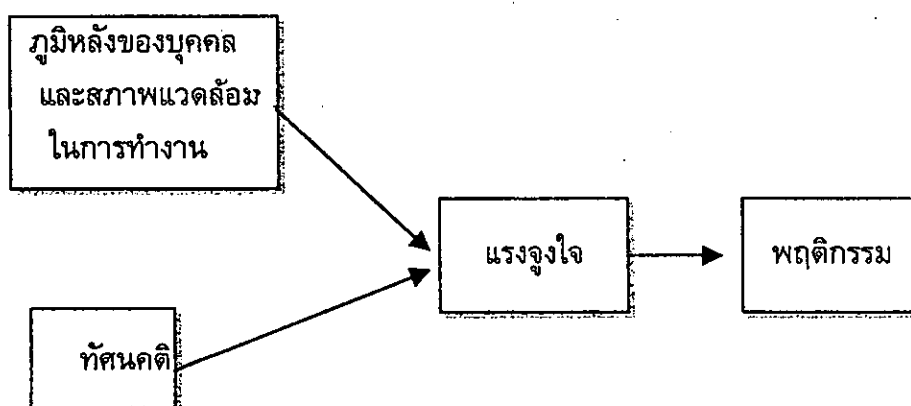
ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริซเบอร์ก

เฮอริชเบอร์ก เห็นความสำคัญของปัจจัยจูงใจที่ทำให้คนทำงานมีความพึงพอใจอยู่ที่ การตอบสนองขั้นสูงทางจิตใจของมนุษย์มากกว่าความพึงพอใจ แม้ว่าจะจัดองค์ประกอบด้าน สภาพการทำงานที่ดีหรือให้เงินเดือนค่าจ้าง และสวัสดิการที่ดีเพียงใดก็ตามหากมิได้ทำให้ บุคคลมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง หรือเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหรือมี ความก้าวหน้าในอาชีพแล้ว ความอุตสาหะในการทำงานจะลดลง เพราะองค์กรไม่เห็นความ สำคัญของเขา เฮอริชเบอร์ก ได้แสดงความเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในอาชีพระดับสูงหรือที่มี การศึกษาสูงจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบสิ่งจูงใจ (motivator) มากกว่าองค์ประกอบความ พึงพอใจ (context)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม

ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่พัฒนาโดยแบนดูรา (Bandura) สรุปได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากบุคลิกภาพ ภูมิหลังของบุคคล และสภาพแวดล้อมของ บุคคล ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว ประกอบกับนักจิตวิทยาได้เสนอว่าพฤติกรรมของ บุคคลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทัศนคติของบุคคลและโดยที่ทัศนคติเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดแรง จูงใจซึ่งนำไปสู่พฤติกรรม (Luthans. 1992 ; Cherrington. 1994) ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจึง นำเสนอสาระเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม

เชอริงตัน (Cherrington. 1994) กล่าวว่าโดยทั่วไปนักจิตวิทยาเชื่อว่า ทัศนคติเป็น สาเหตุทำให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้นเมื่อต้องการให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรม ในขั้นแรกจะต้องทำ ให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติของเขา ก่อน ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม จึงมี ลักษณะซับซ้อนและยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอื่น ๆ อีก ดังแสดงในภาพ ประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการเรียนด้านครูผู้สอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียนด้านครูผู้สอน ได้พบว่ามีองค์ประกอบหลายประการที่มีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลและส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ได้แก่ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอน และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

1. บุคลิกภาพของครู

บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กันยารัตน์ ตรึงสถิตย์วงศ์. 2531 ; ประดิษฐ์ ศิริรัชตพงษ์ และคนอื่น ๆ. 2531 ; Moos. 1974 ; Rosenshine. 1977 ; Fraser and Walberg. 1981) ซึ่งในเรื่องนี้กรมวิชาการได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในอุดมคติของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมด้านคุณลักษณะของครูที่นักเรียนต้องการและมีความพึงพอใจ ได้แก่ อารมณ์ดี ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่ดูดำตึ้นนักเรียนโดยไม่มีเหตุผล พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่หยาบคาย ไม่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เล่นการพนันและติดสิ่งเสพติด (วิชาการ. 2535 ข : 23)

2. เทคนิคการสอนของครู

การสอนของครู เริ่มตั้งแต่การวางแผนการสอน ดำเนินการสอน และการประเมินผลการสอน การวางแผนการสอนที่ดี เท่ากับงานด้านการสอนนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้จากงานวิจัยพบว่า การวางแผนการสอนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากครูผู้สอนมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบจะทำให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น (ประดิษฐ์ ศิริรัชตพงษ์. 2531 ; ยุพดี กะจะวงษ์ และคนอื่น ๆ. 2532 ; ประทีป แสงเปี่ยมสุข และคนอื่น ๆ. 2532)

การดำเนินการสอนหรือวิธีสอนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างยิ่ง (ประดิษฐ์ ศิริรัชตพงษ์. 2531 ; อรรวรรณ ณรงค์สรศักดิ์. 2534 ; Bloom. 1976 ; Mackenzie. 1983 ; Elhelbert. 1986) แต่ไม่มีวิธีการสอนใดดีที่สุด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและกิจกรรมที่สอน อย่างไรก็ตามสำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2535 ค) ได้วางจุดเน้นในการประเมินการสอนของครูในด้านการสอนที่เน้นกระบวนการ การสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม และการสอนซ่อมเสริม

การวัดและประเมินผลทำให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง กล่าวคือ รู้จุดยืนของตนเองว่าอยู่ตรงไหน และทำให้ทราบทิศทางที่จะต้องเดินทางไปทางไหน เป็นระยะทาง

เท่าไรจึงจะถึงจุดหมาย ซึ่งจากงานวิจัยพบว่า การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ การที่โรงเรียนมีการวัดผลที่ถูกต้องและตรงตามจุดประสงค์มีส่วนทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (ยุพดี กะจะวงษ์ และคนอื่น ๆ. 2532 ; ประทีป แสง เปี่ยมสุข และคนอื่น ๆ. 2532)

3. ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู

ความรู้และประสบการณ์ของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้จากผลการวิจัยพบว่า วุฒิครูมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือนักเรียนที่เรียนกับครูที่มีวุฒิสอง ย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากครูที่มีวุฒิต่ำทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีวุฒิสองกว่าย่อมผ่านการเรียนเทคนิคการสอนและวิชาการมากกว่าครูที่มีวุฒิต่ำ จึงมีโอกาสนำความรู้มาใช้ให้เกิดผลแก่การสอนได้มากกว่า และยังถ้าได้สอนในวิชาที่ตรงหรือสอดคล้องกับวุฒิในสาขาที่สำเร็จการศึกษาด้วยแล้ว จะทำให้ความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (แสงพรหมมา และคนอื่น ๆ. 2526 ; ประสงค์ เกียรติการันย์. 2527 ; ไพเราะ พุ่มมัน และคนอื่น ๆ. 2527 ; Alexander and Simmons. 1975 ; citing Beebout. 1972)

ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Horton. 1979) พบว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน จะมีความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันในเรื่องนี้ ประดิษฐ์ จิตเดชประไพ (2530) ได้ค้นพบว่า ครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีประสบการณ์การสอนโดยเฉลี่ยมากกว่าครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยพบว่าการที่ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้ในสิ่งที่สอนจะทำให้ประสิทธิภาพการสอนของครูดีขึ้น เช่น งานวิจัยของ คาร์ธูเธส (Caruthers. 1967) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนที่สอนโดยครูที่มีประสบการณ์ ครูที่ไม่มีประสบการณ์ และครูที่ไม่ได้รับการอบรมมาพบว่า นักเรียนที่สอนโดยครูที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะและมีประสบการณ์การสอนมากมีความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด

ฮาร์ท (Hart.1954 : 218) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อครูและการสอนของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนปีสุดท้าย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีชื่อว่า Ten Thousand High School ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี ดังนี้

1. ต้องมีความสามารถในการที่จะชักจูงนักเรียน ให้เกิดความสนใจในวิชาที่ตนสอน มีความฉลาดรอบรู้ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีอารมณ์ขันและมีความสามารถในการที่จะกระตุ้นให้นักเรียนคิด

3. ครูต้องสนใจในตัวนักเรียน ให้ความร่วมมือกับนักเรียน เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์และมีความเห็นใจนักเรียน

3. ต้องมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และยอมรับนับถือความคิดเห็นของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งปัญหา

ไคท์ และ แฮนเซน (Kight & Hansen. 1967 : 51 – 52) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนตามความต้องการของนักเรียน สรุปได้ว่า สภาพการเรียนการสอนที่ดีนั้น นอกจากครูจะมีการสอนที่ดี การเตรียมการสอนดี มีอุปกรณ์การสอนครบถ้วน ลักษณะและขนาดของห้องเรียนเหมาะสม และการเอาใจใส่ต่อการทำงานดี ครูยังต้องคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนอีกด้วย และพยายามสนองความต้องการซึ่งจะช่วยให้ครูเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียน เป็นการช่วยส่งเสริมคุณภาพการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตรงข้ามถ้าครูไม่คำนึงถึงความต้องการของนักเรียน สนใจเฉพาะเรื่องที่ต้องการสอนเพียงอย่างเดียว จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ทำให้ผลการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

แมคดาเนียล และ รีไวทซ์ (McDaaniel & Revitz. 1971 : 217 – 218) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเคนตักกี (Kentucky University) จำนวน 51 คน สรุปข้อค้นพบการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู ได้แก่

1. ครูต้องเตรียมการเสนอบทเรียนมาอย่างดี
2. สามารถใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม
3. สร้างข้อสอบซึ่งครอบคลุมเนื้อหา
4. มีความสนใจในตัวผู้เรียน
5. มีความยุติธรรมในการให้เกรด

โดลาน (Dolan. 1980 : 989A) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลด้านคุณภาพของการสอน การเข้าร่วมในโครงการในโรงเรียนของผู้ปกครอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลต่อคุณลักษณะด้านอารมณ์หรือความรู้สึก โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนเกรด 6 สองกลุ่ม กลุ่มแรกจำนวน 346 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในตัวเมืองที่มีคุณภาพของการสอนสูง ผู้ปกครองเข้าร่วมในโครงการของโรงเรียนเป็นอย่างดี และการดำเนินโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่องส่วนอีกกลุ่ม มีจำนวน 247 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่จัดทำโครงการหลายโครงการ และไม่มีความต่อเนื่องกันของโครงการ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของการสอน การเข้าร่วมโครงการและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ล้วนมีอิทธิพลต่อผลการเรียนเป็นอย่างมาก และยังมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะด้านอารมณ์หรือความรู้สึกอีกด้วย

สำหรับในประเทศไทย สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (Boonruangrutana. 1978 :

อ้างอิงมาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา 2524 :

2) ได้เสนอรูปแบบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากข้อมูลที่ทำการศึกษาวิจัยในเมืองไทยว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับขบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ในการเรียน นั้น คือ ความรู้ก่อนเรียนความสนใจของผู้เรียน เวลาที่ใช้ในการเรียน และคุณภาพของการสอน ในบรรดาตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ เวลาในการเรียน และคุณภาพของการสอน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัลลิกา นิตยาพร และคนอื่น ๆ (2525 : 1 - 10) ที่ได้ศึกษาตัวแปรคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ทั่วประเทศ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ พบว่าคุณภาพการศึกษาของนักเรียนกลุ่มต่ำของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีคุณภาพสูงกว่าการศึกษาของนักเรียนกลุ่มสูงของโรงเรียนในบางจังหวัด เช่นเดียวกับ บุญชม ศรีสะอาด(กรมวิชาการ 2524 : 26 - 27) ที่พบว่าคุณภาพการสอน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

บรรยากาศในการเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ประนอม ทวีกาญจน์. 2526 ; ประดิษฐ์ ศิริรัชตพงษ์. 2531 ; ทศพล สังทิดนุ. 2533 ; ปราณี จ่านงเจริญ. 2524) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมี 3 องค์ประกอบ คือ

4.1 การสร้างแรงจูงใจ จากผลงานวิจัยพบว่าแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถ้านักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนจะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น (Bloom. 1976 ; Putty. 1980 ; Beming. 1986) แรงจูงใจมีทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอก งานวิจัยนี้เน้นแรงจูงใจภายนอกซึ่งเป็นผลมาจากการกระตุ้นของครู เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามต้องการหรือตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

4.2 การควบคุมห้องเรียน การควบคุมห้องเรียนเป็นการจัดการด้านระเบียบวินัยในห้องเรียนระเบียบวินัยเป็นตัวบ่งชี้ระดับความประพฤติที่เหมาะสม และ กิจกรรมที่เหมาะสมใน ห้องเรียน การขาดสมาธิ การหันเหขาดการเอาใจใส่ของนักเรียนเพียงคนเดียวมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ทำให้ผู้อื่นขาดความสนใจด้วย (Felmlee, Eder and Tsui. 1985) ในการควบคุมห้องเรียนนั้น ครูจะต้องพิจารณาว่าจะทำอะไรหลังจากเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และจะต้องพิจารณาว่าจะทำอะไรเพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน จากงานวิจัยพบว่าความสำเร็จด้านวิชาการและพฤติกรรมของนักเรียนมีผลมาจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน (Norman and Harris. 1981) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมี

อิทธิพลดังนี้

4.3.1 คุณภาพของความสัมพันธ์ และการให้ความสนับสนุนร่วมมือกันส่วนบุคคลในห้องเรียนมีผลต่อระดับความต้องการของนักเรียนแต่ละคนต่อเนื่องมาจนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้

4.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จตลอดจนร่วมมือกันกระทำกิจกรรมทางการเรียน

กอร์ดอน (Jones and Jones. 1990 : 67 ; citing Gordon. 1974) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนจะดีเมื่อ

4.3.2.1 มีความเปิดเผยและโปร่งใส

4.3.2.2 ให้ความสนใจใส่ดูแลและเป็นที่เคารพนับถือของนักเรียน

4.3.2.3 มีความถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

4.3.2.4 มีการแยกแยะเพื่อส่งเสริมพัฒนาความสามารถพิเศษของแต่ละ

บุคคล

4.3.2.5 มีการประชุมเพื่อหาความต้องการร่วมกัน

ความคาดหวังของครูเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งผลจากการวิจัยศึกษาปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน พบว่าครูโดยทั่ว ๆ ไปตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อนักเรียนที่ครูคาดหวังว่าเป็นผู้มีความสำเร็จสูง (Brophy and Good. 1971) และใช้เวลาในการตอบสนองมากกว่า (Bozsis. 1982) ได้รับ การตอบสนองทางบวกที่ไม่ใช่ภาษาพูดมากกว่า เช่น ยิ้ม ก้ม ศีรษะแสดงการรับรู้และขยับตา (ChaiKin, Sigler and Derlega. 1974) นอกจากนี้ คูเปอร์ และ กู๊ด (Cooper and Good. 1983 : 10) ได้รวบรวมรายการที่ครูตอบสนองต่อนักเรียนที่ประสบความสำเร็จสูงและต่ำ ดังนี้

- 1) นักเรียนกลุ่มต่ำ นั่งห่างไกลจากครู
- 2) มีปฏิริยาน้อยต่อนักเรียนกลุ่มต่ำ (ยิ้มให้น้อย และสบตาน้อย)
- 3) เรียกนักเรียนกลุ่มต่ำตอบคำถามหรือให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อย
- 4) ให้ความเวลาในการนึกตอบคำถามแก่กลุ่มต่ำน้อย
- 5) ไม่ให้โอกาสกับกลุ่มต่ำเมื่อตอบคำถามผิด เช่น ให้คำแนะนำน้อย ถามคำถามอื่น ๆ เพื่อนำเข้าสู่คำถามหลักน้อย
- 6) วิพากษ์วิจารณ์กลุ่มต่ำมากกว่ากลุ่มสูงเมื่อมีการตอบผิด
- 7) สรรเสริญกลุ่มต่ำน้อยกว่ากลุ่มสูง เมื่อมีการตอบสนองที่ถูกต้อง
- 8) มีความพอใจกลุ่มต่ำมากกว่ากลุ่มสูงเมื่อตอบสนองได้ใกล้เคียง
- 9) ข้อมูลที่ให้กลุ่มต่ำมีความละเอียดครบถ้วนน้อยกว่ากลุ่มสูง

- 10) ขาดการให้ข้อมูลย้อนกลับเมื่อมีการตอบสนองทั้งในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
- 11) เรียกร้องให้กลุ่มต่ำพยายามทำงานน้อยกว่ากลุ่มสูง
- 12) ขัดจังหวะการปฏิบัติของกลุ่มต่ำมากกว่ากลุ่มสูง

มัลลิกา นิตยาพรและคนอื่น ๆ (2525 : 1 -10) ได้ทำการศึกษาอุปสรรคและแนวทางที่จะปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพของการประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2524 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการประถมศึกษา พบว่า องค์ประกอบด้านสภาพโรงเรียน องค์ประกอบด้านสภาพการเรียนการสอนและองค์ประกอบด้านสถานภาพครู ส่งผลต่อสภาพการเรียนการสอน พบว่าตัวแปรบรรยากาศในห้องเรียนของโรงเรียนกลุ่มสูงดีกว่าโรงเรียนกลุ่มต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถจำแนกคุณภาพการเรียนการสอนได้ คือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบของห้องเรียน การถ่ายเทอากาศในห้องเรียน แสงสว่างในห้องเรียน ความพร้อมของเครื่องใช้ประจำห้อง ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ในห้องเรียน และการจัดชั้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ สำหรับเรื่องการควบคุมชั้น ปรากฏว่าเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อยและพบว่าไม่มีองค์ประกอบใดมีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความไม่เสมอภาคทางคุณภาพการศึกษา เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ โดยใช้คะแนนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ ประกอบกับการใช้ขอบเขตของค่าเฉลี่ยที่ควรจะเป็นที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พบว่า คุณภาพของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มต่ำในกรุงเทพมหานคร ก็ยังมีคุณภาพสูงกว่าโรงเรียนกลุ่มสูงในบางจังหวัด

3. ความไม่เสมอภาคทางสถานภาพเศรษฐกิจและสังคม มีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาเมื่อจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเก่ง และอ่อน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถานภาพเศรษฐกิจและสังคม ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยพบว่าฐานะทางครอบครัวของนักเรียนกลุ่มเก่งดีกว่าของนักเรียนกลุ่มอ่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับสถานภาพทางสังคมในด้านความอบอุ่นของครอบครัว เรื่องความมั่นใจในความรู้ของพ่อแม่ที่มีต่อตนเองนั้น ปรากฏว่ามีนักเรียนกลุ่มเก่งมากกว่านักเรียนกลุ่มอ่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มเก่งได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากกว่านักเรียนกลุ่มอ่อนอย่างมีนัยสำคัญ

4. ประสิทธิภาพของการใช้สื่อการเรียนการสอน มีผลต่อคุณภาพการศึกษา พบว่า สื่อการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา และชี้ให้เห็นว่า แม้การให้สื่อประเภทสิ่งตีพิมพ์แต่เพียงอย่างเดียว ก็ยังส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน

5. พฤติกรรมการเรียนการสอนของครู นักเรียน พบว่า สถานภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มที่ 1 (ได้รับสื่อการเรียนการสอนทั้งประเภทวัสดุอุปกรณ์และประเภทสิ่งตีพิมพ์ กลุ่มที่ 2 ได้เฉพาะสื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งตีพิมพ์) กลุ่มที่ 3 (ไม่ได้ให้สื่อการเรียนการสอนประเภทใดเลย) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. คุณภาพการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้คุณภาพการเรียนการสอนของการวิจัยนี้คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งปรากฏผลเด่นชัดว่าคุณภาพการเรียนการสอนภาคทฤษฎีต่ำกว่าภาคปฏิบัติและยังพบว่าคุณภาพการเรียนการสอนของกรุงเทพมหานครสูงกว่าภาคอื่น ๆ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคุณภาพการเรียนการสอนต่ำกว่าภาคอื่น ๆ

บุญชม ศรีสะอาด (กรมวิชาการ 2524 : 26 – 27) ได้ทำการศึกษารูปแบบของผล การเรียนในโรงเรียน สรุปว่า ตัวแปรบรรยากาศในห้องเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่บรรยากาศในห้องเรียนด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนจากครู และด้านการแข่งขัน มีอิทธิพลต่อผล การเรียน แต่น้อยมาก และไม่เป็นอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุ กล่าวคือ ไม่มีด้านใดเลยที่มีอิทธิ พลเฉพาะตัวถึงร้อยละ 3 อิทธิพลที่มีอยู่จึงเป็นอิทธิพลร่วมเป็นส่วนใหญ่

โยคเลย์ (Yoakley. 1975 : 31 - 35) ได้ทำการทดลองกับกลุ่มนักศึกษาของ วิทยาลัยเพนซาโคลา จูเนียร์ (Pensacola Junior College) แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม กลุ่มละ 25 คน โดยที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่มนี้ มีอายุ เพศ และเกรดเฉลี่ยที่คล้ายคลึง กัน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน เช่น พฤติกรรมด้านความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือกัน ความสามารถในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้า และการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในห้องเรียน จากการทดสอบพฤติกรรม ของทั้งสองกลุ่มก่อนการทดลอง พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อทดสอบ ภายหลังการทดลอง พบว่า พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นร้อยละ 16 โดยค่าที่เพิ่มขึ้นนี้ทดสอบแล้วพบว่ามีความสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบนี้ โยคเลย์ สรุปว่า เทคนิค การสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนี้นับเป็นความสามารถของผู้สอนเป็นการปรับปรุงกระบวนการ เรียนการสอนในห้องเรียน และช่วยลดเวลาการเตรียมของผู้สอนได้ด้วย

นีพ (Knip : 82 – 85) ได้ทำการศึกษาทดลองกับนักเรียน เกรด 5 ในโรงเรียน ประถมศึกษา ตั้งอยู่ที่ โฟีนิกซ์ อริโซนา (Phoenix, Arizona) จำนวน 96 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ร่วมกันทำงาน กลุ่มแข่งขันกัน และกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบความ สามารถของการตอบคำถามในระดับที่มีความยาก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ร่วมกันทำงานและ กลุ่มแข่งขันกัน สามารถตอบคำถามทั้งระดับยากและง่ายได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม และไม่มีนัย สำคัญของความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ร่วมกันทำงานและกลุ่มแข่งขันกันในการตอบ

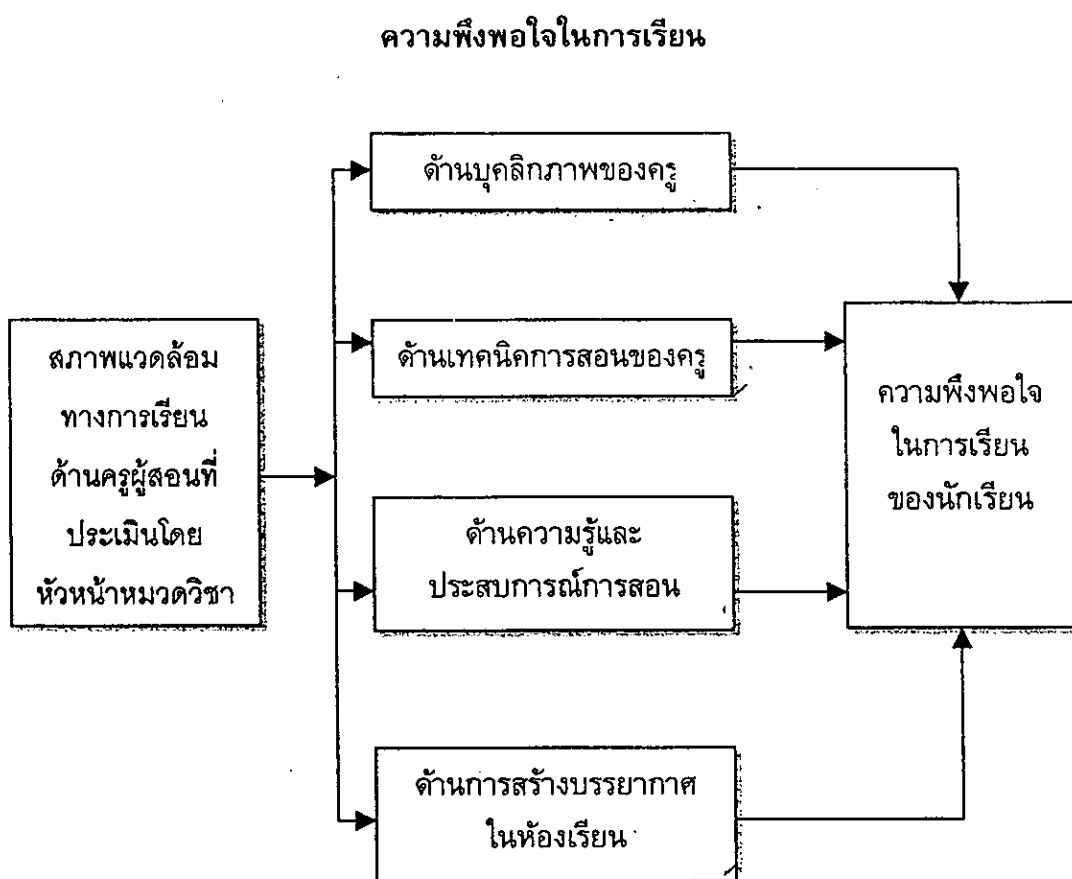
คำถามระดับง่าย แต่มีนัยสำคัญในการตอบคำถามระดับยาก อย่างไรก็ตาม นีพ (Knip) ก็ไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าการเรียนแบบใดดีกว่ากัน และเสนอให้จัดสภาพการเรียนการสอน แบบผสมผสานการเรียนในสองลักษณะนี้เข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ไรอัน (Ryan. 1973 : 63 - 67, 1974 : 71 - 75) ที่ศึกษาผลความแตกต่างของระดับความยากง่ายของคำถามต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอีกเรื่องเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ที่มีผลจากการตอบสนองหลายแบบต่อคำถามหลายระดับ พบว่า คำถามที่มีความยากในระดับสูง จะช่วยจัดกลุ่มนักเรียนในระดับที่มีความเข้าใจบทเรียน เป็นกลุ่มต่ำและกลุ่มสูง อย่างไรก็ตามผลการวิจัยก็ไม่สามารถบ่งชี้ความดีเด่นกว่ากันด้านความสามารถในการถ่ายทอดความนึกคิดออกมา ของสภาพการเรียนแบบนักเรียนร่วมมือกัน และการแข่งขัน

แต่ผลการวิจัยของ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson. 1974 : 213) สรุปข้อค้นพบได้ชัดเจนกว่า นีพ (Knip และ Ryan) โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของการสอน : การร่วมมือ การแข่งขันหรือการชิงดีชิงเด่นกัน สรุปข้อค้นพบว่า สภาพการเรียนในโรงเรียนน่าจะมีลักษณะการเรียนแบบแข่งขันมากกว่าการเรียนแบบร่วมมือกันเพราะผู้เรียนแบบร่วมมือกันนั้น จะไม่มีทักษะในด้านการติดต่อร่วมมือหรือทำงานร่วมกับผู้ที่ไม่มีความจริงใจ ซึ่งผิดกับผู้เรียนในแบบแข่งขันกัน เพราะพวกนี้มีความเคยชินกับพฤติกรรมหลายรูปแบบ ซึ่งผลการวิจัยของจอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson & Johnson) สอดคล้องกับโบลคอฟสกี (Bolocofsky. 1980 : 213 - 216) ที่ทำการศึกษานักเรียนเกรด 10 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำท้องถิ่นแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน พบว่า การเรียนที่เต็มไปด้วยสภาพของการแข่งขัน ทำให้มองเห็นความแตกต่างของแต่ละคน ช่วยเพิ่มความรู้ จำได้แม่นยำ และช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่เสมอเป็นผลดีมากกว่าการเรียนในสภาพที่ไม่มีการแข่งขันกัน และในการเรียนแบบไม่มีการแข่งขันกันนั้น จะทำให้ผลของการปฏิบัติงานไม่มีความแตกต่างกัน

คาร์โน สเตย์รูก และแมดดอกซ์ (Como, Stayrook & Maddox. 1980 : 123) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และการคำนวณ จากการสอนสองแบบ ได้แก่ การสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลางโดยผู้เรียนมีส่วนร่วม และการสอนแบบไม่ใช้ครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนของนักเรียนเกรด 5 - 6 โรงเรียนคานาวา จำนวน 1,000 คน ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยครูเป็นศูนย์กลาง และทางโรงเรียนให้ความร่วมมือด้านการสอนด้วยการจัดวัสดุ อุปกรณ์และห้องปฏิบัติการมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยไม่ใช้ครูเป็นศูนย์กลางของการเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอน โดยการสนับสนุนจากครู โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนนั้น เป็นการช่วยเพิ่มสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้ดีกว่า

กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของความพึงพอใจทางการเรียนด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านสังคม ด้านครูผู้สอน ความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางการเรียนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้กำหนดการวิจัยออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้าน
ครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนโดย
หัวหน้าหมวดวิชา

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน
ห้องเรียนด้านครูผู้สอน

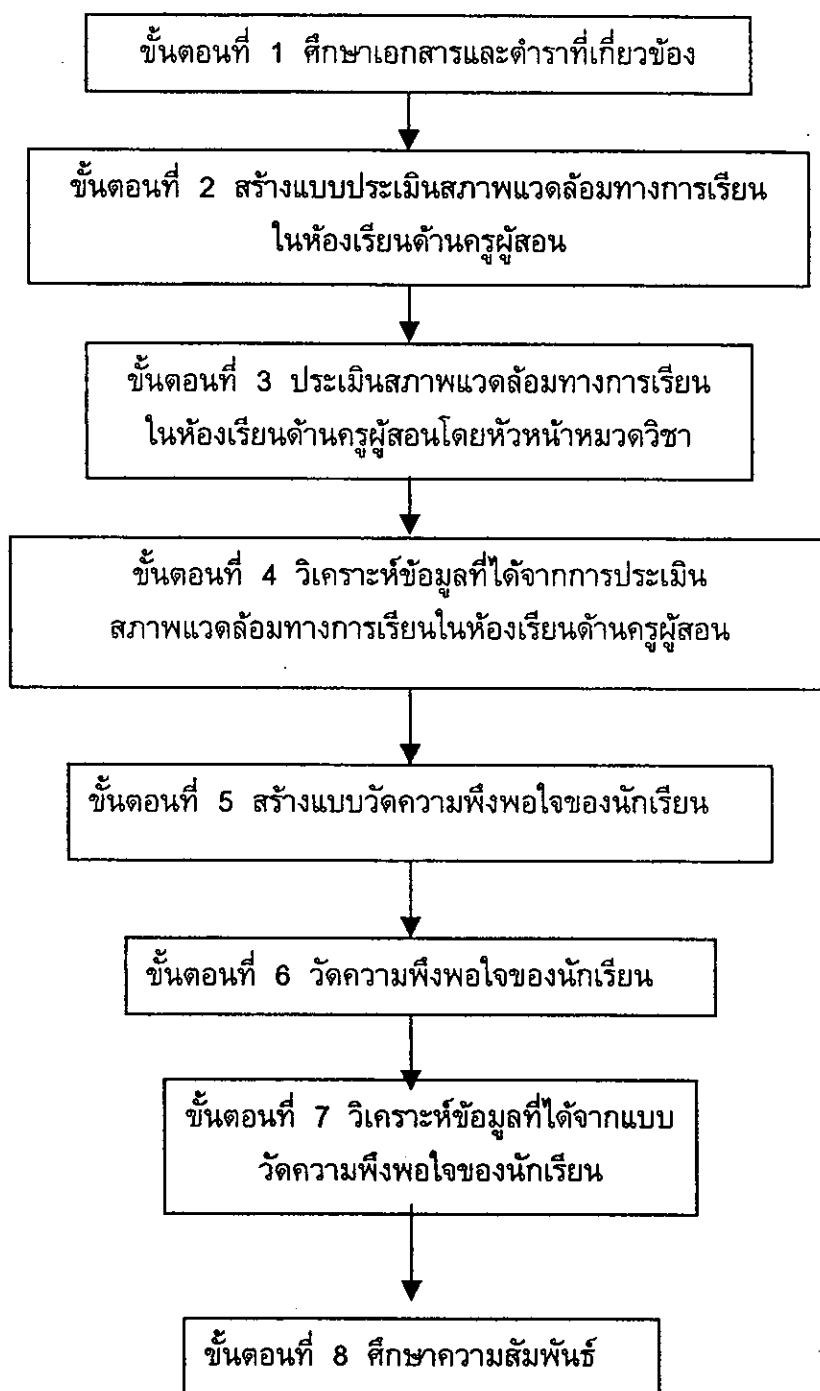
ขั้นตอนที่ 5 สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 6 วัดความพึงพอใจของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 8 ศึกษาความสัมพันธ์

การดำเนินการวิจัยทั้ง 8 ขั้นตอน ได้แสดงไว้ในภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แต่ละชั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ชั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

1.1 ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ด้านครูผู้สอน ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียน เพื่อรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มากำหนดแนวทางการวิจัย

1.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนและความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียน

ชั้นตอนที่ 2 ชั้นสร้างแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน

ด้านครูผู้สอน

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในชั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาใช้ประเมินครูผู้สอนที่ทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแต่ละหมวดวิชา โดยแบบประเมินนี้มีเนื้อหาครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพของครู 2) ด้านเทคนิคการสอนของครู 3) ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และ 4) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อนำไปใช้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน มีรายละเอียดการสร้างแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพของครู 2) ด้านเทคนิคการสอนของครู 3) ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และ 4) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

2.2 ศึกษาการสร้างแบบประเมินจากตำรา และศึกษาแบบประเมินครูที่มีผู้สร้างไว้แล้ว เช่น ของบุญชม ศรีสะอาด อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ ประยูร ชวนาฮี ฯลฯ

2.3 สร้างแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน โดยยึดกรอบแนวความคิดและนิยามศัพท์เฉพาะ ได้จำนวนแบบประเมินในแต่ละด้าน ดังนี้

2.3.1 ด้านบุคลิกภาพของครู จำนวน 30 ข้อ

2.3.2 ด้านเทคนิคการสอนของครู จำนวน 35 ข้อ

2.3.3 ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู จำนวน 20 ข้อ

2.3.4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จำนวน 45 ข้อ

แบบประเมินที่สร้าง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบและมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออก มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออก มาก

3 หมายถึง ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออก ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออก น้อย

1 หมายถึง ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออก น้อยที่สุด

2.4 นำแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมด้านการใช้ภาษา (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดังภาคผนวก ก) พบว่ามีข้อย่อย 26 ข้อ ที่ไม่ตรงด้านเนื้อหาผู้วิจัยจึงตัดออกและปรับปรุงแก้ไขบางข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 นำแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน ไปทดลองใช้กับครูที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน

2.6 ได้รับแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน คำนวณจำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำแบบประเมินที่ทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161)

2.7 คัดเลือกเอาเฉพาะข้อที่ผ่านเกณฑ์ มาจัดเรียงลำดับรายด้าน รายข้อ และได้เครื่องมือวัดเป็นแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่สมบูรณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 พร้อมทั้งจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนข้อคำถาม และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยหัวหน้าหมวดวิชา

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในห้องเรียนด้านครูผู้สอน	จำนวนข้อ ทั้งหมด	จำนวนข้อ ที่ผ่านเกณฑ์	ค่าความเชื่อมั่น
1. ด้านบุคลิกภาพของครู	30	22	.98
2. ด้านเทคนิคการสอนของครู	35	29	.98
3. ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู	20	16	.98
4. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	45	41	.98
รวม	130	108	.98

จากตาราง 1 พบว่าแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98 อยู่ในเกณฑ์สูง เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนและด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมีค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้าน เท่ากับ .98 อยู่ในเกณฑ์สูงเช่นเดียวกัน มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้ รายละเอียดเกี่ยวกับแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนดูได้จากภาคผนวก ข

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนโดยหัวหน้าหมวดวิชา

นำแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่สร้างเสร็จแล้วตามขั้นตอนที่ 2 ไปให้หัวหน้าหมวดวิชา 8 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา พละนาฏย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ศิลปศึกษา และ พื้นฐานวิชาชีพ ประเมินครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 9 ซึ่งประกอบไปด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น อุตรธานี สกลนคร หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู มีโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 19 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกัลยาณวัตร แก่นนครวิทยาลัย ขอนแก่น วิทยายน ขามแก่นนคร มิ่งเมืองขอนแก่น เลยพิทยาคม เลยอนุกุลวิทยา นาวิ่งวิทยา สกลราชวิทยานุกูล สกลนครพัฒนศึกษา ชาติสุนารายณ์วิทยา ปทุมเทพวิทยาคาร หินโงมพิทยาคม อุดรพิทยานุกูล สตรีราชินูทิศ ประจักษ์ศิลปาคาร อุดรพิชัยรักษ์ หนองบัวพิทยาคารและบ้านขามพิทยาคม ดังปรากฏในตาราง 3 จำนวนหัวหน้าหมวดวิชา 152 คน การประเมินครูโดยหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้ประเมิน มีเหตุผลประกอบคือ

3.1 เนื่องจากหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้นที่อยู่ใกล้ชิดและคอยกำกับ ติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูในหมวดวิชาทุกคน จึงทราบข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู และพฤติกรรมการสอนของครูในหมวดวิชาเป็นอย่างดี

3.2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยถือหลักการให้ผู้อื่นเป็นผู้ประเมินตนเอง เป็นการลดความลำเอียง (Biased) และเข้าข้างตนเองของผู้ถูกประเมิน

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ในห้องเรียนด้านครูผู้สอน

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้นำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัยไปติดต่อกับผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 9 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 19 โรงเรียน (หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ปรากฏในภาคผนวก ข)

4.2 แบบสอบถามที่นำไปประเมินจำนวน 152 ฉบับ ได้รับกลับมา จำนวน 146 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.05

นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบและคัดเลือกเอาเฉพาะฉบับที่ตอบสมบูรณ์ ปรากฏได้จำนวน 146 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจคะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS/PC+ ด้วยสถิติการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละรายการ และกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติของครูในหมวดวิชา ออกเป็น 5 ระดับ และเทียบเป็นเกณฑ์ระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนดีเด่น ดี ปานกลาง ควรปรับปรุง และไม่ดี ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 แสดงว่า ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติมากที่สุด เทียบได้กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนระดับดีเด่น

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 แสดงว่า ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติมาก เทียบได้กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 แสดงว่า ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติปานกลาง เทียบได้กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 แสดงว่า ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติน้อย
เทียบกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนระดับ
ควรปรับปรุง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 แสดงว่า ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติน้อย
ที่สุด เทียบกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน
ระดับ ไม่ดี

นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนผลรายงานและแปลผลในบทที่ 4 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 สร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

มีรายละเอียดการสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนมาวิเคราะห์โดย
ยึดเนื้อหาที่ครอบคลุม 4 ด้านคือ 1) ด้านบุคลิกภาพของครู 2) ด้านเทคนิคการสอนของครู
3) ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และ 4) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

5.2 ศึกษาการสร้างแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนและเกณฑ์ที่ใช้วัดที่มีผู้
สร้างไว้แล้ว

5.3 สร้างแบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบ
ของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบและมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

5.4 นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่สร้างแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้าน
เครื่องมือจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความ
เหมาะสมด้านการใช้ภาษา (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏดังภาคผนวก ก) พบว่ามีบางข้อที่ไม่
เหมาะสม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5.5 นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขามแก่นนคร จำนวน 90 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีหาค่า
สัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) แบบของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่า
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .97 คัดเลือกเอาเฉพาะข้อที่ผ่านเกณฑ์ จัดเรียงลำดับรายด้าน

รายชื่อ และได้เครื่องมือวัดเป็นแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 2 จำนวนข้อคำถาม และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

องค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในห้องเรียนด้านครูผู้สอน	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
1. ด้านบุคลิกภาพของครู	22	.97
2. ด้านเทคนิคการสอนของครู	29	.97
3. ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู	16	.97
4. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	41	.97
รวม	108	.97

จากตาราง 2 พบว่าแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 อยู่ในเกณฑ์สูง เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนและด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนมีค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้าน เท่ากับ .97 อยู่ในเกณฑ์สูงเช่นเดียวกัน เหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้

รายละเอียดของแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนดูได้จากภาคผนวก

ขั้นตอนที่ 6 วัดความพึงพอใจของนักเรียน

นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้มีเหตุผลประกอบ คือ เนื่องจากเห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในโรงเรียนและอยู่ในโรงเรียนมานานพอสมควร ที่จะได้รับรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเป็นอย่างดี

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในขั้นตอนที่ 6

ในการวัดความพึงพอใจของนักเรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 9 ซึ่งประกอบไปด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี สกลนคร หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู มีโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 19 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกัลยาณวัตร แก่นนครวิทยาลัย ขอนแก่นวิทยายน ขามแก่นนคร

มิ่งเมืองขอนแก่น เลย์พิทยาคม เลย์อนุกุลวิทยา นาวัวิทยา สกลราชวิทยานุกูล สกลนคร
พัฒนศึกษา ธาตุนารายณ์วิทยา ปทุมเทพวิทยาคาร หินโงมพิทยาคม อุดรพิทยานุกูล สตรี
ราชินุทิศ ประจักษ์ศิลปาคาร อุดรพิชัยรักษ์ หนองบัวพิทยาคารและบ้านขามพิทยาคม
โรงเรียน ๆ ละ 1 ห้องเรียนเป็นนักเรียนจำนวน 855 คน ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
จังหวัด และโรงเรียนในเขตการศึกษา 9

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง	
			หัวหน้าหมวดวิชา	นักเรียน
1	กัลยาณวัตร	ขอนแก่น	8	45
2	แก่นนครวิทยาลัย	ขอนแก่น	8	45
3	ขอนแก่นวิทยายน	ขอนแก่น	8	46
4	ขามแก่นนคร	ขอนแก่น	8	45
5	มิ่งเมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	8	45
6	เลย์พิทยาคม	เลย	8	45
7	เลย์อนุกุลวิทยา	เลย	8	45
8	นาวัวิทยา	เลย	8	45
9	สกลราชวิทยานุกูล	สกลนคร	8	45
10	สกลนครพัฒนศึกษา	สกลนคร	8	45
11	ธาตุนารายณ์วิทยา	สกลนคร	8	45
12	ปทุมเทพวิทยาคาร	หนองคาย	8	45
13	หินโงมวิทยาคาร	หนองคาย	8	46
14	อุดรพิทยานุกูล	อุดรธานี	8	45
15	สตรีราชินุทิศ	อุดรธานี	8	45
16	ประจักษ์ศิลปาคาร	อุดรธานี	8	45
17	อุดรพิชัยรักษ์	อุดรธานี	8	45
18	หนองบัวพิทยาคาร	หนองบัวลำภู	8	45
19	บ้านขามพิทยาคม	หนองบัวลำภู	8	45
รวม			152	855

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

นำผลการวัดที่ได้จากขั้นตอนที่ 6 มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละรายการ และกำหนดเกณฑ์ระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ออกเป็น 5 ระดับ คือ

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 แสดงว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 8 ศึกษาความสัมพันธ์

เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่ได้จากการประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชากับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺ โดยเลือกวิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่เหมาะสมต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ทั้งแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ใช้การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient)

2. สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ซึ่งได้แก่ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนซึ่งประกอบด้วย บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครูและการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
X_1	หมายถึง	บุคลิกภาพของครูที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา
X_2	หมายถึง	เทคนิคการสอนของครูที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา
X_3	หมายถึง	ความรู้และประสบการณ์การสอนของครูที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา
X_4	หมายถึง	การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา
r	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
Y	หมายถึง	ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน
Y_1	หมายถึง	ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนต่อบุคลิกภาพของครู
Y_2	หมายถึง	ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนต่อเทคนิคการสอนของครู
Y_3	หมายถึง	ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนต่อความรู้และประสบการณ์การสอนของครู
Y_4	หมายถึง	ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 4-5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขององค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ดังแสดงในตาราง 6 - 12

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการวัดความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ดังแสดงในตาราง 13 - 19

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ดังแสดงในตาราง 20-21

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของหัวหน้าหมวดวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ หมวดวิชาและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดวิชา

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (n = 146)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	63	43.0
1.2 หญิง	83	57.0
รวม	146	100.0
2. หมวดวิชาที่สังกัด		
2.1 วิทยาศาสตร์	19	13.0
2.2 คณิตศาสตร์	18	12.3
2.3 ภาษาอังกฤษ	17	11.6
2.4 ภาษาไทย	19	13.0
2.5 สังคมศึกษา	18	12.3
2.6 พละนันทย	18	12.3
2.7 ศิลปศึกษา	19	13.0
2.8 พื้นฐานวิชาอาชีพ	18	12.3
รวม	146	100.0
3. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดวิชา		
3.1 มากกว่า 6 ปี	93	63.7
3.2 6 – 10 ปี	34	23.3
3.3 11 – 15 ปี	9	6.2
3.4 มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป	10	6.8
รวม	146	100

จากตาราง 4 พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 57 (83 คน) และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 43 (63 คน) เป็นหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และศิลปศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13 (หมวดวิชาละ 19 คน) และน้อยที่สุดคือ

หัวหน้าหมวดวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 11.6 (17 คน) และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดวิชา มากที่สุดคือ ระยะเวลาต่ำกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.7 (93 คน) รองลงไป 6 -10 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.3 (34 คน) และน้อยที่สุดคือ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.2 (9 คน)

ตาราง 5 จำนวน และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้

ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน	จำนวน (n = 843)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	337	40.0
1.2 หญิง	506	60.0
รวม	843	100
2. ระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้มาแล้ว		
2.1 1 ปี	23	3.0
2.2 2 ปี	14	2.0
2.3 3 ปี	806	95.0
รวม	843	100.0

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 843 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 60 (506 คน) เป็นเพศชาย ร้อยละ 40 (337 คน) และเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนี้มาแล้วเป็นระยะเวลา 3 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95 (806 คน) นอกนั้นอยู่มาแล้ว 1 ปี และ 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 3 และร้อยละ 2 (23 คน และ 14 คน) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน
ห้องเรียนด้านครูผู้สอน จำแนกตามองค์ประกอบโดยภาพรวม

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อม			ระดับสภาพแวดล้อม
ทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ทางการเรียนด้านครูผู้สอน
1. ด้านบุคลิกภาพของครู	4.13	.47	ดี
2. ด้านเทคนิคการสอนของครู	3.88	.46	ดี
3. ด้านความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู	4.17	.47	ดี
4. ด้านการสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน	3.62	.41	ดี
รวม	3.95	.40	ดี

จากตาราง 6 พบว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีพฤติกรรม หรือการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อยพบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และประสบการณ์การสอนมากที่สุด รองลงไปได้แก่ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน
ด้านครูผู้สอน จำแนกตามโรงเรียนและจังหวัด โดยภาพรวม

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพแวดล้อม
					ทางการเรียนด้านครูผู้สอน
1	กัลยาณวัตร	ขอนแก่น	3.83	.44	ดี
2	แก่นนครวิทยาลัย	ขอนแก่น	3.77	.41	ดี
3	ขอนแก่นวิทยายน	ขอนแก่น	3.86	.53	ดี
4	ขามแก่นนคร	ขอนแก่น	3.82	.34	ดี
5	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	3.82	.34	ดี
6	เลยพิทยาคม	เลย	3.94	.35	ดี
7	เลยอนุกุลวิทยา	เลย	3.95	.50	ดี
8	นาวังวิทยา	เลย	4.05	.50	ดี
9	สกลราชวิทยานุกูล	สกลนคร	3.95	.28	ดี
10	สกลนครพัฒนศึกษา	สกลนคร	3.92	.45	ดี
11	ธาตุนารายณ์วิทยา	สกลนคร	3.92	.33	ดี
12	บึงสามพันวิทยา	หนองคาย	4.35	.36	ดี
13	หินโงมพิทยาคม	หนองคาย	3.74	.26	ดี
14	อุดรพิทยานุกูล	อุดรธานี	4.12	.37	ดี
15	สตรีราชินูทิศ	อุดรธานี	3.90	.46	ดี
16	ประจักษ์ศิลปาคาร	อุดรธานี	3.93	.39	ดี
17	อุดรพิชัยรักษ์	อุดรธานี	3.99	.41	ดี
18	หนองบัวพิทยาคาร	หนองบัวลำภู	4.17	.40	ดี
19	บ้านขามพิทยาคม	หนองบัวลำภู	3.99	.38	ดี
รวม			3.95	.40	ดี

จากตาราง 7 พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อจำแนกตามโรงเรียน พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนทุกโรงเรียนอยู่ในระดับดีเช่นกัน (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของครูจากการประเมินของหัวหน้ามหาวิทยาลัย จำแนกตามองค์ประกอบ
ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์ของการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออกของครูจำแนกตามองค์ประกอบ												
ที่	โรงเรียน	จังหวัด	บุคลิกภาพ		เทคนิคการสอน		ความรู้และประสบการณ์การสอน		การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน		รวม	
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	กัลยาณวัตร	ขอนแก่น	3.94	.47	3.74	.53	4.15	.54	3.47	.42	3.83	.44
2	แก่นนครวิทยาลัย	ขอนแก่น	4.00	.54	3.78	.54	3.99	.46	3.31	.24	3.77	.41
3	ขอนแก่นวิทยายน	ขอนแก่น	4.09	.51	3.80	.60	4.12	.68	3.44	.39	3.86	.52
4	ขามแก่นนคร	ขอนแก่น	3.96	.25	3.77	.49	4.07	.46	3.47	.32	3.81	.34
5	เมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	4.05	.48	3.71	.35	4.05	.34	3.46	.26	3.82	.34
6	เลยพิทยาคม	เลย	4.34	.48	3.86	.57	4.01	.42	3.55	.47	3.94	.35
7	เลยนุกูลวิทยา	เลย	4.06	.48	3.97	.56	4.15	.54	3.60	.56	3.95	.50
8	นางัววิทยา	เลย	4.24	.61	3.98	.55	4.16	.50	3.83	.51	4.05	.49
9	สกลราชวิทยานุกูล	สกลนคร	4.08	.34	3.89	.55	4.17	.33	3.66	.22	3.95	.28
10	สกลนครพัฒนศึกษา	สกลนคร	3.97	.51	3.94	.34	4.19	.54	3.58	.41	3.92	.44
11	ธาตุขามลายณ์วิทยา	สกลนคร	4.16	.53	3.72	.29	4.18	.45	3.62	.21	3.92	.33
12	ปทุมเทพวิทยาคาร	หนองคาย	4.45	.29	4.28	.45	4.63	.36	4.04	.51	4.35	.36
13	หินโงมวิทยาคม	หนองคาย	4.07	.36	3.63	.27	3.89	.38	3.37	.22	3.74	.26

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	ระดับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหรือการแสดงออกของครูจำแนกตามองค์ประกอบ									
			บุคลิกภาพ		เทคนิคการสอน		ความรู้และประสบการณ์การสอน		การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน		รวม	
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
14	อุดรพิทยานุกูล	อุดรธานี	4.24	.50	4.13	.33	4.22	.45	3.86	.42	4.12	.37
15	สตรีราชินูทิศ	อุดรธานี	4.03	.48	3.79	.54	4.09	.49	3.68	.43	3.90	.46
16	ประจักษ์ศิลปาคาร	อุดรธานี	3.99	.53	3.94	.40	4.21	.40	3.59	.37	3.93	.39
17	อุดรพิชัยรักษ์	อุดรธานี	4.20	.56	3.90	.36	4.22	.59	3.64	.29	3.99	.41
18	หนองบัวพิทยาคาร	หนองบัวลำภู	4.33	.32	4.01	.54	4.48	.43	3.84	.47	4.16	.40
19	บ้านขามพิทยาคม	หนองบัวลำภู	4.25	.34	3.89	.45	4.19	.39	3.66	.50	3.99	.38
รวม			4.13	.46	3.88	.46	4.17	.47	3.62	.41	3.95	.40

จากตาราง 8 พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมทางการเรียนในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้าน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในด้านความรู้และประสบการณ์การสอนมากที่สุด รองลงไปได้แก่ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน
ด้านบุคลิกภาพของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิกภาพของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	แต่งกายสุภาพเรียบร้อย	4.49	.59	ดี
2	พูดเสียงดัง ชัดถ้อยชัดคำ	4.36	.62	ดี
3	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา	3.91	.86	ดี
4	มีสุขภาพ อนามัยดี	4.22	.67	ดี
5	ยึดมั่นในคุณธรรมและแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์	4.19	.64	ดี
6	มีบุคลิกงดงามน่าเลื่อมใสและยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี	4.15	.66	ดี
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
7	ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน กับนักเรียน	3.93	.61	ดี
8	ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน	4.20	.64	ดี
9	พูดจาขึ้นกับนักเรียน	3.47	.82	ปานกลาง
10	ใจดี มีเหตุผล	4.10	.63	ดี
11	อารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย	3.88	.69	ดี
12	เชื่อมั่นในตนเอง	4.37	.66	ดี
13	ขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ของตนเอง	4.05	.76	ดี
14	มีความองอาจกล้าหาญ	4.03	.66	ดี
15	มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม	4.25	.64	ดี
<u>ด้านสังคม</u>				
16	มีความเป็นผู้นำ	4.12	.70	ดี
17	วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	4.18	.63	ดี
18	มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น	4.20	.64	ดี
19	ยอมรับความจริง	4.18	.66	ดี

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิกภาพของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
20	มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	4.27	.61	ดี
21	มีความเห็นอกเห็นใจและชอบช่วยเหลือผู้อื่น	4.16	.71	ดี
22	เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	4.23	.65	ดี
รวม		4.13	.47	ดี

จากตาราง 9 พบว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านบุคลิกภาพของครู โดยรวมมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 19 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย อันดับสองคือ ครูเชื่อมั่นในตนเอง และอันดับสุดท้ายคือ อารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่ายนอกจากนี้ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ พูดซ้ำกับนักเรียน

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า ด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูพูดเสียงดังฟังชัด และอันดับสุดท้ายคือ ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา

ด้านจิตภาพ พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูเชื่อมั่นในตนเองเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีวุฒิภาวะที่เหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือ พูดซ้ำกับนักเรียน

ด้านสังคม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูเป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน และอันดับสุดท้ายคือครูมีความเป็นผู้นำ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน
ห้องเรียนด้านเทคนิคการสอนของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	วางแผนการสอนในแต่ละวิชา	3.80	.69	ดี
2	เตรียมการสอนทุกครั้ง	3.77	.73	ดี
3	แจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า	4.19	.77	ดี
4	กำหนดเนื้อหาที่สอนได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.18	.62	ดี
5	เลือกสื่อการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน	3.85	.70	ดี
6	เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับของผู้เรียน	3.95	.69	ดี
7	ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่วางไว้	3.86	.76	ดี
8	ใช้สื่อการสอนอย่างถูกต้องตามหลักการ	3.86	.72	ดี
9	ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีในการการสอนแต่ละครั้ง	3.71	.79	ดี
10	เตรียมการประเมินผลการเรียนในเนื้อหาที่สอน	3.77	.82	ดี
11	ประเมินผลการเรียนหลาย ๆ วิธี	3.79	.80	ดี
12	แจ้งผลการสอบหรือการประเมินให้นักเรียนทราบทันที	3.92	.64	ดี
13	มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	3.90	.73	ดี
14	ชี้แหล่งการเรียนรู้ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม	3.88	.73	ดี
15	ตรวจงาน การบ้าน หรือผลงานของนักเรียน และแจ้งผลให้นักเรียนทราบโดยเร็ว	3.80	.76	ดี
16	สอนในเรื่องที่ง่ายไปหาเรื่องยาก	4.02	.68	ดี
17	ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง	3.58	.64	ดี
18	ให้นักเรียนทบทวนบทเรียนด้วยการให้การบ้าน	3.86	.87	ดี
19	มีความยืดหยุ่นการสอนตามความเหมาะสมของสถานการณ์	4.16	.69	ดี
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
20	ชี้ข้อผิดพลาดให้นักเรียนทราบ	3.90	.68	ดี
21	มีความกระตือรือร้นในการสอน	3.94	.71	ดี

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
22	แนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนทราบ	3.86	.62	ดี
23	ใช้สื่อใหม่ ๆ แปลก ๆ ทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจของ นักเรียน	3.87	.65	ดี
24	ตรงต่อเวลาในการสอน	3.97	.65	ดี
25	ให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อนักเรียนทำถูก	3.82	.77	ดี
26	ลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียนทำผิด	3.73	.70	ดี
<u>ด้านสังคม</u>				
27	สร้างความสนใจและความสนุกสนานในการเรียนด้วย วิธีการต่าง ๆ	3.79	.76	ดี
28	สามารถอธิบายข้อสงสัยหรือข้อซักถามของนักเรียนได้ กระจ่างแจ้ง	3.59	.69	ดี
29	ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้	4.23	.62	ดี
รวม		3.88	.46	ดี

จากตาราง 10 พบว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านเทคนิคการสอนของครู โดยรวมมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 29 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ อันดับสองคือ ครูแจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า และอันดับสุดท้ายคือ ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า ด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูเลือกวิธีสอนโดยแจ้งจุดประสงค์ของวิชาที่เรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้าเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูกำหนดเนื้อหาที่สอนได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและอันดับสุดท้ายคือ ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง

ด้านจิตภาพ พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีความตรงต่อเวลาในการสอนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีความกระตือรือร้นในการสอนและอันดับสุดท้ายคือ ลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียนทำผิด

ด้านสังคม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้เป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูสร้างความสนใจและความสนุกสนานในการเรียนด้วยวิธีการต่างๆและอันดับสุดท้ายคือ สามารถอธิบายข้อสงสัยหรือข้อซักถามของนักเรียนได้กระจ่างแจ้ง

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน
ห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	มีวุฒิทางสายวิชาชีพครู	4.69	.57	ดีที่สุด
2	ทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา	4.50	.64	ดีที่สุด
3	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาที่สอน	4.24	.72	ดี
4	รอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างดี	4.22	.67	ดี
5	ใช้สื่อการสอนอย่างชำนาญชำนาญ	3.93	.79	ดี
6	มีความสามารถในการประยุกต์เหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามา ใช้ในการสอน	4.03	.66	ดี
7	สร้างข้อสอบหรือแบบวัดผลได้เหมาะสม	4.01	.74	ดี
8	วัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ	3.87	.77	ดี
9	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ตามสภาพแวดล้อม	3.88	.67	ดี
10	จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม	3.93	.63	ดี
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
11	สนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้	4.11	.81	ดี
12	ดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ	4.42	.57	ดี
13	มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ เป็น อย่างดี	4.21	.54	ดี
14	ใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ	4.16	.61	ดี
<u>ด้านสังคม</u>				
15	ตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง	4.31	.58	ดี
16	สามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย	4.20	.66	ดี
รวม		4.17	.47	ดี

จากตาราง 11 พบว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู โดยรวมมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดีที่สุด 2 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีวุฒิทางสายวิชาชีพครู อันดับสองคือ ครูทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา นอกจากนี้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 14 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ อันดับสองคือ ครูตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง และอันดับสุดท้ายคือ วัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า ด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีวุฒิทางสายวิชาชีพครู เป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ การสอนในสาขาวิชาที่เรียนมาและอันดับสุดท้ายคือ ครูวัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ

ด้านจิตภาพ พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ เป็นอย่างดีและอันดับสุดท้ายคือ ครูสนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้

ด้านสังคม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้งและรองลงไปคือสามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน
ห้องเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนของคุณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียน	3.84	.66	ดี
2	จัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง	4.01	.70	ดี
3	จัดโต๊ะเก้าอี้เพื่อให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวโยกย้ายได้สะดวก	3.92	.76	ดี
4	เปลี่ยนตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมชั้นเรียน	3.57	.84	ดี
5	นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น	2.80	1.19	ปานกลาง
6	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน	3.86	.77	ดี
7	ตรวจสอบเรื่องแสงสว่าง ทางระบายอากาศในห้องเรียนเสมอ	3.82	.84	ดี
8	แนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	4.18	.65	ดี
9	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้น่าตื่นเต้นในบางโอกาส	3.75	.76	ดี
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
10	เริ่มต้นการสอนด้วยการกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน	4.04	.73	ดี
11	กระตุ้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยด้วยการชมเชยผู้ถามทุกครั้ง	3.85	.70	ดี
12	ให้รางวัลนักเรียนในบางโอกาส	3.59	.83	ดี
13	ดูดำดูดีนักเรียนด้วยถ้อยคำรุนแรง	2.07	1.06	ควรปรับปรุง
14	ลงโทษนักเรียนให้ชัดหลาย	2.35	1.04	ควรปรับปรุง
15	อธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง	4.05	.73	ดี

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
16	ช่วยกลบเกลื่อนความรู้สึกลบอายหรือน้อยเนื้อต่ำใจของ นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือกระทำความผิดพลาด	3.74	.73	ดี
17	พูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน	1.62	.95	ควรปรับปรุง
18	นำข้อคิดเห็นของนักเรียนมาปฏิบัติ	3.64	.70	ดี
19	อบรมบ่มนิสัยนักเรียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่สุภาพ นุ่มนวล	4.02	.84	ดี
20	แสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูด	4.14	.61	ดี
21	มองข้ามความผิดเล็ก ๆ น้อยของนักเรียนบางโอกาส	3.37	.94	ปานกลาง
22	มีการอบรมสั่งสอนทุกครั้งที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ สมควรแก่ครู	3.65	.89	ดี
23	ลงโทษทันทีที่นักเรียนทำผิดระเบียบโดยไม่มีการ ตักเตือนก่อน	2.27	1.19	ควรปรับปรุง
24	เรียกเสียงหัวเราะจากนักเรียนในขณะที่สอนเสมอ	3.21	.79	ปานกลาง
25	เวลาครูสอนนักเรียนต้องเคร่งเครียดกับบทเรียน	2.65	.97	ปานกลาง
<u>ด้านสังคม</u>				
26	มีเมตตาต่อนักเรียนโดยถ้วนหน้า	4.25	.66	ดี
27	แสดงความสนใจต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.11	.67	ดี
28	จำและเรียกชื่อนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้อง	3.82	.70	ดี
29	พูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร	4.21	.65	ดี
30	จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้แข่งขันกัน	3.91	.77	ดี
31	จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน	4.10	.64	ดี
32	แนะนำให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่ เรียนอ่อน	3.96	.68	ดี
33	ประนีประนอมในกรณีที่นักเรียนขัดแย้งกัน	3.87	.80	ดี

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ แวดล้อม
34	สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย	4.12	.57	ดี
35	เดินไปมาระหว่างนักเรียนเพื่อกระตุ้นความ สนใจและเป็นการควบคุมชั้นเรียนไปด้วย	3.86	.66	ดี
36	บังคับให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา	3.10	.97	ปานกลาง
37	สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนด้วยการถามทุกข์สุข และแสดงความเอื้ออาทรเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย	4.10	.63	ดี
38	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันเสรี	3.69	.79	ดี
39	แนะแนวทางปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นมิตรให้แก่กันนักเรียน	4.03	.64	ดี
40	เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกหรือเสนอแนะหัวข้อที่เรียน หรืองานทำ	3.78	.88	ดี
41	เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินครูได้อย่างเสรี	3.31	1.13	ปานกลาง
รวม		3.62	.41	ดี

จากตาราง 12 พบว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู โดยรวมมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 31 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีเมตตาต่อนักเรียนโดยถ้วนหน้า อันดับสองคือ ครูพูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร และอันดับสุดท้ายคือ ครูเปลี่ยนตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมชั้นเรียน นอกจากนั้นมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ มองข้ามความผิดเล็ก ๆ น้อยของนักเรียนบางโอกาส อันดับสองคือ เรียกเสียงหัวเราะจากนักเรียนในขณะสอนเสมอ และอันดับสุดท้ายคือ เวลาครูสอนนักเรียนต้องเคร่งเครียดกับบทเรียน นอกจากนั้นมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูลงโทษนักเรียนให้เข็ดหลาบ อันดับสองคือ ลงโทษทันทีที่นักเรียนทำผิดระเบียบโดยไม่มีการตักเตือนก่อนและอันดับสุดท้ายคือ ครูพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า ด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูแนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูจัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง และอันดับสุดท้ายคือ นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น

ด้านจิตภาพ พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูแสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูอธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง และอันดับสุดท้ายคือ ครูพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน

ด้านสังคม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีเมตตาต่อนักเรียนโดยถว้นหน้าเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูพูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร และอันดับสุดท้ายคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูบังคับให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน
ด้านครูผู้สอน โดยภาพรวม

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อม ทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ด้านบุคลิกภาพของครู	3.81	.56	มาก
2. ด้านเทคนิคการสอนของครู	3.69	.59	มาก
3. ด้านความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู	3.82	.59	มาก
4. ด้านการสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน	3.44	.59	ปานกลาง
รวม	3.69	.52	มาก

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับหนึ่ง คือด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู รองลงไปคือด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามโรงเรียนและจังหวัด โดยภาพรวม

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	กัลยาณวัตร	ขอนแก่น	3.62	.42	มาก
2	แก่นนครวิทยาลัย	ขอนแก่น	3.74	.54	มาก
3	ขอนแก่นวิทยายน	ขอนแก่น	3.54	.55	มาก
4	ขามแก่นนคร	ขอนแก่น	3.50	.41	มาก
5	มิ่งเมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	3.56	.60	มาก
6	เลยพิทยาคม	เลย	3.81	.44	มาก
7	เลยอนุกุลวิทยา	เลย	3.58	.52	มาก
8	นาวังวิทยา	เลย	3.77	.40	มาก
9	สกลราชวิทยานุกูล	สกลนคร	3.66	.42	มาก
10	สกลนครพัฒนศึกษา	สกลนคร	3.71	.60	มาก
11	ธาตุนารายณ์วิทยา	สกลนคร	3.90	.61	มาก
12	ปทุมเทพวิทยาคาร	หนองคาย	3.71	.57	มาก
13	หินโงมพิทยาคม	หนองคาย	3.74	.37	มาก
14	อุดรพิทยานุกูล	อุดรธานี	3.60	.54	มาก
15	สตรีราชินูทิศ	อุดรธานี	3.73	.41	มาก
16	ประจักษ์ศิลปาคาร	อุดรธานี	3.65	.60	มาก
17	อุดรพิชัยรักษ์	อุดรธานี	3.84	.54	มาก
18	หนองบัวพิทยาคาร	หนองบัวลำภู	3.61	.51	มาก
19	บ้านขามพิทยาคม	หนองบัวลำภู	3.81	.53	มาก
รวม			3.69	.52	มาก

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนในโรงเรียนมัศึกษามีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}= 3.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียนพบว่า นักเรียนในทุกโรงเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพของครู
ด้านเทคนิคการสอนของครู ความรู้และการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ระดับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบ														
ที่	โรงเรียน	จังหวัด	บุคลิกภาพ			เทคนิคการสอน			ความรู้และประสบการณ์การสอน			การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน		
			ของครู		X	ของครู		X	ประสบการณ์การสอน		X	ในห้องเรียน		รวม
			$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1	กัลยาณมิตร	ขอนแก่น	3.76	.48	3.56	.47	.47	3.83	.58	.45	3.33	3.62	.42	
2	แก่นนครวิทยาลัย	ขอนแก่น	3.89	.63	3.79	.57	.57	3.88	.62	.56	3.40	3.74	.54	
3	ขอนแก่นวิทยายน	ขอนแก่น	3.69	.46	3.47	.68	.68	3.65	.64	.60	3.34	3.54	.55	
4	ขามแก่นนคร	ขอนแก่น	3.64	.44	3.51	.50	.50	3.58	.50	.47	3.26	3.50	.41	
5	มิ่งเมืองขอนแก่น	ขอนแก่น	3.63	.60	3.64	.65	.65	3.70	.71	.58	3.25	3.56	.60	
6	เลยพิทยาคม	เลย	3.98	.43	3.90	.52	.52	3.93	.54	.63	3.44	3.81	.44	
7	เลยอนุสุวิทยา	เลย	3.76	.49	3.57	.60	.60	3.63	.59	.60	3.45	3.58	.52	
8	นางัววิทยา	เลย	3.94	.43	3.78	.48	.48	3.91	.47	.44	3.43	3.76	.40	
9	สกลราชวิทยานุกูล	สกลนคร	3.83	.59	3.61	.60	.60	3.78	.50	.49	3.43	3.66	.42	
10	สกลนครพัฒนศึกษา	สกลนคร	3.77	.69	3.77	.60	.60	3.90	.59	.71	3.39	3.71	.60	
11	ธาตุพนมวิทยาคม	สกลนคร	3.92	.65	3.88	.68	.68	4.02	.65	.69	3.80	3.90	.61	
12	ปทุมเทพวิทยาคาร	หนองคาย	3.82	.55	3.72	.62	.62	3.80	.65	.61	3.52	3.71	.57	
13	หินโงมวิทยาคม	หนองคาย	3.95	.38	3.72	.43	.43	3.90	.51	.43	3.39	3.74	.37	

ตาราง 15 (ต่อ)

ระดับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบ												
ที่	โรงเรียน	จังหวัด	บุคลิกภาพ		เทคนิคการสอน		ความรู้และ		การสร้างบรรยากาศ		รวม	
			ของครู	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	ของครู	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
												$\bar{X}$
14	อุดรพิทยานุกูล	อุดรธานี	3.67	.69	3.59	.64	3.72	.59	3.41	.61	3.60	.54
15	สตรีราชินูทิศ	อุดรธานี	3.97	.37	3.72	.52	3.87	.50	3.37	.43	3.73	.41
16	ประจักษ์ศิลปาคาร	อุดรธานี	3.67	.78	3.67	.69	3.80	.60	3.48	.73	3.65	.60
17	อุดรพิชัยรักษ์	อุดรธานี	3.90	.52	3.84	.60	3.93	.61	3.69	.62	3.84	.55
18	หนองบัวพิทยาคาร	หนองบัวลำภู	3.75	.56	3.61	.55	3.79	.60	3.29	.60	3.61	.51
19	บ้านขามพิทยาคม	หนองบัวลำภู	3.83	.66	3.76	.67	3.90	.58	3.76	.59	3.81	.53
รวม			3.81	.56	3.69	.59	3.82	.59	3.44	.59	3.69	.52

จากตาราง 6 พบว่านักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับหนึ่ง คือด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู รองลงไปที่ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู ส่วนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน
ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านบุคลิกภาพของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิกภาพของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	แต่งกายสุภาพเรียบร้อย	4.19	.76	มาก
2	พูดเสียงดัง ชัดถ้อยชัดคำ	3.82	.82	มาก
3	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา	3.36	1.08	ปานกลาง
4	มีสุขภาพ อนามัยดี	4.26	.82	มาก
5	ยึดมั่นในคุณธรรมและแสดงออกให้เป็นที่ยอมรับ	3.66	.92	มาก
6	มีบุคลิกงดงามน่าเลื่อมใสและยึดถือเป็นแบบอย่าง	3.95	.88	มาก
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
7	ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน กับนักเรียน	3.50	.91	มาก
8	ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน	3.71	.96	มาก
9	พูดซ้ำกับนักเรียน	3.58	.96	มาก
10	ใจดี มีเหตุผล	3.47	.95	ปานกลาง
11	อารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย	3.28	.99	ปานกลาง
12	เชื่อมั่นในตนเอง	4.06	.84	มาก
13	ขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ของตนเอง	4.00	.89	มาก
14	มีความมองจากลำหยาญ	3.53	.82	มาก
15	มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม	4.17	.80	มาก
<u>ด้านสังคม</u>				
16	มีความเป็นผู้นำ	4.18	.80	มาก
17	วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ	3.94	.88	มาก
18	มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น	3.72	.92	มาก
19	ยอมรับความจริง	3.75	.94	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิกภาพของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
20	มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	3.90	.86	มาก
21	มีความเห็นอกเห็นใจและชอบช่วยเหลือผู้อื่น	3.76	.94	มาก
22	เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	3.97	.93	มาก
รวม		3.81	.56	มาก

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทาง การเรียนในห้องเรียนด้านบุคลิกภาพของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อจำแนก รายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 19 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีสุขภาพอนามัยดี อันดับสองคือ ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และอันดับสุดท้ายคือ ครูใช้วาจา สุภาพอ่อนโยนกับนักเรียน นอกจากนั้นนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูใจดีมีเหตุผล อันดับสอง ครูประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา และอันดับสุดท้าย คือ ครูมีอารมณ์มั่นคง ไม่โกรธง่าย

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนใน ห้องเรียนพบว่า ด้านกายภาพนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยดี เป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ พึงพอใจที่ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และอันดับสุดท้ายคือ ครู ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา

ด้านจิตภาพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูเป็นผู้มีวุฒิภาวะที่เหมาะสมมากที่สุด รองลงไปคือ พึงพอใจในครูที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจ ครูที่มีอารมณ์มั่นคง ไม่โกรธง่าย

ด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูมีความเป็นผู้นำมากที่สุด รองลงไปคือ เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงานและอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่ มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน
ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านเทคนิคการสอนของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	วางแผนการสอนในแต่ละวิชา	4.04	.79	มาก
2	เตรียมการสอนทุกครั้ง	3.95	.87	มาก
3	แจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า	4.03	.94	มาก
4	กำหนดเนื้อหาที่สอนได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	3.88	.81	มาก
5	เลือกสื่อการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน	3.91	.86	มาก
6	เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับของผู้เรียน	3.82	.84	มาก
7	ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่วางไว้	3.87	.82	มาก
8	ใช้สื่อการสอนอย่างถูกต้องตามหลักการ	3.87	.90	มาก
9	ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีในการการสอนแต่ละครั้ง	3.64	1.10	มาก
10	เตรียมการประเมินผลการเรียนในเนื้อหาที่สอน	3.71	0.95	มาก
11	ประเมินผลการเรียนหลาย ๆ วิธี	3.45	1.02	ปานกลาง
12	แจ้งผลการสอบหรือการประเมินให้นักเรียนทราบทันที	3.39	1.09	ปานกลาง
13	มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	3.85	0.95	มาก
14	ชี้แหล่งการเรียนรู้ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม	3.46	1.18	ปานกลาง
15	ตรวจงาน การบ้าน หรือผลงานของนักเรียน และแจ้งผล ให้นักเรียนทราบโดยเร็ว	3.48	1.11	ปานกลาง
16	สอนในเรื่องที่ง่ายไปหาเรื่องยาก	3.91	.96	มาก
17	ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง	3.41	1.17	ปานกลาง
18	ให้นักเรียนทบทวนบทเรียนด้วยการให้การบ้าน	3.92	0.98	มาก
19	มีความยืดหยุ่นการสอนตามความเหมาะสมของ สถานการณ์	3.75	.89	มาก
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
20	ชี้ข้อผิดพลาดให้นักเรียนทราบ	3.59	1.12	มาก
21	มีความกระตือรือร้นในการสอน	3.81	.89	มาก

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า ด้านกายภาพนักเรียนมีความพึงพอใจที่ครูวางแผนการสอนในแต่ละวิชา รองลงไปที่คือ แจกจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้าและอันดับสุดท้ายคือ แจกผล การสอบหรือการประเมินให้นักเรียนทราบทันที

ด้านจิตภาพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูมีความกระตือรือร้นในการ สอนรองลงไปที่คือ แนะนำแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนทราบและลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียน ทำผิด และอันดับสุดท้ายคือให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อนักเรียนทำถูก

ด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูสามารถอธิบายข้อสงสัยหรือ ข้อซักถามของนักเรียนได้กระจ่างแจ้งรองลงไปที่คือ สร้างความสนใจและสนุกสนานในการเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ และพึงพอใจครูที่ที่ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้เป็นอันดับสุดท้าย

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของ
นักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์
การสอนของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	มีวุฒิทางสายวิชาชีพครู	4.30	.69	มาก
2	ทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา	4.14	.77	มาก
3	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาที่สอน	3.91	.85	มาก
4	รอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างดี	4.00	.79	มาก
5	ใช้สื่อการสอนอย่างชำนาญชำนาญ	3.96	.94	มาก
6	มีความสามารถในการประยุกต์เหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามา ใช้ในการสอน	3.78	.99	มาก
7	สร้างข้อสอบหรือแบบวัดผลได้เหมาะสม	3.79	.95	มาก
8	วัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ	3.68	.90	มาก
9	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ตามสภาพแวดล้อม	3.67	.93	มาก
10	จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม	3.60	.93	มาก
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
11	สนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้	3.79	.89	มาก
12	ดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ	4.09	.85	มาก
13	มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ เป็น อย่างดี	3.53	1.08	มาก
14	ใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ	3.47	1.08	ปานกลาง
<u>ด้านสังคม</u>				
15	ตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง	3.93	.92	มาก
16	สามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย	3.40	1.04	ปานกลาง
รวม		3.82	.59	มาก

จากตาราง 18 พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 14 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีวุฒิทางสายวิชาชีพครู อันดับสองคือ ครูทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา และอันดับสุดท้ายคือ ครูมีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ เป็นอย่างดี นอกจากนี้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ อันดับสอง คือ ครูสามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า ด้านกายภาพนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนครูที่มีวุฒิทางสายวิชาชีพครูมากที่สุด รองลงไปคือ ทำการสอนในสาขาที่เรียนมาและอันดับสุดท้ายคือ จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม

ด้านจิตภาพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ รองลงไปคือ สนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้และอันดับสุดท้ายคือ ใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ

ด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครู ตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้งและสามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการเรียนของ
นักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านการสร้างบรรยากาศใน
ห้องเรียนของครู จำแนกรายข้อ

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
<u>ด้านกายภาพ</u>				
1	จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียน	3.57	.95	มาก
2	จัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง	3.62	.97	มาก
3	จัดโต๊ะเก้าอี้เพื่อให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวโยกย้ายได้สะดวก	3.56	1.03	มาก
4	เปลี่ยนตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมชั้นเรียน	3.11	1.17	ปานกลาง
5	นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น	2.94	1.33	ปานกลาง
6	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน	3.58	.96	มาก
7	ตรวจสอบเรื่องแสงสว่าง ทางระบายอากาศในห้องเรียนเสมอ	3.12	1.13	ปานกลาง
8	แนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	3.93	.97	มาก
9	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้น่าตื่นเต้นในบางโอกาส	3.51	1.06	มาก
<u>ด้านจิตภาพ</u>				
10	เริ่มต้นการสอนด้วยการกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน	3.65	.93	มาก
11	กระตุ้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยด้วยการชมเชยผู้ถามทุกครั้ง	3.43	1.08	ปานกลาง
12	ให้รางวัลนักเรียนในบางโอกาส	3.07	1.21	ปานกลาง
13	พูดว่านักเรียนด้วยถ้อยคำรุนแรง	2.85	1.27	ปานกลาง
14	ลงโทษนักเรียนให้เด็ดขาด	2.88	1.28	ปานกลาง
15	อธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง	3.48	1.19	ปานกลาง

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
16	ช่วยกลบเกลื่อนความรู้สึกอับอายหรือน้อยเนื้อต่ำใจของ นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือกระทำผิดพลาด	3.32	1.19	ปานกลาง
17	พูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน	2.55	1.38	ปานกลาง
18	นำข้อคิดเห็นของนักเรียนมาปฏิบัติ	3.28	1.11	ปานกลาง
19	อบรมปมนิสัยนักเรียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่สุภาพ นุ่มนวล	3.66	1.01	มาก
20	แสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูด	3.65	1.04	มาก
21	มองข้ามความผิดเล็ก ๆ น้อยของนักเรียนบางโอกาส	3.28	1.06	ปานกลาง
22	มีการอบรมสั่งสอนทุกครั้งที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ สออารมณครู	3.64	.89	ดี
23	ลงโทษทันทีที่นักเรียนทำผิดระเบียบโดยไม่มีการ ตักเตือนก่อน	3.03	1.29	ปานกลาง
24	เรียกเสียงหัวเราะจากนักเรียนในขณะสอนเสมอ	3.52	1.08	มาก
25	เวลาครูสอนนักเรียนต้องเคร่งเครียดกับบทเรียน	3.21	1.17	ปานกลาง
<u>ด้านสังคม</u>				
26	มีเมตตาต่อนักเรียนโดยถ้วนหน้า	3.65	1.10	มาก
27	แสดงความสนใจต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง	3.61	1.04	มาก
28	จำและเรียกชื่อนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้อง	3.61	1.10	มาก
29	พูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร	3.67	1.10	มาก
30	จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนได้แข่งขัน	3.46	1.01	ปานกลาง
31	จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนร่วมมือกัน	3.77	.99	มาก
32	แนะนำให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่ เรียนอ่อน	3.70	1.09	มาก
33	ประนีประนอมในกรณีที่นักเรียนขัดแย้งกัน	3.36	1.10	ปานกลาง

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
34	สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย	3.55	1.01	มาก
35	เดินไปมาระหว่างนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจและเป็น การควบคุมชั้นเรียนไปด้วย	3.67	1.03	มาก
36	บังคับให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา	3.53	1.00	มาก
37	สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนด้วยการถามทุกข์สุข และแสดงความเอื้ออาทรเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย	3.63	1.12	มาก
38	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกันโดยเสรี	3.52	1.05	มาก
39	แนะแนวทางปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นมิตรให้แก่นักเรียน	3.72	1.00	มาก
40	เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกหรือเสนอแนะหัวข้อที่เรียน หรืองานทำ	3.69	1.07	มาก
41	เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินครูได้อย่างเสรี	3.35	1.41	ปานกลาง
รวม		3.44	.59	ปานกลาง

จากตาราง 19 พบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทาง
การเรียนในห้องเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.44$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 24 ข้อ
โดยมีอันดับหนึ่งคือ แนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อันดับสองคือ ครู
จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน และอันดับสุดท้ายคือ ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอน
ให้น่าตื่นเต้นในบางโอกาส นอกจากนั้นนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
16 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูอธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง อันดับสอง คือกระตุ้น
ให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยด้วยการชมเชยผู้ถามทุกครั้งและอันดับสุดท้ายคือ ครูพูดจาเยาะเย้ย
ถากถางนักเรียน

เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า ด้านกายภาพนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนครูที่แนะนำให้ให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด รองลงไปที่คือ พึงพอใจที่ครูจัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง และอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่ให้นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น

ด้านจิตภาพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูอบรมปณิธานนักเรียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่สุภาพนุ่มนวลมากที่สุด รองลงไปที่คือ พึงพอใจในครูที่แสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูด และอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่พูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน

ด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน รองลงไปที่คือ พึงพอใจครูที่แนะนำให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน และอันดับสุดท้ายคือ เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินครูได้อย่างเสรี

ตาราง 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้าน
ครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชากับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน ด้านครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา	ความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียน (Y)
X_1 : บุคลิกภาพของครู	.91**
X_2 : เทคนิคการสอนของครู	.88**
X_3 : ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู	.92**
X_4 : การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	.87**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบด้านความรู้และประสบการณ์การสอน (X_3 Y) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r=.92$) รองลงไป ได้แก่ด้านบุคลิกภาพของครู (X_1 Y) ด้านเทคนิคการสอนของครู (X_2 Y) และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน (X_4 Y) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามลำดับดังนี้ .91, .88, และ .87 ซึ่งจัดว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและมีทิศทางของความสัมพันธ์อยู่ในทางเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนที่ดี ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนสูง

ตาราง 21 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชากับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน จำแนกรายด้าน

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อม ทางการเรียนด้านครูผู้สอน ที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา	ความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียน (Y)	ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (r)
X_1 : บุคลิกภาพของครู	Y_1 : บุคลิกภาพของครู	.87**
X_2 : เทคนิคการสอนของครู	Y_2 : เทคนิคการสอนของครู	.86**
X_3 : ความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู	Y_3 : ความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู	.89**
X_4 : การสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน	Y_4 : การสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน	.79**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 พบว่าองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชาทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบที่เหมือนกันพบว่า มีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวกทุกคู่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู (X_3Y_3) ($r = .89$) รองลงไปคือ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านบุคลิกภาพของครู (X_1Y_1) ($r = .87$) องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคนิคการสอนของครู (X_2Y_2) ($r = .86$) และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดคือ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน (X_4Y_4) ($r = .79$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ 8 หมวด ได้แก่ 1) หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 2) หมวดวิชาคณิตศาสตร์ 3) หมวดวิชาภาษาอังกฤษ 4) หมวดวิชาภาษาไทย 5) หมวดวิชาสังคมศึกษา 6) หมวดวิชาพลานามัย 7) หมวดวิชาศิลปศึกษา และ 8) หมวดพื้นฐานวิชาอาชีพ จำนวน 152 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 855 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง 6 จังหวัด ของเขตการศึกษา 9 ซึ่งประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น อุตรดิตถ์ สกลนคร เลย หนองคาย และ หนองบัวลำภู โดยให้กลุ่มหัวหน้าหมวดประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และให้นักเรียนตอบแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเช่นเดียวกัน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานและหาความสัมพันธ์ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและนำเสนอแยกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
2. สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน
3. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงมากที่สุด เป็นหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และศิลปศึกษามากที่สุด (หมวดวิชาละ 19 คน) น้อยที่สุดคือ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาอังกฤษ และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดวิชา มากที่สุดคือ ระยะเวลาต่ำกว่า 6 ปี รองลงไป 6-10 ปี และน้อยที่สุดคือ 11-15 ปี ด้านนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากที่สุด และเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนนี้มาแล้วเป็นระยะเวลา 3 ปี มากที่สุด นอกนั้นอยู่มาแล้ว 2 ปี และ 1 ปี ตามลำดับ

2. สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อยพบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีเช่นกันโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความรู้และประสบการณ์การสอน ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

2.1 ด้านบุคลิกภาพของครู โดยรวมมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 19 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย อันดับสองคือ ครูเชื่อมั่นในตนเอง และอันดับสุดท้ายคือ ครูมีอารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย นอกจากนั้นมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ ครูพูดซ้ำกับนักเรียน และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า

2.1.1 ด้านกายภาพ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูพูดเสียงดังฟังชัด และอันดับสุดท้ายคือ ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา

2.1.2 ด้านจิตภาพ พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูเชื่อมั่นในตนเองเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูมีวุฒิภาวะที่เหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือ พูดซ้ำกับนักเรียน

2.1.3 ด้านสังคม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ มีครูเป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน และอันดับสุดท้ายคือครูมีความเป็นผู้นำ

2.2 ด้านเทคนิคการสอนของครู โดยรวมมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 29 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ อันดับสองคือ ครูแจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า และอันดับสุดท้ายคือ ครูไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อน้องกันหลายครั้ง และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อม

ทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า

2.2.1 ด้านกายภาพ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูเลือกวิธีสอนโดยแจ้งจุดประสงค์ของวิชาที่เรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้าเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูกำหนดเนื้อหาที่สอนได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน และอันดับสุดท้ายคือ ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง

2.2.2 ด้านจิตภาพ พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีความตรงต่อเวลาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูมีความกระตือรือร้นในการสอนและอันดับสุดท้ายคือ ลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียนกระทำผิด

2.2.3 ด้านสังคม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้เป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูสร้างความสนใจและความสนุกสนานในการเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ และอันดับสุดท้ายคือ สามารถอธิบายข้อสงสัยหรือข้อซักถามของนักเรียนได้กระจ่างแจ้ง

2.3 ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดีที่สุดในข้อ 2 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีวุฒิทางสายวิชาชีพครู อันดับสองคือ ครูทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา นอกจากนั้นมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 14 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ อันดับสองคือ ครูตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง และอันดับสุดท้าย คือ ครูวัดผลประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า

2.3.1 ด้านกายภาพ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีวุฒิทางสายวิชาชีพครูเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูสอนในสาขาวิชาที่เรียนมาและอันดับสุดท้ายคือ ครูวัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ

2.3.2 ด้านจิตภาพ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูมีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ เป็นอย่างดี และอันดับสุดท้ายคือ ครูสนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้

2.3.3 ด้านสังคม พบว่าครูตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้งเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปก็คือครูสามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย

2.4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี 31 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีเมตตาต่อนักเรียนโดยถ้วนหน้า อันดับสองคือ

ครูพูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร และอันดับสุดท้ายคือ ครูเปลี่ยนตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมชั้นเรียน นอกจากนี้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ มองข้ามความผิดเล็ก ๆ น้อยของนักเรียนบางโอกาส อันดับสองคือ ครูเรียกเสียงหัวเราะจากนักเรียนในขณะสอนเสมอ และอันดับสุดท้ายคือ เวลาครูสอนนักเรียนต้องเคร่งเครียดกับบทเรียน นอกจากนี้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูลงโทษนักเรียนให้เข็ดหลาบ อันดับสองคือ ครูลงโทษทันทีที่นักเรียนทำผิดระเบียบโดยไม่มีการตักเตือนก่อนและอันดับสุดท้ายคือ ครูพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พบว่า

2.4.1 ด้านกายภาพ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูแนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูจัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง และอันดับสุดท้ายคือ นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น

2.4.2 ด้านจิตภาพ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูแสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูอธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง และอันดับสุดท้ายคือ ครูพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน

2.4.3 ด้านสังคม มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนที่ครูมีเมตตาต่อนักเรียนโดยถว้นหน้าเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ ครูพูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร และอันดับสุดท้ายคือ ครูบังคับให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา

3. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับหนึ่ง คือด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู รองลงไปคือด้านบุคลิกภาพของครู และด้านเทคนิคการสอนของครู ตามลำดับ ส่วนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น นักเรียนในโรงเรียนมัศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียนพบว่า นักเรียนในทุกโรงเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความพึงพอใจในการเรียนแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านบุคลิกภาพของครู นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า

นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 19 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีสุขภาพอนามัยดี อันดับสองคือ ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และอันดับสุดท้ายคือ ครูใช้วาจาสุภาพอ่อนโยนกับนักเรียน นอกจากนั้นนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูใจดีมีเหตุผล อันดับสอง คือ ครูประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา และอันดับสุดท้าย คือ ครูมีอารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า

3.1.1 ด้านกายภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยดี เป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปคือ พึงพอใจที่ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และอันดับสุดท้ายคือ ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา

3.1.2 ด้านจิตภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูเป็นผู้มีวุฒิภาวะที่เหมาะสมมากที่สุด รองลงไปคือ พึงพอใจในครูที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่มีอารมณ์มั่นคง ไม่โกรธง่าย

3.1.3 ด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูมีความเป็นผู้นำมากที่สุด รองลงไปคือ เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงานและอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

3.2 ด้านเทคนิคการสอนของครู นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 21 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูวางแผนการสอนในแต่ละวิชา อันดับสองคือ ครูแจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า และอันดับสุดท้ายคือ ครูชี้ข้อผิดพลาดให้นักเรียนทราบ นอกจากนั้นนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูตรวจงาน การบ้าน หรือผลงานของนักเรียนและแจ้งผลให้นักเรียนทราบโดยเร็ว อันดับสอง คือ ครูควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ และอันดับสุดท้าย คือ ข้อ ครูให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อนักเรียนทำถูก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า

3.2.1 ด้านกายภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูวางแผนการสอนในแต่ละวิชา รองลงไปคือ ครูแจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้าและอันดับสุดท้ายคือ ครูแจ้งผลการสอบหรือการประเมินให้นักเรียนทราบทันที

3.2.2 ด้านจิตภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูมีความกระตือรือร้นในการสอน รองลงไปคือ แนะนำแนวทางปรับปรุงแก้ไข และอันดับสุดท้ายคือ ลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียนทำผิด

3.2.3 ด้านสังคม นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูสามารถอธิบายข้อสงสัยหรือข้อซักถามของนักเรียนได้กระจ่างแจ้งสร้างความสนใจและสนุกสนานในการเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ และรองลงไปคือ พึงพอใจครูที่ที่ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้

3.3 ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 14 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูมีวุฒิทางสายวิชาชีพครู อันดับสองคือ ครูทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา และอันดับสุดท้ายคือ ครูมีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ เป็นอย่างดี นอกจากนี้ นั้นนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ อันดับสอง คือ ครูสามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า

3.3.1 ด้านกายภาพนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนครูที่มีวุฒิทางสายวิชาชีพครูมากที่สุด รองลงไปคือ ทำการสอนในสาขาที่เรียนมาและอันดับสุดท้ายคือ ครูจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม

3.3.2 ด้านจิตภาพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ รองลงไปคือ สนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้และอันดับสุดท้ายคือ ใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ

3.3.3 ด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง และสามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย

3.4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเรียนต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก 24 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูแนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อันดับสองคือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน และอันดับสุดท้ายคือ ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้น่าตื่นเต้นในบางโอกาส นอกจากนั้นนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 16 ข้อ โดยมีอันดับหนึ่งคือ ครูอธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง อันดับสอง คือ กระตุ้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยด้วยการชมเชยผู้ถามทุกครั้งและอันดับสุดท้ายคือ ครูพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนพบว่า

3.4.1 ด้านกายภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนครูที่แนะนำให้ นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด รองลงไปคือ พึงพอใจที่ครูจัดที่นั่ง ของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง และอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่ให้นักเรียนจะต้อง นั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น

3.4.2 ด้านจิตภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูอบรมปมนิสัย นักเรียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่สุภาพนุ่มนวลมากที่สุด รองลงไปคือ พึงพอใจในครูที่แสดง ความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูด และอันดับสุดท้ายคือ พึงพอใจครูที่พูดจา เยาะเย้ยถากถางนักเรียน

3.4.3 ด้านสังคม นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนที่ครูจัดกิจกรรมการ เรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน รองลงไปคือพึงพอใจครูที่แนะนำให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วย เหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน และอันดับสุดท้ายคือเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินครูได้อย่างเสรี

4. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้าน ครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเรียนของ นักเรียนทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบด้านความรู้ และประสบการณ์การสอน ($X_3 Y$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r=.92$) รองลงไปได้แก่ ด้านบุคลิกภาพของครู ($X_1 Y$) ด้านเทคนิคการสอนของครู ($X_2 Y$) และด้านการสร้าง บรรยากาศในห้องเรียน ($X_4 Y$) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามลำดับดังนี้ .91, .88, และ .87 ซึ่งจัดว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและมีทิศทางของความสัมพันธ์อยู่ในทางเดียวกัน

4.2 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนที่ประเมิน โดยหัวหน้าหมวดวิชาทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการเรียนของ นักเรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบที่เหมือนกันพบว่า มีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวกทุกคู่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู ($X_3 Y_3$) ($r = .89$) รองลงไปคือ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านบุคลิกภาพ ของครู ($X_1 Y_1$) ($r = .87$) องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเทคนิคการสอน ของครู ($X_2 Y_2$) ($r = .86$) และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดคือ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ($X_4 Y_4$) ($r = .79$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้ค้นพบในครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อยพบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีเช่นกันโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ อันดับหนึ่งคือด้านความรู้และประสบการณ์การสอน อันดับสองคือด้านบุคลิกภาพของครู อันดับสามคือด้านเทคนิคการสอนของครู และอันดับสุดท้ายคือด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และตั้งอยู่ในตัวเมืองเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมานาน มีความพร้อมทั้งด้านอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ประกอบอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บีเบอร์ท (Alexander and Simmons. 1975 : 49 - 55) วิจัยในประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่าในตัวแปรที่เกี่ยวกับด้านโรงเรียนนั้น ขนาดของโรงเรียน ชั้นเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการเรียนรู้นักเรียน นอกจากนี้ นิวแมน (Newman. 1980 : 3766 - A) ก็ศึกษาพบว่าโรงเรียนและชั้นเรียนขนาดใหญ่จะมีคะแนนการอ่านและเลขคณิตเพิ่มขึ้นสูงกว่าชั้นเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องมาจากความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนที่ดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้ดีกว่า เมื่อพิจารณาแยกย่อยเป็นรายด้านจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีเช่นกันโดยมี อันดับหนึ่งคือด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงมานานนั้น ส่วนมากแล้วครูผู้สอนเป็นผู้มีประสบการณ์การสอนและสอนมานาน เป็นโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันทางวิชาการของนักเรียนสูง และผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาก เนื่องจากเป็นชั้นสุดท้ายของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนที่นักเรียนจะจบและออกไปประกอบอาชีพหรือเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จึงได้จัดหาครูผู้สอนที่มีความชำนาญ มีความรู้ความสามารถมากด้วยประสบการณ์การสอนมาสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อศึกษาในประเด็นย่อยในด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครูครั้งนี้ พบว่า ด้านกายภาพมีระดับสภาพแวดล้อมทางการเรียนดีที่สุดโดยเฉพาะในประเด็นที่ครูเป็นผู้มีวุฒิทางสายวิชาชีพครูและสอนตรงตามสาขาที่ครูเรียนมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำเริง บุญเรืองรัตน์ และรูปแบบผลการเรียนจากอิทธิพลตัวแปรด้านครูผู้สอนของ เชนตราและ พลอดเตอร์ (Boonruangrutana. 1978 ; Centre and Potter. 1980 : 274) ต่างก็มิ่วฒิครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งในรูปแบบ และจากการศึกษาของหลายคนพบว่า วุฒิของครูสัมพันธ์กับผลการเรียน เช่น บีเบอร์ท (Alexander and Simmons. 1975 : 49 - 55 citing Beebout. 1972) ศึกษาพบว่า วุฒิของครู ประสบการณ์

ของครู การฝึกอบรมของครู ขนาดของชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คาร์นอย และไซมอส (Alexander and Simmons. 1975 : 31 - 36 ; citing Camoy and Thaias. 1974) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับผลการเรียนในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในเขตเมืองและชนบทในประเทศตูนิเซีย จำนวน 6,195 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านโรงเรียนและครูที่สัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ เพศของครู (ชาย) และวุฒิของครู บาร์ซากา (Basaga. 1978 : 24) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลการสอบของนักเรียนระดับมัธยมในประเทศฟิลิปปินส์ ผลการศึกษาพบว่า วุฒิของครู (ปริญญาโท) สัมพันธ์กับการสอบ โดยมีค่าสหสัมพันธ์กับ .41 นอกจากนี้ อารี ยังสกุล (2514 : 56 – 68) ศึกษาพบว่า วุฒิของครูที่สอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 38 – 39, 45) ศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สามจากทั่วประเทศ จำนวน 23,555 คน เพื่อค้นหาว่าเมืององค์ประกอบใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า วุฒิการศึกษาของครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีสัมพันธ์กับผลการเรียน

นอกจากนี้ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน มีประเด็นที่น่าสนใจคือ มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนอยู่ในระดับควรปรับปรุงคือ ด้านจิตภาพที่ครูดูค่านักเรียน ด้วยถ้อยคำรุนแรง ครูลงโทษนักเรียนให้เข็ดหลาบ ครูพูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน และครูลงโทษนักเรียนทันทีที่นักเรียนทำผิดโดยไม่มีการตักเตือนก่อน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีบุคลิกภาพที่ไม่ดี ทำให้นักเรียนไม่ศรัทธา ไม่อยากเรียน ขาดเหตุผลในการลงโทษ นักเรียนไม่ชอบ ซึ่งเรื่องนี้ แครร์รอล (Carroll. 1969 : 227) ได้วิเคราะห์พบว่า ลักษณะของบุคลิกภาพของครูที่เด็กชอบควรมีลักษณะเป็นคนอดทน อดกลั้น มีอารมณ์ดี ยุติธรรม มีความยืดหยุ่นในการกระทำต่าง ๆ ยกย่องและชมเชยนักเรียน นอกจากนี้ ส.ศิริลักษณ์ (2516 : 85 – 87) ได้กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีว่าต้องมีอารมณ์ขัน มีความเมตตากรุณา และสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ศิษย์เสมอ

2. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และตั้งอยู่ในตัวเมืองเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมานาน ส่วนมากแล้วครูผู้สอนจึงเป็นผู้มีประสบการณ์การสอนและสอนมานาน เป็นอยู่ที่อยู่ในเมืองใหญ่และมีอัตราการแข่งขันทางวิชาการของนักเรียนสูง และผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาก

เนื่องจากเป็นขั้นสุดท้ายของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนที่นักเรียนจะจบและออกไปประกอบอาชีพหรือเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จึงได้จัดหาครูผู้สอนที่มีความชำนาญ มีความรู้ความสามารถมากด้วยประสบการณ์การสอนมาสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครูมากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประนอม ทวีกาญจน์ (2526 : 61) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพของการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ครูที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนมาก ครูเอาใจใส่ ให้คำแนะนำ ไว้วางใจนักเรียนสนใจและรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจและกล้าตัดสินใจปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนอยู่เสมอ การที่นักเรียนได้เรียนอยู่ในห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมด้านครูผู้สอนในลักษณะดังกล่าวย่อมเกิดความอบอุ่นพึงพอใจ มีความตั้งใจเรียนและมีโอกาสสำเร็จมากขึ้น และสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2524 : 65) ที่ศึกษาพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากย่อมเห็นจุดอ่อนและปัญหา มีโอกาสแก้ไขจุดอ่อน และปัญหาต่าง ๆ มีความชำนาญในการสอนมากขึ้น มีความรู้ในวิชาการสะสมมากขึ้น รู้จักประยุกต์วิธีการสอน ทำให้นักเรียนอยากเรียนและเกิดความพึงพอใจในตัวครูผู้สอน

ด้านบุคลิกภาพของครู เทอร์เนอร์ และเดนี (Turner and Denny, 1969 : 270) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูมีความสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะของนักเรียน นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2525 : 70) ได้ศึกษาพบว่า บุคลิกภาพของครูมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน เพราะบุคลิกที่ดีของครู สามารถเหนี่ยวนำจิตใจของนักเรียนให้อยากเรียน และ ชีระ รุญเจริญ (2526 : 61) ได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน พฤติกรรมของครู และ พฤติกรรมของนักเรียนได้ผลสรุปว่า บุคลิกลักษณะเฉพาะของครู ทักษะการสอนของครูและ พฤติกรรมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของครู ทักษะของครู และพฤติกรรมในชั้นเรียนด้วย

ด้านเทคนิคการสอนของครู มีผลการศึกษาของ พยุงศักดิ์ สันทะ (2531 : 19) ที่พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่เหมาะสม เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของนักเรียนจะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ รักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524 : 179) ได้กล่าวว่าเทคนิคการสอนหรือพฤติกรรมการสอนหรือวิธีการสอนของครูนั้นสำคัญยิ่งกว่าเนื้อหาหรือความรู้ที่สอนจริงเสียอีก ทั้งนี้เพราะครูต้องรู้จักใช้วิธีการสอนที่ดีและมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม จึงจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดี วิธีสอนที่เหมาะสมจะทำให้นักเรียนเกิดความอยากเรียน มีความพึงพอใจ

และพร้อมที่จะเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกเนอร์ (Gaynor. 1980 : 235-A) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนอาชีวศึกษาในเมืองนอร์ท ออเรนจ์ (North Orange) ต่อโปรแกรมการเรียน 5 ด้านคือ ด้านบุคลากร หลักสูตร การแนะแนว การประเมินผล และเรื่องทั่วไป ผลการวิจัยพบว่าด้านบุคลากร นักเรียนมีความพึงพอใจครูผู้สอนมากที่สุดกว่าทุกด้าน โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวครูคือ เทคนิคการสอน หรือพฤติกรรมการสอน การวัดผล ประเมินผล และการจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้รับการประเมินค่าสูงตามไปด้วยแสดงให้เห็นความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครู

ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($X=3.44$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประยอม ทวีกาญจน์ (2526 : 61) ที่ได้วิจัย พบว่าในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมีการสนับสนุนจากครู จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สนใจที่จะตอบคำถาม และการที่ครูเอาใจใส่ ให้คำแนะนำและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนย่อมทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นใจพึงพอใจในบรรยากาศของห้องเรียน นอกจากนี้ลอเรนซ์ (Lawrenz. 1976 : 315) ได้พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา ประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนบรรยากาศของห้องเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจหรืออารมณ์ของผู้เรียนถ้าจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนได้ดีย่อมทำให้นักเรียนมีสภาพจิตใจดี อารมณ์แจ่มใส กระฉับกระเฉงและเกิดความพึงพอใจในการเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของวอลเบอร์ก และแอนเดอร์สัน (Walberg and Anderson. 1968 : 414-419) ที่พบว่าบรรยากาศของห้องเรียนสัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบอีกว่าตัวแปรเกี่ยวกับบรรยากาศของห้องเรียนสามารถใช้พยากรณ์การเรียนรู้ได้ดีกว่าตัวแปรอื่น ๆ บลูม (Randhawa and Michayluk. 1974 : 1 ; citing Bloom. 1964) ได้ตั้งทฤษฎีซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรยากาศว่า บรรยากาศเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญในการพยากรณ์คุณลักษณะของมนุษย์ เช่นสติปัญญาโดยทั่วไปและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลการศึกษาของหลายคนชี้ให้เห็นว่าบรรยากาศของห้องเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อจิตใจ อารมณ์ และความพึงพอใจ และการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาจากนักการศึกษาหลายท่านพบว่าบรรยากาศในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งสภาพจิตใจ การเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Paige. 1978 : 354 -A ; Skon. 1980 : 1980-A-4973-A)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ด้านครูผู้สอนที่ประเมินโดยหัวหน้าหมวดวิชา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนทุกองค์ประกอบ โดยมีองค์ประกอบด้านความรู้และประสบการณ์การสอน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด รองลงไปได้แก่ องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพของครู ด้าน

เทคนิคการสอนของครู และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ตามลำดับ ซึ่งจัดว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและมีทิศทางของความสัมพันธ์อยู่ในทางเดียวกัน แสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจมากต่อครูที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนดีซึ่งได้แก่ ความรู้ วุฒิการศึกษา พฤติกรรมการสอนด้านต่าง ๆ ของครู เช่น การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การใช้สื่อการสอนและการวัดและประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นครูที่ถูกคัดเลือกมาและเป็นครูที่มีความรับผิดชอบสูง มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ขณะปฏิบัติการสอนได้ดำเนินการสอนเป็นขั้นตอนมีการวัดผลประเมินผลด้วยความถูกต้อง ยุติธรรม และเป็นไปตามหลักวิชาการ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในเทคนิคการสอนหรือพฤติกรรมการสอนของครูเพิ่มขึ้น ด้านความรู้และประสบการณ์ในการสอนของครูนั้น พบว่าครูที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนมาก ย่อมเห็นจุดอ่อนและปัญหา มีโอกาสในการแก้ไขจุดอ่อนและปัญหาต่าง ๆ มีความชำนาญในการสอนมากขึ้น มีความรู้ในวิชาการสะสมมากขึ้น จึงมีโอกาที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน เข้าใจในตัวนักเรียน รู้จักใช้จิตวิทยาในการสอน สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียน มีนักเรียนได้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้ไว้หลายคน เช่น เซ็นตรา และ พ็อตเตอร์ (Centra and Potter. 1980 : 274) ได้ศึกษารูปแบบผลการเรียน พบว่า ต้องมีตัวแปรความรู้และประสบการณ์การสอนของครูเป็นตัวแปรหนึ่งในรูปแบบผลการเรียน ซึ่งจัดอยู่ในหมวดคุณลักษณะของครู นอกจากนี้ผลการศึกษาของหลายคนพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความรู้และประสบการณ์การสอนของครูกับความพึงพอใจและผลการเรียน เช่น ชิม (Shim. 1964 : 5225-A) ไคสลิง (Keisling. 1971 : 24-27) บิเบอาร์ท (Alexader and Simon. 1975 : 49-55 ; citing Beebout. 1972) นิวแมน (Newman. 1980 : 3766-A) อารี ยังสกูล (2524 : 56-68) นิยม สุขประพันธ์ (2542 : 69-87)

จากผลการศึกษาที่ค้นพบมาทั้งหมด กล่าวโดยสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการที่จะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน มีความกระตือรือร้น อยากเรียนอยากรู้ ซึ่งหากโรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้ออำนวยแก่นักเรียนเป็นอย่างดีแล้วการเรียนการสอนขณะที่อยู่ในห้องเรียนย่อมมีประสิทธิภาพ ซึ่งสุดท้ายก็จะส่งผลต่อผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาโดยรวมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ในการให้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะตามผลการวิจัยที่ค้นพบ โดยแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน อันได้แก่ บุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอนของครู ความรู้และประสบการณ์การสอน การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน กับความพึงพอใจของนักเรียน จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนับตั้งแต่ ครู อาจารย์ ผู้บริหาร หรือนักการศึกษา ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนทางโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนซึ่งเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 กรมสามัญศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมสัมมนาหรือศึกษาดูงานในส่วนราชการหรือเอกชนที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารและครูควรร่วมมือกันสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู ต่อโรงเรียน ต่อวิชาที่เรียน มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนมากขึ้น

1.4 โรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนได้เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนหรือวิธีสอนใหม่

1.5 ครูควรใช้เทคนิควิธีสอนแบบใหม่ ๆ เช่น วิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ควรนำเทคโนโลยีมาช่วยในการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกในห้องเรียนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนที่สมบูรณ์และครอบคลุมยิ่งขึ้น ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ ควบคู่ไปกับการใช้แบบวัดความพึงพอใจ

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน ซึ่งศึกษาตัวแปร 4 ตัวเท่านั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านสติปัญญา ที่คิดว่าน่าจะเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีอีก

2.3 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในเขตการศึกษาอื่น หรือในภาคภูมิศาสตร์อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้ว่าแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

2.4 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำกัดเพียงนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น เพื่อให้มีการกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น และได้ข้อมูลที่ชัดเจน จึงควรทำการศึกษาวิจัยกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับชั้นอื่นด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา สกุลแก้ว. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียน เจตคติต่อครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- การฝึกหัดครู, กรม กระทรวงศึกษา. รายงานการวิจัยเรื่องโครงการสภาพแวดล้อมของห้องเรียน : ระยะที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2529.
- กันยารัตน์ ตรึงสถิตย์วงศ์. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนเทศบาลเมือง นนทบุรี จ.นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531. อัดสำเนา.
- กันยา สุวรรณแสง. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว. "ทฤษฎีของแคทเทล", เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- จรรยา เสถบุตร และคนอื่น ๆ . ผลขององค์ประกอบที่ไม่ใช่ทางวิชาการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2526.
- จรรยา สุวรรณหัต และดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- จันทร์พิมพ์ สายสมร. การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- ฉลอง จันทมาลา. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อการเรียนวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนที่อยู่และไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางศิลปะการออกแบบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.
- ฉวีวรรณ กินวงศ์. หลักการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2527.
- ชม ภูมิภาค. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ และปรีชา วิหคโต. "การวิจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา," การวิจัยเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.

เดโช สวานานนท์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2519.

ทศพล สังทิดนุ. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นเรียน ชั้น ม.3 เขตการศึกษาที่ 10. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

เทพ พังงา. จิตวิทยาการศึกษา. ขอนแก่น : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.

ธิตยา จันทพลาบูรณ์. การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

ธีระ รุญเจริญ. รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียน พฤติกรรมของครู และพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

นงนุช โรจนเลิศ. ตัวแปรที่เป็นเงื่อนไขของความพึงพอใจในงานของข้าราชการครูสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล : การวิเคราะห์ลิสรเล. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.

นนท์ ศุกรีย์ คำตันเจริญ. การศึกษาภาวะทางเซาว์ปัญญาของเด็กไทยในระดับอนุบาล โดยใช้แบบสอบวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. "นักบริหาร : ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้," ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลปการพิมพ์, 2527.

นิยม สุขประพันธ์. สถานภาพบางประการที่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 7 ในโรงเรียนประถมศึกษา 9 แห่ง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

บ้งอร ภูวภิรมย์ขวัญ. การวัดบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

บุญชม ศรีสะอาด. รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ประดิษฐ์ อุปรนัย. "การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน," เอกสารการสอนชุดระบบการเรียนรู้ การสอน. กรุงเทพฯ : สารมวลชน จำกัด, 2523.

ประดิษฐ์ จิระเดชประไพ. การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ประดิษฐ์ ศิริรัชตพงษ์ และคนอื่น ๆ. การศึกษาสาเหตุของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1-10 ลำดับแรก และ 1-10 ลำดับสุดท้ายของสำนักงานการมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี : สำนักงานการมัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี, 2531.

ประทีป แสงเปี่ยมสุข และคนอื่น ๆ. การศึกษาเชิงคุณลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง. พัทลุง : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง, 2532.

ประนอม ทวีกาญจน์. ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพของการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่ม สปข. ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ประยูร ชาวนาฮี. การศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537. อัดสำเนา.

ประสงค์ เกียรติการันย์. การศึกษาองค์ประกอบตัวนักเรียนและครูในฐานะเป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดแพร่. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ปราณี จ่านงเจริญ. การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษาที่ 11 ที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์พหุระดับ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.

ผาณิต เพชรจรัส. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาภาษาไทยเพื่อกิจธุระและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

- พรณี ข.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. ลักษณะบุคลิกภาพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
ออตสำเนา.
- พนัส หันนาดินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก, 2524.
- พันทิพา อุทัยสุข. "การจัดระบบการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์," เอกสารการสอนชุด
วิชาการสอนคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 1 – 7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ไพเราะ พุ่มมั่น และคนอื่น ๆ. องค์ประกอบบางประการที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป.4 ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี.
กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการมัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี,
2527.
- มาลี ชุมเพ็ญ. ความสัมพันธ์ระหว่าง แบบการคิด เช่าวปัญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียน ม. 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
ออตสำเนา.
- มาลี นิสสัยสุข. รายงานการวิจัยโครงการสภาพแวดล้อมทางการเรียน : ระยะที่ 1.
กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.
- เมธี ปิณฑานนท์. การวางแผนอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2528.
- ยุพิน พิพิธกุล. การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชามัธยมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- ยุพดี กะจะวงษ์ และคนอื่น ๆ. การศึกษาเชิงคุณลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดระบบ
เพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี : สำนักงานการประม
ศึกษาจังหวัดจันทบุรี, 2532.
- ลาวัญญ์ พลกล้า. "การจัดสิ่งแวดลอมและห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์," เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสอนคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 8 – 15 . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- วลัย อารุณี. "ครูกับการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในห้องเรียน", วารสารแนะแนว, 19 : 34 - 37 ;
กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2528.
- วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533).
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.

- วิชาการ, กรม. รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.
- . รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2533 ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2535. ก.
- . การศึกษาพฤติกรรมครูในอุดมคตินักเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535. ข.
- . คู่มือประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535. ค.
- . คู่มือการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2535. ง.
- . หนังสือเรียนวิชาชีววิทยา เล่ม 5 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- . สรุปผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2535. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ, ม.ป.ป.
- . ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2538 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- . สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 “วิสัยทัศน์ การมัธยมศึกษาในอนาคต : สาระและมุมมอง”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- . การศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- . แนวทางการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- . การศึกษาศักยภาพของเด็กไทย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540
- . รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพความคาดหวังสภาพปัจจุบันและปัญหาของ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวิชา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

วิชัย นาคะวิโร. รูปแบบจำลองคณิตศาสตร์เพื่อประเมินผลกระทบของเสียงต่อการเรียนการ

สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร . ; วิทยานิพนธ์ วท.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534. อัดสำเนา.

วิชัย วงษ์ใหญ่. เอกสารตัวอย่างเรื่อง การสร้างหน่วยการเรียนรู้ตัวอย่าง เรื่อง การสร้าง
บรรยากาศในห้องเรียน. เอกสารของศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย,
2528.

สงบ ลักษณะ. จากหลักสูตรสู่แผนการสอน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2534.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรบัณฑิต, 2530.

ส. ศิวรักษ์. "ครูในอุดมคติ", วิจารณ์สาร. มกราคม – มีนาคม 2516.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาเพื่อความสุขในการดำรงชีวิต.
ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

สุโท เจริญสุข. บทศึกษาจิตวิทยาเพื่อการศึกษาระยะแนวสุขภาพจิตในโรงเรียน.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2520.

สนอง เครือมาก. คู่มือสอบปฏิบัติการ. นครสวรรค์ : บริษัทเรียนดี จำกัด, 2538.

สมบูรณ์ ชิตพงศ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา.

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.

สวาท พลายแก้ว และสุพจน์ แสนเงิน. การศึกษาเชิงคุณลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัด
ระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2532.

สวนา พรพัฒน์กุล. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์, 2522.

สินีนาฏ ศิริพัฒน์นันท์. "สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน," วารสารแนะแนว. 26(142) : 63 - 66 ;
กันยายน 2535.

สุจินดา จันทวรรณ. ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทักษะภาษา
ไทยและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษา จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

สมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. สาระและกิจกรรมการสอนวิชาหลักสูตรและการสอนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สุทธิพงษ์ สุขะจิระ. สมรรถภาพสมองบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์. ปรินญาณินท์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

สามัญศึกษา, กรม. รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนภูมิภาค ปีการศึกษา 2542 . เอกสารอัดสำเนา, 2542.

สายหยุด อุทัยศรี. บุคลิกภาพของครูใหญ่ในทัศนะของครูน้อยสตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505. อัดสำเนา.

แสง พรหมมา และคนอื่น ๆ . การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.4 ที่เรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิษณุโลก : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก, 2526.

อบรม สันภิบาล. รวมทฤษฎีจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2520.

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2533.

อรพิน ชูชีพ และคนอื่น ๆ . รายงานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความพร้อมทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

อรรรรณ ณรงค์สรรค์. ผลการให้ที่บ้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร : เทคนิควิเคราะห์โครงสร้าง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

อภิชัย แदनวงศ์. บุคลิกภาพของครูใหญ่ในทัศนะของครูน้อยชายในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506. อัดสำเนา.

อัมพร ศรีขจร. การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดครู ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. สมุทรปราการ : โรงเรียนวัดครูใน สปอ.พระประแดง สปจ.สมุทรปราการ, 2533.

อารี, ย้งสกุล. อิทธิพลของสภาพแวดล้อมบางประการที่อาจส่งผลต่อความสามารถในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2523 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

Anastasi, Anne. Psychology Testing. 2d ed. London : Macmillan Publishing Co., 1961.

Anastasi, Anne. "Intelligence and Family Size," Psychological Bulletin. 53 : 185 -209 ; May, 1956.

Adams, R.S. and B.J.Biddle. Realities If Teaching : Explorations with Video Tape. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1970.

Alexander, Leigh and John Simmons. The Determinants of School Achievement in Developing Countries : The Educational Production. New York : Mc Graw-hillbook Company, 1975.

Allport, Gordon W. "personality." A Psychological Interpretation. New York : 258 - 297 ; 1967.

Arvey, Richard D and others. "Job Satisfaction : Environmental and Genetic Components," Journal of Applied Phychology. 72(2) : 187 -192 ; March, 1989.

Bernard, Haroll W. Mental Health in the Classroom. New York : McGraw - Hill Inc., n.d.

Berning, John Frederick, "A Study of Children's Motivational Levels and Attitudes Toward School and Their Relationship to Achievement in Reading and Arithmetic," Dissertation Abstracts International. 47 : 2448 - A ; January, 1986.

Bernard, Haroll W. Mental Health in the Classroom. New York : Mc Graw - Hill, 1970.

Brischof, Ledford J. Interpreting Personality Theories. 2nd ed. New York : Harper and Row, 1970.

Bloom, B.S. Human Characteristics and School Learning. New York : McGraw - hill Book Company, 1976.

- Bozsik, B. A Study of Teacher Questioning and Student Response Interaction During Pre-Story and Post-Story Portions of Reading Comprehension Lessons. New York : Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, 1982.
- Brophy, J. and T. Good. "Teacher's Communication of Differential Expectations for Children's Classroom Performance : Some Behavior Data," Journal of Educational Psychology. 61 : 365-374 ; October, 1971.
- Brophy, J.E. and C.M. Evertson. Learning from Teaching A Development Perspective. Boston : Allyn and Bacon, 1976.
- Brown, James W, Richard B. Lewis and Fred F. Harclerod. AV Instruction : Technology , Media and Methods. 6 th ed. New York : Mc Graw - Hill Book Company, 1985.
- Brown and B Hottman. Family Role in Mental Health of School Mental Health and Achivement. New York : John Wiley & Sons Inc., 1955.
- Carroll, Herbert A. Mental Hygine New Jersey, Prentice Hall, Inc., 1969.
- Cardle, M.R. "Thermal Environment and Learning," Unpublished Doctoral Dissertation. University of Iowa, 1966.
- Caruthers, Bertram. "Teacher Preparation an Experience Related to Achievement of fifth Grade Pupils in Science," Dissertation Abstracts International. 6(28) : 1978-A ; December, 1967.
- Cattell, Raymond B. Handbook for the Sixteen Personality Factor Questionnaire. Institution for Personality and Ability Testing, Illinois, 1957. 54 p.
- _____. "A Trait Factor – Analytic Approach to Personality," Personality : Theory, Assessment, and Research. p 309 – 320, New York : 1970.
- Centra, John A. and David A.Potter. "Scholl a"d Teacher Effeccts : An Interrelational Model," Review of Educational Research. 50 : 273 - 291"; Summer, 1980.
- Chaikin, A., E. Sigler and V. Derlega. "Nonverbal mediators of Teacher expectancy effects," Journal of Personality and Social Psychology. 30 : 144-149 ; 1974.
- Cherrington, Devid J. Organizational Behavior. 2nd ed. Massachusetts : Allyn and Bacon, 1994.

- Chiwa, Andrew Shemu. "Coputers Stimulate the Generation of Questions Among Students," Dissertation Abstracts International. 57 (8) : February, 1997.
- Cooper, H. and T. Good. Pygmy Grows up. New York : Longman, 1983.
- Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row Publishers Co., 1970.
- Cruz, M.S. "Study Shows Fluorescent Lights Cause Hyperactivity in Children," PhiDelta Kappan. 441 : February, 1975.
- Davies, Ivor K. Instructional Techniques. New York : Mc Graw - hill Book Company, 1981.
- Davis, Robert H. and others. Learning System Design. New York : Mc Graw - Hill Book Company, 1974.
- Dinkmeyer, Don C. Child Development : The Emerging Self. New Delhi, Prentice Hall Of India Private Limited, 1967.
- Ekeocha, Ethelbert Onwudiwe. "Correlates of Science Achievement : A Study of U.S. 5 the Grade Students," Dissertation Abstracts International. 47 : 2103 - A ; 1986.
- Evertson, C., L. Anderson and J. Brophy. "Relationships Between Classroom Behaviors and Student Outcomes in Junior High Mathematics and English Classes," American Educational Research Journal. 17 : 43-60 ; Spring, 1980.
- Frankel, Edward. "A Comparative Study of Achieving and Under Achieving High School Boys of High Intellectual Ability," Reading in Education Psychology. New York: The Macmillam Company, 1962.
- Felmlee, D., D. Eder and W. Tsui. "peer Influence on Classroom Attention," Social Psychology Quarterly. 45 : 215-226 ; 1985.
- Fraser, B.J. and H.J. Walberg. "Psychological Learning Environment in Science Classrooms : A Review of Research," Studies in Science Education. 8 : 67-92 ; 1981.
- Fredrick, W.C. and H. Walberg. "Learning as a Function of Time," The Journal of Education Research. 73 : 183 - 194 ; March - April, 1980.

- Gagne, Robert M. The Conditions of Learning and Theory of Instruction. 4th ed.
New York : Holt, Rinehart and Winston, 1985.
- Gagne, Robert M. The Conditions of Learning. New York: Holt Rinehart and
Winston Inc., 1970.
- Garrison, Karl G. and Robert Magoon. Educational Psychology. Ohio : Charles E.
Merrill Publishing Co., 1972.
- Gill, W.M. "A Look at The Change to Open-Plan Schools in New Zealand,"
New Zealand Journal Educational Study. 12 : 3 -16 ; 1977.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : Mc Graw-Hill Book Company,
1980.
- Good, Thomas L. and Jore E. Brophy. Looking in Classroom. 4th ed. New York :
Harper and Publishers Inc., 1987.
- Guilford, Joy Paul. Fundamental statistics in Psychology and Educations. 6th
ed. Tokyo : McGraw-Hill Kogahuska, 1978.
- Guilford, J.B. Personality. New York : Mc Graw-Hill, 1980.
- Greenberg, Jerald and Robert A. Baron. Behaviors in Organizations. 4th ed.
Boston : Allyn and Bacon, 1993.
- Hackman, J Richard and Greg R. Oldham. "Development of the Job Diagnostic
Survey," Journal of Applied Psychology. 60(2) : 159 –170 ; 1975.
- Herzberg, Frederick, Bernard Mausner, and Block. Synderman, The Motivation
to Work. New York : John Wiley, 1959.
- Hallquist, Robert Nels. "An Experimental Study Correlating Music with the
Teaching of Geography in the Sixth Grade," Dissertation Abstracts
International. 29 : 3523-3524 A ; June, 1969.
- Harvighurst, Robert J. and Bernice L. Neugarten, Society and Education. Boston:
Allyn and Bacon, Inc., 1969.
- Henjum, Arnold, "A study of Significance of Student Teachers Personality
Characteristics," Journal of Teacher Education. 2 : 143 - 147 ; Summer,
1969.
- Hilgard, Ernest R. Introduction to Psychology. New York : Harcourt, Brace and
world, Inc., 1962.

- Jarolimek, J. and Clifford D. Foster, Sr. Teaching and Learning in Elementary School. New York : Macmillan Publishing Company, 1989.
- Jone, Vernon F. and Louise S. Jones. Classroom management. Boston : Simon and Schuster Inc., 1990.
- Jones, V. A Model for Preservice and Inservice Training in Classroom Management. San Francisco : Paper Presented at the America Educational Research Association, 1986.
- Joyce, Bruce and Marsha Weil. Model of Teaching. 3 th ed. London : Printice-Hall International, 1986.
- Keisling, Herbert J. Multivariate Analysis of School and Educational Policy. Santa monica, Calif., Ran Coperation, March, 1971.
- Knirk, F.G. Designing Productive Learning Environment Educational Technology. New Jersey : Publications Englewood Cliffs, 1979.
- Knirk, Frederick G. and L. Gustafson. Instructional Technology : A Systemtic Approach to Education. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1986.
- Lane, W.R. Thermal Environment and Learning. University of Iowa : Iowa Center for Research in School Administration, 1966.
- Lawrenz, Frances. "Student Perception of the Classroom Lerning Environment in Biology, Chemisty, and Physics," Journal of Research in ScienceTeaching. 13 : 315 - 323 ; July, 1976.
- Levine, D.W. and others. "Classroom Ecology : the Effects of Seating Position on Grades and Participation," Personal. Soc. Psychol. Bull. 6 : 409 - 412 ; 1980.
- Levin, Devid E. The Prediction of Academic Performance. New York: The Russel Sage Foundation, 1965.
- Lewin, Kurt. Theory and Social Science. New York : Harper & Bros , 1951.
- Luthans, Fred. Organization Behavior. New York : McGraw-Hill, 1992.
- Mackenzie, D.M. "Research for School Improvement : An Appraisal of Some Recent Trends," Educational Research. 12 : 15 -17 ; 1983.
- Maddi, Salvatore R. Personality Theories : A Comparative Analysis. Home Wood : The Dorsey Press, 1978.

- Managan, Miriam Gay. "The Impact of the Traditional Classroom Environment VS. the Informal Classroom Environment on Creative Thinking Abilities," Masters Abstracts International. 28 : 188 ; Summer, 1990.
- Marjoribanks, K.M. "Environmental Measures," in Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook. p. 446-451. edited by JohnP. Keeves. Oxford : Pergamon Press plc, 1988.
- Mc Vey, G.F. "Learning Environment," in The International Encyclopedia of Educational Teaching, p.124-131. edited by Michael Eraut. Oxford : Pergamon Press plc, 1989.
- Mc Cannall, J.V. Understanding Human Behavior. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Moos, R.H. The Human Context : Environments Determine of Behaviors. Canada : John Wiley and Sons, Inc., 1976.
- Moos, R.H. and B.S. Moos. "Classroom Social Climate and Student Absence and Grade" Journal of Education Psychology. 70 : 263-269 :July, 1978.
- Moos, R.H. "Systems for the Assissment and Classification of Human nvironments : An Overview," In Moos, R.H. and Insel P.M. eds. Issues in Social Ecology. Palo Alto. Calif : National Press Books, 1974.
- Morrow, W.R. and R.R.Wilson. "Family Relation of Bright High-Achievement High School Boy," Child Development. 32 : 501-510 ; 1961.
- Munsinger, Harry. Fundamentals of Child Development. New York : Halt, Rinehart and Winston, 1975.
- Newman, Rita Gray. "The Impact of Teacher Experience on the Achievment of Third - Grade Student in Inner - city Schools," Dissertation Abstracts International. 40 : 3766 - A ; January, 1980.
- Norman, J, and M. Harris. The Private Life of the America Teenager. New York : Rawson, Wade, 1981.
- Ott, John. Health and Light. New York : Pocket Books, 1976.
- Putty, Eddie Ross. "Predictors of Success in a Selected Community College Freshman English Writting Program," Dissertation Abstracts International. 40 : 5018 - A ; March, 1980.

- Rosenshine, B. "Review of Teaching Variables and Student Achievement," In Borich, G.D. and Fenton, K.S. (eds.), The Appraisal of Teaching : Concepts and Process. Reading MA : Addison-Wesley Publishing Company, 1977.
- Rudolf H. Moos. "Classroom Social Climate and Student Absences and Grades," Journal of Educational Psychology. 70 : 263 - 269 ; April, 1978.
- Shim, Chung-Phing. "A Study of the Cumulative Effect of Four Teacher Characteristics on the Achievement of Elementary School Pupils," Dissertation Abstracts. 24 : 5225 - A - 5226 - A ; 1964.
- Slavia, Robert E. Educational Psychology Theory into Practice, Third Edition, New Jersey : Prentice-Hall, 1991.
- Steers, Richard M. Introduction to Organizational Behavior. 4th ed. New York : Harper Collins Publishers, 1991.
- Stern, G. People in Context. New York : Wiley, 1970
- Travers, Robert M.W. Educational Measurements. New York: Macmillan Co., 1955.
- Travers, Robert M.W. Education Measurement. New York : Macmillan Co., 1953.
- Trickett, E.J. and D.M. Todd. "Assessment of High School Culture : An Ecological Perspective," Theory into Practice. p. 48 - 55. New York : Academic Press, 1972.
- Trickett, E.J. and R.H. Moos. "School Environment of Junior High and High School Classroom," Journal of Educational Psychology. 65 : 93-102 ; July, 1977.
- Vecchio, Robert P. Organizational Behavior. 2nd ed. Chicago : The Dryden Press, 1991.
- Vickery, D.J. School Building Design in Asia. Asia Regional Institute for School Building Research, Colombo, Sri Lanka, 1972.
- Walbert, H.J. "Psychological Environment," in The International Encyclopedia Teaching and Teacher Education. p. 553-557. edited by Michael. J. Dukin. Oxford : Pergamon Press plc, 1987.
- Walberg & Anderson. "Social Environment and Mediator of Classroom Learning," Journal of Psychology. 59 : 414 - 419 ; December, 1966.

- Weinstein, C.S. "The Physical Environment of the School : A Review of the Research," Review Educational Research. 49 : 577-610 ; 1979.
- Wheldall, K. and others. "An Example of the Use of Behavioral Ecology in Two Classes of Eleven - Year Old Children," Journal Educational Psychology. 41 : 171 - 184 ; 1981.
- Withall, J "The Development of Technique for the Measurement of Social - Emotional Climate in Classroom," Journal of Experimental Design. 17 : 347-361 ; 1949.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนราชการ.....บันทึกวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5644. 5646

ที่.....มว 1007/ 4416.....วันที่ ๕1 พฤษภาคม 2542

เรื่อง.....ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรื่อง.....

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจ ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธุ์ ประสทธิรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัศมีพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ จมกลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บันทึกวิทยาลัยขอเรียนเชิญรองศาสตราจารย์ภา สรีไพโรจน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทบ 1007/ 4714

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒1 ตุลาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้อย่างหมาย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิติบรรณานุกรม สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจ ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรหันต์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมีพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชัยมงคลิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา กิจระการ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์ เป็นผู้ช่วยควบคุมตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้ช่วยควบคุมให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวังนันทบุรี

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒1 ตุลาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจ ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรหันต์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมีพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์นวลศรี เพ็ญสุภาพ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ นายทวีศิลป์ สารแสน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทน 1007/ ๔๑1๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒1 ตุลาคม 2542 •

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชิญมาพบ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัตมีพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ จันมลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

ที่ ทว 1007/ 5464

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาจังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมีพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชุ่มกลีขิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้หัวหน้าภาควิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนเมืองขอนแก่น และโรงเรียนขามแก่นนคร ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5466

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาจังหวัดเลย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมีพรม และ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้หัวหน้าภาควิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเลยพิทยาคม โรงเรียนเลยอนุกุลวิทยา และโรงเรียนนาวังวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดเลย ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5461

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาจังหวัดสกลนคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัสมิพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้หัวหน้าภาควิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล โรงเรียนสกลนครพิทยศึกษา และโรงเรียนธาตุনারายณ์วิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดสกลนคร ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5466

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาจังหวัดหนองคาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมิพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้หัวหน้าภาควิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมเทพวิทยาคาร และโรงเรียนหินจอมพิทยาคาร ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดหนองคาย ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาจังหวัดอุดรธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมิพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลิจิต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ งานการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้หัวหน้าภาควิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล โรงเรียนสตรีราชินูทิศ โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร และโรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดอุดรธานี ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสรีศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5464

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ธันวาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นายทวีศิลป์ สารแสน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ รัชมีพรหม และ ดร.ชูศักดิ์ ชุมภักชีต เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้หัวหน้าภาควิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร และโรงเรียนบ้านขามพิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายทวีศิลป์ สารแสน ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญ กิจระการ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. อาจารย์นวลศรี เพ็ญสุภาพ	โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

เครื่องมือการวิจัย

- 1. แบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน**
- 2. แบบวัดความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน**

แบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน

เพื่อประกอบการวิจัย เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับ
ความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน 4 ด้าน คือ 1) บุคลิกภาพของครู 2) เทคนิคการสอนของครู 3) ความรู้และประสบการณ์ การสอนของครู และ 4) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครูในแต่ละหมวดวิชา ว่ามี มากน้อยระดับใด
2. ผู้ประเมินจะต้องเป็น หัวหน้าหมวดวิชา และผู้ถูกประเมินคือ ครูผู้สอนที่อยู่ในหมวดวิชา นั้น ๆ เท่านั้น
3. ขอความกรุณาหัวหน้าหมวดวิชาประเมินครูผู้สอนที่สังกัดหมวดวิชาของท่านโดยภาพรวมว่าครู ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม หรือมีการปฏิบัติ หรือมีการแสดงออก ในแต่ละด้านว่าอยู่ในระดับใด
4. โปรดประเมินตามสภาพความเป็นจริง การประเมินครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านหรือครูผู้ สอนในหมวดวิชาของท่านแต่อย่างใด
5. การประเมินของท่านถือเป็นความลับจะไม่นำไปเปิดเผยในที่ใด ๆ จะใช้เฉพาะประโยชน์ในการ วิจัยครั้งนี้เท่านั้น
6. กรุณาประเมินให้ครบทุกด้านและทุกข้อ และขอได้รับความขอบคุณอย่างสูงจากผู้วิจัย
7. แบบประเมินนี้มี 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับหัวหน้าหมวดวิชา
ตอนที่ 2 เป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนมี 4 ด้าน คือ

7.1 ด้านบุคลิกภาพของครู	7.3 ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู
7.2 ด้านเทคนิคการสอนของครู	7.4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับหัวหน้าหมวดวิชา

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ปัจจุบันเป็นหัวหน้าหมวดวิชา.....
3. ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชา.....ปี
4. ในหมวดวิชาของท่านมีครูจำนวน.....คน จำแนกเป็น
ชาย.....คน หญิง.....คน

ตอนที่ 2 สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติ หรือการแสดงออก ของครูในหมวดวิชาของท่าน ที่ท่านเห็นว่าครูส่วนใหญ่เป็นเช่นนั้น

ช่องเลข 5 หมายถึง ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออก มากที่สุด

ช่องเลข 4 หมายถึง ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออก มาก

ช่องเลข 3 หมายถึง ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออก ปานกลาง

ช่องเลข 2 หมายถึง ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออก น้อย

ช่องเลข 1 หมายถึง ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออก น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิภาพของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อยที่ สุด
0	แต่งกายสุภาพเรียบร้อย	✓				

คำอธิบาย ข้อ 0 แสดงว่าครูในหมวดวิชาของท่านส่วนใหญ่แต่งกายสุภาพเรียบร้อยมากที่สุด

1. ด้านบุคลิกภาพของครู

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิกภาพของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	แต่งกายสุภาพเรียบร้อย					
2	ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน กับนักเรียน					
3	ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน					
4	พูดเสียงดัง ชัดด้วยชัดคำ					
5	พูดจาชัดกับนักเรียน					
6	ใจดี มีเหตุผล					
7	อารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย					
8	เชื่อมั่นในตนเอง					
9	มีความเป็นผู้นำ					
10	ขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ของตนเอง					
11	ยึดมั่นในคุณธรรมและแสดงออกให้เป็นทีประจักษ์					
12	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่นไม่ดื่มสุรา					
13	มีความองอาจกล้าหาญ					
14	วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ					
15	มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น					
16	ยอมรับความจริง					
17	มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					
18	มีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่น					
19	เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					
20	มีสุขภาพ อนามัยดี					
21	มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม					
22	มีบุคลิกงดงามน่าเลื่อมใสและยึดถือเป็นแบบอย่าง					

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	วางแผนการสอนในแต่ละวิชา					
2	เตรียมการสอนทุกครั้ง					
3	แจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า					
4	กำหนดเนื้อหาที่สอนได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน					
5	เลือกสื่อการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน					
6	เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับของผู้เรียน					
7	มีความกระตือรือร้นในการสอน					
8	ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่วางไว้					
9	มีความยืดหยุ่นการสอนตามความเหมาะสมของสถานการณ์					
10	ใช้สื่อการสอนอย่างถูกต้องตามหลักการ					
11	ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีในการการสอนแต่ละครั้ง					
12	เตรียมการประเมินผลการเรียนในเนื้อหาที่สอน					
13	ประเมินผลการเรียนหลาย ๆ วิธี					
14	แจ้งผลการสอบหรือการประเมินให้นักเรียนทราบทันที					
15	ชี้ข้อผิดพลาดให้นักเรียนทราบ					
16	แนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนทราบ					
17	ให้นักเรียนทบทวนบทเรียนด้วยการให้การบ้าน					
18	มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม					
19	ชี้แหล่งการเรียนรู้ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม					
20	ตรวจงาน การบ้าน หรือผลงานของนักเรียน และแจ้งผลให้นักเรียนทราบโดยเร็ว					
21	ให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อนักเรียนทำถูก					
22	ลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียนทำผิด					
23	สร้างความสนใจและความสนุกสนานในการเรียนด้วยวิธีการต่างๆ					
24	สอนในเรื่องที่ง่ายไปหาเรื่องยาก					

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
25	ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง					
26	สามารถอธิบายข้อสงสัยหรือข้อซักถามของนักเรียนได้กระจ่างแจ้ง					
27	ใช้สื่อใหม่ ๆ แปลก ๆ ทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน					
28	ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้					
29	ตรงต่อเวลาในการสอน					

3. ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู

ข้อที่	ข้อความที่แสดงความรู้และประสบการณ์การสอนของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	มีวุฒิทางสายวิชาชีพครู					
2	ทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา					
3	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาที่สอน					
4	สนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้					
5	รอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างดี					
6	ดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ					
7	ใช้สื่อการสอนอย่างชำนาญชำนาญ					
8	ตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง					
9	มีความสามารถในการประยุกต์เหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาใช้ในการสอน					
10	สร้างข้อสอบหรือแบบวัดผลได้เหมาะสม					
11	วัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ					
12	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ตามสภาพแวดล้อม					
13	สามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย					
14	จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม					
15	มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่างๆเป็นอย่างดี					
16	ใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ					

4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียน					
2	จัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง					
3	จัดโต๊ะเก้าอี้เพื่อให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวโยกย้ายได้สะดวก					
4	เปลี่ยนตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมชั้นเรียน					
5	นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น					
6	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน					
7	ตรวจสอบเรื่องแสงสว่าง ทางระบายอากาศในห้องเรียนเสมอ					
8	แนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
9	เริ่มต้นการสอนด้วยการกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน					
10	แสดงความสนใจต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง					
11	จำและเรียกชื่อนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้อง					
12	กระตุ้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยด้วยการชมเชยผู้ถามทุกครั้ง					
13	ให้รางวัลนักเรียนในบางโอกาส					
14	พูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร					
15	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้แข่งขันกัน					
16	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน					
17	พูดว่านักเรียนด้วยถ้อยคำรุนแรง					
18	ลงโทษนักเรียนให้เด็ดขาด					
19	อธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง					
20	แนะนำให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน					
21	ช่วยกลบเกลื่อนความรู้สึกอับอายหรือน้อยเนื้อต่ำใจของนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือกระทำผิดพลาด					
22	ประนีประนอมในกรณีที่นักเรียนขัดแย้งกัน					
23	พูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน					

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู	ระดับพฤติกรรม หรือ การปฏิบัติ หรือ การแสดงออกของครู				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
24	นำข้อคิดเห็นของนักเรียนมาปฏิบัติ					
25	สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย					
26	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้น่าตื่นเต้นในบางโอกาส					
27	เดินไปมาระหว่างนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจและเป็นการควบคุมชั้นเรียนไปด้วย					
28	อบรมปมนิสัยนักเรียนด้วยถ้อยคำจำนวนที่สุภาพนุ่มนวล					
29	แสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูด					
30	บังคับให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา					
31	มองข้ามความผิดเล็ก ๆ น้อยของนักเรียนบางโอกาส					
32	สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนด้วยการถามทุกข์สุข และแสดงความเอื้ออาทรเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย					
33	มีการอบรมสั่งสอนทุกครั้งที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ชอบ อารมณ์ครู					
34	ลงโทษทันทีที่นักเรียนทำผิดระเบียบโดยไม่มีการตักเตือนก่อน					
35	เรียกเสียงหัวเราะจากนักเรียนในขณะสอนเสมอ					
36	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยเสรี					
37	เวลาครูสอนนักเรียนต้องเคร่งเครียดกับบทเรียน					
38	แนะแนวทางปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นมิตรให้แก่นักเรียน					
39	มีเมตตาต่อนักเรียนโดยถ้วนหน้า					
40	เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกหรือเสนอแนะหัวข้อที่เรียนหรือ งานที่ทำ					
41	เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินครูได้อย่างเสรี					

ขอขอบคุณ ที่กรุณาตอบแบบประเมินครบทุกข้อ

แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน ในห้องเรียนด้านครูผู้สอน

เพื่อประกอบการวิจัย เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับ
ความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบวัดนี้มีความมุ่งหมายที่จะวัดความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนใน 4 ด้าน คือ 1) บุคลิกภาพของครู 2) เทคนิคการสอนของครู 3) ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และ 4) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู
2. ผู้ตอบแบบวัดนี้จะต้องเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น
3. ขอความกรุณาให้นักเรียนใช้แบบวัดนี้ วัดความพึงพอใจของตนเองที่มีต่อครูโดยภาพรวมว่าครูที่สอนชั้น ม.3 ส่วนใหญ่ มีพฤติกรรม หรือ มีการปฏิบัติ หรือ มีการแสดงออก ในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด โดยให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักเรียนซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ
4. ขอให้นักเรียนวัดความพึงพอใจตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกหรือผิด และการวัดนี้จะไม่มีการตอบต่อตัวนักเรียนหรือครูผู้สอนแต่อย่างใด
5. การวัดความพึงพอใจของนักเรียนครั้งนี้ จะถือเป็นความลับและไม่นำไปเปิดเผยในที่ใด ๆ และจะใช้เฉพาะประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
6. กรุณาใช้แบบวัดความพึงพอใจให้ครบทุกด้านและทุกข้อ และขอได้รับความขอบคุณจากผู้วิจัย
7. แบบวัดความพึงพอใจนี้มี 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียน
ตอนที่ 2 เป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอนมี 4 ด้าน คือ

7.1 ด้านบุคลิกภาพของครู	7.3 ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู
7.2 ด้านเทคนิคการสอนของครู	7.4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. นักเรียนได้เรียนที่โรงเรียนนี้มาแล้วเป็นเวลา.....ปี
3. นักเรียนได้ผลการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมาเท่ากับ.....

ตอนที่ 2 สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านครูผู้สอน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรม หรือการปฏิบัติ หรือการแสดงออกของครูที่สอนชั้น ม. 3 ที่นักเรียนเห็นว่าครูส่วนใหญ่เป็นเช่นนั้น

ช่องเลข 5 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ มากที่สุด

ช่องเลข 4 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ มาก

ช่องเลข 3 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ ปานกลาง

ช่องเลข 2 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ น้อย

ช่องเลข 1 หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจ น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิภาพของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อยที่ สุด
0	แต่งกายสุภาพเรียบร้อย	✓				

คำอธิบาย ข้อ 0 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อครูที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อยมากที่สุด

1. ด้านบุคลิกภาพของครู

ข้อที่	ข้อความที่แสดงบุคลิกภาพของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	แต่งกายสุภาพเรียบร้อย					
2	ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน กับนักเรียน					
3	ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน					
4	พูดเสียงดัง ชัดถ้อยชัดคำ					
5	พูดจาสุภาพกับนักเรียน					
6	ใจดี มีเหตุผล					
7	อารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย					
8	เชื่อมั่นในตนเอง					
9	มีความเป็นผู้นำ					
10	ขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ของตนเอง					
11	ยึดมั่นในคุณธรรมและแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์					
12	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ไม่ดื่มสุรา					
13	มีความมองอาจากล้ำหาญ					
14	วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ					
15	มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น					
16	ยอมรับความจริง					
17	มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					
18	มีความเห็นอกเห็นใจและขอช่วยเหลือผู้อื่น					
19	เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					
20	มีสุขภาพ อนามัยดี					
21	มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม					
22	มีบุคลิกงดงามน่าเลื่อมใสและยึดถือเป็นแบบอย่าง					

2. ด้านเทคนิคการสอนของครู

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	วางแผนการสอนในแต่ละวิชา					
2	เตรียมการสอนทุกครั้ง					
3	แจ้งจุดประสงค์ของวิชาเรียนให้นักเรียนทราบล่วงหน้า					
4	กำหนดเนื้อหาที่สอนได้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน					
5	เลือกสื่อการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน					
6	เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับของผู้เรียน					
7	มีความกระตือรือร้นในการสอน					
8	ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่วางไว้					
9	มีความยืดหยุ่นการสอนตามความเหมาะสมของสถานการณ์					
10	ใช้สื่อการสอนอย่างถูกต้องตามหลักการ					
11	ใช้วิธีการสอนหลายๆ วิธีในการการสอนแต่ละครั้ง					
12	เตรียมการประเมินผลการเรียนในเนื้อหาที่สอน					
13	ประเมินผลการเรียนหลายๆ วิธี					
14	แจ้งผลการสอบหรือการประเมินให้นักเรียนทราบทันที					
15	ชี้ข้อผิดพลาดให้นักเรียนทราบ					
16	แนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนทราบ					
17	ให้นักเรียนทบทวนบทเรียนด้วยการให้การบ้าน					
18	มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม					
19	ชี้แหล่งการเรียนรู้ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม					
20	ตรวจงาน การบ้าน หรือผลงานของนักเรียน และแจ้งผลให้นักเรียนทราบโดยเร็ว					
21	ให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อนักเรียนทำถูก					
22	ลงโทษตามสมควรเมื่อนักเรียนทำผิด					
23	สร้างความสนใจและความสนุกสนานในการเรียนด้วยวิธีการต่างๆ					
24	สอนในเรื่องที่นำไปหาเรื่องยาก					
25	ไม่ใช้วิธีการสอนที่ซ้ำซากต่อเนื่องกันหลายครั้ง					

ข้อที่	ข้อความที่แสดงเทคนิคการสอนของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
26	สามารถอธิบายข้อสงสัยหรือข้อซักถามของนักเรียนได้กระจ่างแจ้ง					
27	ใช้สื่อใหม่ ๆ แปลก ๆ ทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน					
28	ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้					
29	ตรงต่อเวลาในการสอน					

3. ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู

ข้อที่	ข้อความที่แสดงความรู้และประสบการณ์การสอนของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	มีวุฒิทางสายวิชาชีพครู					
2	ทำการสอนในสาขาวิชาที่เรียนมา					
3	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาที่สอน					
4	สนใจเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้					
5	รอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างดี					
6	ดำเนินการสอนด้วยความมั่นใจ					
7	ใช้สื่อการสอนอย่างชำนาญชำนาญ					
8	ตอบข้อซักถามของนักเรียนได้อย่างแจ่มแจ้ง					
9	มีความสามารถในการประยุกต์เหตุการณ์ปัจจุบันเข้าใช้ในการสอน					
10	สร้างข้อสอบหรือแบบวัดผลได้เหมาะสม					
11	วัดผลหรือประเมินผลนักเรียนได้แม่นยำ					
12	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ตามสภาพแวดล้อม					
13	สามารถควบคุมชั้นเรียนได้โดยง่าย					
14	จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนได้อย่างเหมาะสม					
15	มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่างๆเป็นอย่างดี					
16	ใช้จิตวิทยาในการสอนและอบรมนักเรียนเสมอ					

4 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1	จัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียน					
2	จัดที่นั่งของนักเรียนให้มองเห็นกระดานทั่วถึง					
3	จัดโต๊ะเก้าอี้เพื่อให้ นักเรียนได้เคลื่อนไหวโยกย้ายได้สะดวก					
4	เปลี่ยนตำแหน่งที่นั่งของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมชั้นเรียน					
5	นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ที่ครูกำหนดให้เท่านั้น					
6	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน					
7	ตรวจสอบเรื่องแสงสว่าง ทางระบายอากาศในห้องเรียนเสมอ					
8	แนะนำให้นักเรียนจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					
9	เริ่มต้นการสอนด้วยการกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน					
10	แสดงความสนใจต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง					
11	จำและเรียกชื่อนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้อง					
12	กระตุ้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยด้วยการชมเชยผู้ถามทุกครั้ง					
13	ให้รางวัลนักเรียนในบางโอกาส					
14	พูดคุยกับนักเรียนขณะสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร					
15	จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้แข่งขันกัน					
16	จัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้นักเรียนร่วมมือกัน					
17	ดูค่านักเรียนด้วยถ้อยคำรุนแรง					
18	ลงโทษนักเรียนให้เจ็บตลป					
19	อธิบายเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง					
20	แนะนำให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน					
21	ช่วยกลบเกลื่อนความรู้สึกอับอายหรือน้อยเนื้อต่ำใจของนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือกระทำผิดพลาด					
22	ประนีประนอมในกรณีที่นักเรียนขัดแย้งกัน					
23	พูดจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียน					

ข้อที่	ข้อความที่แสดงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครู	ระดับความพึงพอใจของนักเรียน				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
24	นำข้อคิดเห็นของนักเรียนมาปฏิบัติ					
25	สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย					
26	ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้น่าตื่นเต้นในบางโอกาส					
27	เดินไปมาระหว่างนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจและเป็นการควบคุมชั้นเรียนไปด้วย					
28	อบรมปมนิสัยนักเรียนด้วยถ้อยคำล้านวนที่สุภาพนุ่มนวล					
29	แสดงความชื่นชมนักเรียนทางสีหน้าท่าทางและคำพูด					
30	บังคับให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา					
31	มองข้ามความผิดเล็ก ๆ น้อยของนักเรียนบางโอกาส					
32	สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนด้วยการถามทุกข์สุข และแสดงความเอื้ออาทรเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย					
33	มีการอบรมสั่งสอนทุกครั้งที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ชอบ อารมณ์ครู					
34	ลงโทษทันทีที่นักเรียนทำผิดระเบียบโดยไม่มีการตักเตือนก่อน					
35	เรียกเสียงหัวเราะจากนักเรียนในขณะสอนเสมอ					
36	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยเสรี					
37	เวลาครูสอนนักเรียนต้องเคร่งเครียดกับบทเรียน					
38	แนะแนวทางปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นมิตรให้แก่นักเรียน					
39	มีเมตตาต่อนักเรียนโดยถ้วนหน้า					
40	เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกหรือเสนอแนะหัวข้อที่เรียนหรือ งานที่ทำ					
41	เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินครูได้อย่างเสรี					

ขอขอบคุณอีกครั้ง ที่กรุณาตอบแบบวัดความพึงพอใจครบทุกข้อ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายทวีศิลป์ สารแสน
วันเดือนปีเกิด	28 พฤษภาคม 2498
สถานที่เกิด	อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	92/2 หมู่ 2 ถนนโพธิสาร ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ศึกษาธิการอำเภอบาง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบาง กิ่งอำเภอนองนาคำ จ.ขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2513	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนแสงศร
พ.ศ.2516	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (อิเล็กทรอนิกส์) จากวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย
พ.ศ.2518	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จากวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ.2522	กศ.บ. (พลศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ.2528	ศษ.บ. (บริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ.2534	กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
พ.ศ.2542	กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน
ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ
ของ
ทวีศิลป์ สารแสน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา
มีนาคม 2543

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน 4 ด้านคือ ด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอน ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 152 คนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง เขตการศึกษา 9 จำนวน 855 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินสภาพแวดล้อมทางการเรียนของครู และแบบวัดความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (จากเกณฑ์ ดีเด่น, ดี ปานกลาง) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า อันดับหนึ่งได้แก่ ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู อันดับสองด้านบุคลิกภาพของครู อันดับสามด้านเทคนิคการสอนของครู และอันดับสุดท้ายคือด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครูมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปที่เทคนิคการสอนของครู ส่วนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเท่านั้น สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนในระดับสูงและมีทิศทางของความสัมพันธ์อยู่ในทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับหนึ่งคือด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู อันดับสองด้านบุคลิกภาพของครู อันดับสามด้านเทคนิคการสอน และอันดับสุดท้ายคือด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

**THE RELATIONSHIPS BETWEEN FACTORS OF THE CLASSROOM LEARNING
ENVIRONMENT ON TEACHERS AND THE SATISFACTION
OF STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS**

**AN ABSTRACT
BY
TAWEESILP SARASAEN**

**Presented in partail fulfillment of the requirements
for the Doctor of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
March 2000**

The purposes of this research were to study the classroom learning environment on teacher aspects comprised of personality, teaching technique, knowledge and experience and classroom climate, and to study secondary students satisfaction on those learning environment aspects, as well as the relationship between the classroom learning environment and the students satisfaction. The samples consisted of 152 heads of subjects division and 855 secondary students of educational region 9. Self-constructed questionnaires were used for data collecting . Descriptive statistics and a pearson product moment correlation coefficient were used for analyzing data.

The results revealed that four aspects of classroom learning environment in the secondary school were rated at good level (from three level : excellent, good and moderate) . When considering those aspects, it was found that teacher knowledge and experience was rated as the first, teacher personality the second , teaching technique the third and classroom climate the last. The students showed satisfaction on teacher knowledge and experience much more than the other aspects. It was remarked that their satisfaction on classroom climate appeared quite low. The results also showed the correlation between the classroom learning environment and the students satisfaction.

The research finding suggested that there should be encourage the secondary school teachers to bring to attention on classroom climate in order to enhance more satisfactory on learning for students.